

state, uñ totus impetus. Quia ipse actione istu suscepit, Gabini uitinā discrimen adduxerat, & Eruperat: quasi cū impetu exierat, & Et documentum daretur, Exemplum inquit statuit Iulius ne quis se nimium secundis extollat, ne ue aduersis deprimat: nam ut inquit Seneca nemo confidat nimium secundis nemo desperet meliora lapsis.

OLI,

Pius Claudius, Li. Claudius pulcher cōsui, inq̄ q̄ cōtra aspiciā p̄fectus iussit īmergi pullos q̄ cibari nolēbāt infelicitē aduersus carthaginēses classe pugnauit: & reuocatus a senatu iussusq̄ dīctatorē dicere, C. Glauiciā dixit sordis ultimæ hoīem q̄ coactus abdicare se magistratu postea ludos p̄textatus spectauit, Sue, i uita tiberii claudii, Claudius

iq̄ pulcher apud Siciliā nō pascētibus nō auspicato pullis: ac p̄ cōtēptū religiōis mari demersis q̄ si ut biberēt quādo esse nolūt p̄liū nauale inuit supatusq̄ cū dīctatorē dicere a senatu iubere: uelut iterū illudens discrimini publico glauiciā uiatorē suū dixit, Va. aliter sentire uñ nō ab hoste superatā fuisse cladē claudio īpatore sed p̄ cōtēptā religiōē sprætis, sauspiciis tempestate amissam itaq̄ cū ei dies dīcta eēt ad populū qui religiōē cū maxia, P. R. clade speruisset & in eo eēt ut dānaret, Subita e cœlo demissa tēpestat dānationē illā excusit & apīū liberauit, & Major an īiuria religiōis q̄ p̄tra omnia nauigauit, uetustissimū morē: Maiores, n. ut supra dīctū ē nihil gerebāt: nisi pri⁹ captatis auspiciis, & Obiectus: ordo ē. Apīus claudius ī festo populo obiectus nescio maiore iniuria religiōis an patriæ, & Tutus fuit: Himber, n. diuersum egit populū ita ut a damnatione illa amoueretur, & Diis interpellantibus: diis prohibentibus.

Appi⁹
Clau
dius
auspi
cium
contē
psit
OLI,

Odē auxilii generē, Tutia uestalis uirgo falso crimine īcesti suspecta eodē auxilii genere emerfit quo superius Apīus, Nā cū suæ sinceritatis cōscia foret nouo auxilii genere salutē suā tutata ē, sūpto, n. cribro deā uestā p̄palā p̄cata est: ut sibi liceret hauri ex tyberī aq̄ & eadē ad sacros ignes p̄ferre si sibi pudicitia cōstaret: q̄d ē factū ē, Nā ut inq̄ Vicētinus poeta, Tutia casta fuit sed nō est credita, nāq̄ simul ac sensit palmas ad sydera tollens dire diua iam tibi casta negon, Si ream populo me nūc spectante ministra: Signa quibus noscar si tibi casta fui, Dixit & arrepto tyberio in littore cribro, Ipā manu puram fluminis hausit aquam, Quam simul immotam nulloue foramine lapsam, Pertulit ad sanctos uirginitate focos: & cætera quæ sequunt, & Temere: sine ratione: quia nulla erat ratio uel causa cur aqua perrimas cribri nō flueret, & Ipsa rerū natura: Aq̄ natura liq̄da est & p̄ tenuissimas rimas defluēs q̄d i uoto tutiæ minime factū ē.

OLI,
Piso a
clau
dio
pul
chro
accusa
tus

Tem Lucio Pīso: Lucio Pīso accusatus iniuriarum contra focos macedoniam Pīso consul occupauerat in qua ita se gessit ut exercitum amitteret barbari infesta omnia redderent: Acheos sibi ingentem pecuniam pendere cogeret Vectigal ac portorium dyrrachinorum in quæstum suum uerteret: bizantinorum urbem hostilem in modum uexaret, nobilissimas etiam uirgines fama erat se in puteos abiicisse & morte uoluntaria necessariam turpitudinem depulisse, & Dubiæ ruinæ metum: Timebat enim quorsum tenderet populi iudicium, & Nimbi: nimbus dicitur uentus pluuia, & Totam quæstionem: idest inquisitiōnem, Alii legunt concionem, & Huc deductum necessitatis, idest ad necessitatem coactum, & Abiicere se tam suppliciter, Ut humi prostratus iudicium pedes oscularetur.

OLI,

Vintus Flauius, Qu. Flauius reus actus hunc fimbriam fuisse conicimus: quem sæuissimum legimus quippæ cinnæ satellitem: qui postea Valerio Flacco consule: legatus in asiam profectus per simulatiōnem dimissus corrupto exercitu, Ducem interficiendum curauit: Ipse correptis fascibus prouinciam ingressus Mitridatem pergamo expulit, ilion ubi tardius portæ aperiebant incēdi iussit: & populo uiscerario a Marco Flauio data in funere matris, erant q̄ per speciem honorādæ parētis meritā mercedē populo solutam interpretarentur: q̄ eū die dīcta ab edilibus crimine stupratæ matris familias absoluisset, & Tam nocens: q̄ in

lo obiectus: cū effugere debitā poenā nullo mō posse crederetur: subito cohorti hybris beneficio tutus fuit a dānationē, discussa, n. q̄one aliā uelut diis īterpellātibus de i integro īstaurari nō placuit, Itaq̄ cui maritima tempestas cææ dictionē cōtraxerat: cælestis salutē attulit.

De Tutia uirgine deæ uestæ.

Odē auxilii genere Tutia uirginis uestalis ī casti cris reæ castitas īfamix nube obscurata emerfit, q̄ cōscia certæ sinceritatis suæ spē salutis ancipiti argumēto petēi ausa ē, arrepto, n. cribro: Vesta iq̄ si sacris tuis castas semp admouī manus effice: ut hoc hauriā ex tiberī aq̄ & in ædē tuā p̄ferā: audacter & temere iactatis uotis sacerdoti reꝝ ipā nā cessit.

De L. Pīso.

Tē. L. Pīso, a. L. Claudio pulchro accusatus q̄ graues & intolerabiles iniurias sociis intulisset haud dubiæ ruinæ metū fortuito auxilio uitauit, nāq̄ p̄ ipsum tps quo tristes de eo sniæ ferebant: repētina uis nimbi icidit: cūq̄ p̄stratus humi pedes iudicū oscularet: os suū cæno īpleuit: q̄d cōspectū totā quæstionē a seueritate ad clemētiā & māsuēditiōnē trāstulit: q̄a satis iā graues poenas eū sociis dedisse arbitrati sunt: huc deductū necessitatis ut abiicere se tam suppliciter aut attolere tam deformiter cogeret, subnectam duos accusatorum suorū culpa absolutos.

De Q. Flauio.

Vi. Flauius, Augur a. G. Valerio ædili apud populū reus actus cū. xiiii. tribuū suffragiis dānatus eēt p̄clamauit se inocētē opprimi: cui Valeri, æquæ clara uoce respōdit nihil sua īteresse

a
p
p
d
m
er
C

a
M
ui
se
ra
ra
pu

cer
rec

lā
æd
ex
mo
hic
scē
ptū
āt
sius
ac
f
run

nocens dicitur: cuius res agitur, & Abiecerat: Dicit quomodo absolutus est flavius accusatoris culpa, & Reliſ tribus: quæ una ex uiginti stabant, & Perdidiſ: Quia tanta dicti uolentia reliquas tribus in suum odium attraxit.

Caium etiam Cosconium: lex seruilia repetundarum. Nam apud Asconium pedianum sic legimus. Qui OLI, Cosconius lege

nocens ne an innoxius periret: dummodo periret, qua uiolentia dicti reliquas tribus aduersario donauit abiecerat inimicum: eundem dum pro certo pessundatum credidit erexit: uictoriaque in ipsa uictoria perdidit.

De C. Cosconio.

Caium etiam Cosconium Seruilia lege reum propter plurima & audetissima facinora: sine ulla dubitatione nocentem: Valerii Valentini accusatoris eius recitatum in iudicio carmen quo ipsum puerum pretextatum & ingenuam uirginem a se corruptam poetico ioco significauerat: erexit. Siquidem iudices iniquum rati sunt eum uictorem dimittere quod palmam non ex alio ferre sed de se dare merebatur. magis ergo Valerius in Cosconii absoluteione damnatus: quam Cosconius in causa sua liberatus est.

De Attilino calatino.

Atingam eos quoque quorum salus propriis obruta criminibus, proximoque claritati donata est. Attilium Calatinum Soranorum oppidi perditione reum admodum infamem imminetis damnationis periculo. Quod Fabii Maximi soceri pauca uerba subtraxerunt: quibus affirmavit si in eo crimine fontem illum ipse conperisset direpturum se fuisse affinitatem, continuo, non populus pene iam exploratam sententiam suam unius iudicio concessit, indignum ratus eius testimonio non credere: cui difficillimis reipublice temporibus bene se exercitus credidisse memierat.

De M. æmilio Scauro.

Marcus quoque æmilius Scaurus repetundarum reus adeo perditam & comploratam defensionem in iudicium attulit ut cum accusator diceret lege sibi certum atque xx. hominibus denunciare testimonium licere seque non recusare quo minus absolueret: si totidem nominasset: quibus

la quo uictore & munifico in socios uictoriae ita abstinens fuit ut nihil donari sibi uoluerit: neque sub hasta emerit aedilitate summa magnificentia gessit. Adeo ut in eius impensas opes suas absumpserit magnamque æs alienum contraxerit, ex pretura puincia Sardiniam obtinuit in qua nec satis continenter se gessisse existimatus est & ualde arroganter quoque genus morum in eo paternum uidebat. Cum caetera industria nequaquam esset parauerat tamen aliquando inter paternos causarum hic cum ad consulatum ad. iiii. Kalendas quintiles Romam uenisset quaerentibus de eo Sardis a. P. Valerio triario adolescente parato ad dicendum & notae industriae filio eius qui in Sardinia contra M. Catonem repetundarum ut in actis scriptum est pridie nonas quintiles defenderunt scaurum sex patroni cum ad tempus raro quisquam pluribus uteret quam quattuor fuerunt at hi sex Clodius pulcher: Marcus Marcellus, Marcus Claudius: Marcus C. Marcus messala niger: Quintus hortensius ipse quoque scaurus dixit pro se ac magnopere iudices mouit squalore & lachrymis & edilitatis effusa memoria ac fauore populari & praecipuae paternae auctoritatis recordatione. & Repetundarum: Dicimus enim repetundarum & de repetundis, & Comploratam: Translatio sumpta ab his qui mortuos lugent qui cum actum de eis uident

tus pecuniam acciperet sicut scaurus acceperat & hunc cosconium accepisse intelligimus, & Puerum pretextatum: puerum nobilem, nam pretextata nobiles utebantur quam teste Mactrobius primus, T. Hostilius rex Romanorum tertius debellatis hetruscis ut Romae haberetur instituit: sed pretextam illo saeculo puerilis non usurpabat aetas. At postea Tar. demarati exulis filius priscus rex Quintus a Romulo de sabinis triumphans filium suum annos quattuordecim natum quod in bello hostem manu percusserat pro concione laudauit: & pretextam donauit hic deductus mos ut pretexta in usum puerorum nobilium usurparetur, est autem pretexta toga cui purpura praetextis, & Poetico ioco, More poetarum uersibus ludentium, & De se dare: quia etiam aduersarium flagitiis superabat, & In sua causa, Nam nunquam absolutus fuisset Cosconius nisi obscenitas accusatoris iudices perturbasset.

Atingam eos quoque, Dicitur Valerius de his qui cum nocentes essent: Maiorum suorum claritate seruati ab. Au. Attilino calatino superstit exordium qui cum Sorae oppido praesesset bello punico: quo tempore Hannibal italiam uastauit & illius oppidi ciues ad Hannibalem defecissent: Suspicio fuit id Calatini consilio factum in iudicium itaque Calatinus rapitur: nec dubium erat quin ab infesto populo damnaretur nisi pauca Quod Fabii maximi uerba iudicalem illum impetum genero propulsassent: De hoc autem attilio superius diximus in eadem iure triumphandi, & Direpturum: abrupturum affinitatem, pro diuortium enim filiam suam ei dempsisset, & Exploratam sententiam, quia propter euidentem crimen fuit pene certa sententia, & Difficillimis reipublice temporibus propter ingentes Romanorum clades, & Bene se credidisse: optime se commisisset, hic enim Fabius est de quo Ennius unus homo nobis cunctando restituit rem: qui trahendo bellum & exercitum Romanum seruauit & uires Hannibalis debilitauit.

Marcus quoque æmilius Scaurus: Repetundarum reus, M. Sca. Marci Sca. filius quoque princeps senatus fuit: uictor huius Syl OLI, Scaurus repetundarum reus

dicunt post cōclamationem comploratum est. Amplissimorū uirorum: ut fabii & scauri superius commemorati. Nō sane multū potuit. Narrat Vale, quō accusatorū amplitudo peccantiū causis aliquādo profuerint. Cū enī uideret Po. R. multos idies accusatores isurgere potētia sua fretos nō ē passus imbecilliores a maioribus opprimi.

OLI,
Cotta
a Sci/
pione
nastica
accusa
tus

V Scipio Cottam accusauit: hūc Cottā gracchanæ seditionis fauorē intelligimus. Cum scipio acerrime restitit: ut apud Plutarchū in T. & C. gracchorum uita manifestissime patet. Nā Aurelius cotta aliquot post annos prætor iudicia ad equites Romanos transtulit: hunc igitur cottā: cū Lu. scipio ifamatū in iudiciū ptraxisset: & multis grauissimis criminibus afflictū eo perduxisset: ut damnaretur octauo iudicio illum populus liberauit. Ne eius damnatio accusatoris amplitudini donata existimaret. Confossa: afflictā: conuicta: Translatio a gladiatoribus sumpta qui sibi inuicem uulnera inferunt. Ampliata: inter cōperendinationem & ampliata causam hoc interest. Cōperēdinatio est cum altera tātū partiū petit: ut in aliū diem iudicium differat: eo q̄ dicat iudices causam nō probe tenere: Ampliata uero cā est cū causa itellecta si iusta est Reus confestim absoluit: si mala est non statim damnat: sed in aliud tēpus defertur: & in tabulis si scriptū erat A. Absolutionem factam esse significabatur. Si uero D. Damnatum reum esse intelligebant: sed si differebatur: in tabulis imprimebant. N. & L. id autem significat nō liquet. Triūphos & trophæa: triūphus plenæ uictoriæ decernebat utpote debellatis hostibus: trophæum uero semiplenæ ut fufis atq; fugatis.

OLI,

C Allidius Bononiensis: hic est Callidius ille qui calliditate sua grauissimum iudicium effugit. Cum enim manifesti propemodum: adulterii accusatus eēt: hoc leui adminiculo aduersus ualidissima accusatoris argumenta sustentatus iudicium subterfugit: q̄ affirmaret se in patientia libidinis pueri serui cuiusdam illic dormientis in mariti cubiculum esse pertractum. Mariti: quē honoris gratia non nominat. Causam adulterii: neq; etiam negare poterat utpote qui deprehensus fuerat. Leue fragmentum: Ita euasit uel emerfit quemadmodum nonnunq̄ naufragus euadit paruo nauis fragmento: hoc est tabula. Suspectus: locus mariti cubiculū. Tempus: nocturnum. Matrifamilias, quæ non satis pudica foret, ex quo deprehendi poterat eum adulterii causa iuisse. Adolescentia: quæ procliuor in libidinem eē consueuit. Confessio intemperantiæ: quia confessus eēt propter puerum seruum iuisse, nam si propter ingenium iuisset damnatus esset.

OLI,

Vm parricidii causam: An hic fuerit cæli? ille ruffus ad quem M. Cicerō ex cilicia scripsit: non affirmauerim: quum igitur, T. Cælius cælii terracinensis filius noctu in cubiculo uulneribus confossus iuentus fuisset: in altero cubili eiusdem cubiculti cubantibus filiis: neq; quispiam alius in suspicionem cædis ueniret: illi una tantum causa absoluti fuerunt q̄ aperto hostio dormientes inuenti sunt, neq; enim uerisimile fiebat si patrem necassent oculos filiorum potuisse in somnum resolui. Quorum pater quia ut diximus de nomine patris filii apud maiores denominabantur. Terracinæ: oppidū est in uolsceis q̄ olim trachina dicebatur: postea anxur dictum q̄ ibi Iuppiter colebatur: imberbis. Altero: cubiculo proximo lecto patris. Cubiculo: nam cubiculum continet cubile. In eodem cubiculo duo erāt lecti: in altero pater: in altero filii cubabāt. Vno nomine: hac una causa. q̄ cubiculū eorū inuentū est ipsis dormientibus aptū: nō enim existimabāt adolefcētes in tāto discrimine potuisse securā quietē capere. Pla

Terra
cina
oppidum

in puiciā nihil abstulisset: tā bona cōditiōe uti non potuerit: tamen propter uetustissimā nobilitatē & recentem memoriā patris absolutus est: sed quēadmodum splendor amplissimorum uiroꝝ in ptegendis reis plurimum ualuit: ita in opprimendis non sane multū potuit: quin ēt euidenter noxiis dū eos acrius ipugnauit.

De Cotta.

Vcius Scipio æmilianus Cottā apud populū accusauit cuius cā q̄q̄ grauissimis criminibus erat confossa: septies ampliata & ad ultimū octauo iudicio absoluta ē. q̄a hoies uerebant ne præcipuæ accusatoris amplitudini dānatio eius donata existimaret. Quos hoc secum locutos crediderim: nolumus caput alterius petētem in iudicium triūphos & trophæa spoliāq; & deuictarū nauium rostra deferre: terribilis sit is aduersus hostes: ciuis uero salutem tāto fulgore gloriæ subnixus ne insequatur: tam uehementes iudices aduersus excellentissimum accusatorē quam mites longe inferioris fortunæ reo.

De Callidio Bononiensi.

C Allidius Bononiēsis in cubiculo mariti noctu dephesus cū ob id cām adulterii diceret: iter maxios & grauissimos ifamiæ fluctus emerfit tanquam fragmentum naufragii: leue admodum genus defensionis amplexus. affirmauit enī se ob amorem pueri sui eo esse perductum. suspectus erat locus: suspectum tempus: suspecta matrifamilias persona: suspecta etiam adolescentia ipsius. Sed crimen libidinis: confessio intemperantiæ liberauit. remissionis hoc illud aliquanto grauioris materiæ exemplum.

De Cæliis fratribus & filiis. T. Cælii.

Vm parricidii cām duo fies Cælii dicerent splēdido Terracinæ loco nati: quorū p̄ Titus Cælius in cubiculo q̄scēs: filiis altero cubatibus lecto erat iterēptus: neq; aut seruus quisq; aut

nu
ut
lib
h
ct
fo
op
cip
qu
cio
&
ru
uit
tu
da
nec
gin
carp
fore
mē
lisal

num factum est: alia enim ratione iuvenes cædis absolui non poterant. Somnus innoxia: Somnus inquit effecit ut innoxii iudicarentur: quod haud quæ natura passa fuisset filios Somnum capere potuisse post uulnera patris.

P Ercurramus. Transit ad eos qui uel inuidia accusatorum uel iniquitate iudicium damnationem euitare non potuerunt: nec sua ipsorum innocentia sibi opem tulit. OLI.

I Vcio Scipio: is frater aphyricani fuit: qui ad Sipilum montem legato Fratrem Antiochum regem syriae uicit, & regni parte priuauit: unde asiaticus dictus est: post reus pecuniae interceptae: ne in carcerem duceretur: gracchus pater tribunis plebis: auctor est Plinius orator. Lucius Scipio: Qui asiaticus dictus est. Et iam europæ Antiochus non contentus asia: europam quoque inuadere properabat: Ultra montem taurum: hoc idem libro quarto dicit capitulo primo: exemplo ultimo Antiochus inquit a Lucio scipione ultra taurum montem imperii finibus summotus cum asiaticam prouinciam uicinasque ei gentes amisisset. Gratias agere Populo Romano non dissimulante tulit. Inclytis cognominibus. Nam alter aphyricanus alter asiaticus dictus est. OLI.

liber inueniretur ad quem suspitio cædis pertineret. hoc uno nomine absoluti sunt: quia iudicibus planum factum est illos aperto hostio inuentos esse dormientes: somnus innoxiae securitatis certissimus index miseris opem tulit. iudicatum est enim rerum naturam non recipere ut occiso patre supra uulnera & cruorem eius quietem capere potuerint.

P Ercurramus nunc eos quibus in causae dictione magis: quæ extra quaestionem erant nocuerunt quam sua innocentia opem tulit. De L. Scipione.

L V. Scipio post speciosissimum triumphum de rege Antiocho ductum: perinde ac si pecuniam ab eo accepisset damnatus est: non puto quod Scipio corruptus fuerit: ut illum totius Asiae dominum: & iam Europæ uictrices manus iniicientem: ultra taurum montem summoueret: sed alioqui uir sincerissimæ uitæ & ab hac suspitione procul remotus inuidiæ quæ tunc in duorum fratrum inclytis cognominibus abundabat: resistere non potuit.

C Scipioni quidem: Scipio non commissa culpa: sed flagrante inuidia damnatus. Gn. uero Decianus: nulla inuidia: sed errore linguæ factus est noxius. Furium: Hic sine dubio est quem legimus furoris Catilinæ socium. Nam Cicero conuocato senatu de his primum qui in custodiis traditi essent: Item de L. Cassio. P. umbræo. P. Furio Qu. An. quod legati non minauerant. Rettulit quid de his si deprehensi forent fieri placeret. Morte Lucii saturnini: sed ditiosissimi uiri qui gracchanas leges asserere non destitit fauente mario qui postmodum mutata sententia illum ex auctoritate senatus qui conspirauerat in eum tandem oppræssit. Pœnas: non modo fecit ut non damnaretur reus quem accusauerat: sed insuper ipse damnatus est. OLI.

A m cum. P. Furium iniquatissimæ uitæ pro rostris accusaret: quia quadam in parte actionis de morte L. Saturnini quæri ausus fuerat: nec reum damnauit: & insuper ei pœnas additas pepedit. De Sex. Titio.

A Diiciatur his claudia: Hænanibalæ Italianam uastante ex responso librorum sibyllanorum mater deum a pessinunte accersita cum aduerso tyberi ueherens repente nauis in alto stetit: & cum moueri nullis uiribus posset ex libris cognitum castissimæ demum foeminae manu moueri posse: Tum claudia uirgo uestalis falso criminæ incausti suspecta deam orauit, ut si se pudicam sciret sequeretur zonaque imposita nauem mouit simul lacrum matris deum aduexit. Sueto, de duodecim Cæsariibus ait: extant & foeminarum exempla diuersa & siquidem eiusdem familiae claudia fuit: quæ Nauem cum sacris matris deum ideæ adhærentem tyberino uado extraxit præcata pro palam: ut ita demum se prosequeret si sibi pudicitia constaret: & quæ nouo more iudicium maiestatis apud populum mulier subit quæ in conferta multitudine ægre precedente

A Extum quoque Titium similis casus prostrauit: erat innocens erat agraria lege lata gratiose apud populum: tamē quia Saturnini imaginē domi habuerat: suffragis eum tota concio oppræssit. De Claudia.

P Diiciatur his Claudia quæ in fontem criminæ quo accusabat uotum ipsius subuertit: quia cum a ludis domum rediens turba elideretur: optauerat ut frater

A Diiciatur his Claudia quæ in fontem criminæ quo accusabat uotum ipsius subuertit: quia cum a ludis domum rediens turba elideretur: optauerat ut frater

P Diiciatur his Claudia quæ in fontem criminæ quo accusabat uotum ipsius subuertit: quia cum a ludis domum rediens turba elideretur: optauerat ut frater

A Diiciatur his Claudia quæ in fontem criminæ quo accusabat uotum ipsius subuertit: quia cum a ludis domum rediens turba elideretur: optauerat ut frater

P Diiciatur his Claudia quæ in fontem criminæ quo accusabat uotum ipsius subuertit: quia cum a ludis domum rediens turba elideretur: optauerat ut frater

A Diiciatur his Claudia quæ in fontem criminæ quo accusabat uotum ipsius subuertit: quia cum a ludis domum rediens turba elideretur: optauerat ut frater

P Diiciatur his Claudia quæ in fontem criminæ quo accusabat uotum ipsius subuertit: quia cum a ludis domum rediens turba elideretur: optauerat ut frater

A Diiciatur his Claudia quæ in fontem criminæ quo accusabat uotum ipsius subuertit: quia cum a ludis domum rediens turba elideretur: optauerat ut frater

P Diiciatur his Claudia quæ in fontem criminæ quo accusabat uotum ipsius subuertit: quia cum a ludis domum rediens turba elideretur: optauerat ut frater

carpeto palam optauerat: ut frater suus pulcher reuiuisceret atque iterum classem amitteret quo minor turba Romæ foret. Sunt & alii auctores huius historiae. Liui, matronæ primores ciuitatis inter quas unius claudiae in sine nomine dea accepit. Cui dubia ut tradit aurea fama clariore ad posteros iam religioso ministerio pudicitiam fecit: & Ouid. li. fast. iiii. Supplicis alma tuæ genitrix facunda deo. Accipe sub certa conditione pœces. Casta negor: si tu dânas meruisse

fatebor. Morte suam poenas iudice uicta dea. Sed si crimen abest nostrae tu pignora uitae: Reddes & castas casta se
 quare manus dixit & exiguo funem comamine traxit: Mira sed & scena testificata loquar, mota dea est sequiturque
 ducem laudatque sequendo: Index laetiae fertur ad astra sonus. Item paulo inferius dicit Claudia praecedit laeto ce-
 leberrima uultu. Credita uix tandem teste pudica dea, & Claudia: uirgo uestalis cuius statua in templo Matris
 deum reposita bis incendio aede consumpta remansit integra & inuiolata: ut in capi. de miraculis diximus. & Cri-
 mine: incoestis. & Elideretur: excuteretur: offenderet. & Infelici ductu: Aduersa fortuna.

OLI,

Offimus ad illos: non erit iquit ab-
 surdum: de his quoque dicere qui le-
 ui crimine damnati sunt: ut trium-
 uiri quos nominat qui nullam aliam
 ob causam damnati sunt: nisi quod tardius ad ex-
 tinguentium ortum incendium uenissent: po-
 pulus eorum secordiam mulctandam esse censuit
 pari ratione alter triumuir qui urbis uigilias ne-
 gligentius seruasset damnatus est.

OLI,

Tem. P. Billius. Triumuir: noctur-
 nus, hic magistratus hodie seruatur
 etiam Venetiis. Nam apud Roma-
 nos triumuii nocturni instituti sunt
 qui cohercendis incendiis praesent.

OLI,

Dmodum: Hoc sine dubio iudicium
 seuerum nimium & asperum fuit
 & praeter omnem opinionem factum
 quod M. aemilius damnaretur: quia uil-
 lam altam extruxisset in agris. & Seueram notam:
 Rigidae damnationis. & Extructae uillae: Hic ma-
 nifestissime patet uillam esse domum quae aedi-
 ficatur in agris, in urbe uero domum appella-
 ri uel aedes.

THE,

OLI,

Oma-

sum

Bubu-

lus

Boue

occi-

disse

fraudi

fuit

Alsiensi, uetusti codices habent alliensis.
 On suppressenda: non fuit hoc le-
 ue crimine: ut Valerio fortasse uide-
 tur nam proxime ad amantiam ac-
 cedit domitium boue occidit pue-
 ri explenda libidinis gratia: id fortasse cuiuspi-
 am sacrificii gratia non fecisset dignus profecto
 damnatione quam sensit. & Rure: ut omasum
 in cena: & ruri dicimus & rure. & Omasum: pi-
 gue bouis intestinum. & Bubulae: a boue dici-
 mus bubulus non bouinus. & Publica quaestio-
 ne: publica inquisitione & iudicio. & Innocens:
 nisi tam prisco saeculo insons iudicatus fuisset
 ob id factum nisi priscae temporibus natus esset: quibus
 parsimoniae & frugalitati honos habebatur.

OLI,

T qui ut eos: de causis quae possent in
 iurisdictionali constitutione poni quis in
 neutra parte iudicatae sunt, non in ab-
 sumptiua quae constat ex translatione
 criminis cum fecisse nos non negamus: sed aliorum
 peccatis coactos fecisse dicimus: ut apud Popi-
 lium lenate filia quae fuste matrem occiderat:
 & apud Dolobellam quaedam materfamilias quae
 uirum & filium interemerat: nam utraque defendi posse uidebantur: quod iure fecissent transferendo culpam in alios: illa in
 matrem haec in maritum atque filium, quae ratio, non est aduersus filiam occidisti matrem: occidi: sed iure: nam illa liberos meos
 ueneno necauerat: orbitatis ergo dolore id facere sum coacta: pari ratione dicendum est de materfamilias cuius fi-
 lium ex priore marito susceptum uir alter occiderat. & Quaedam quae matrem: nomen propter ignobilitatem non ponitur. & In
 neutra parte: nec in damnationem nec in absolutionem. & Veneno necatorum: Mater infensa filiae liberos eius uene-
 no sustulerat quo dolore percita: matrem interemit. & Infensa: irata quasi plusquam inimica. & Sustulerat: occiderat
 & Quorum alterum ultionem: praetor existimauit matrem fuisse morte dignam quae nepotes ueneno necasset:
 sed indignam quae a filia necaretur. & Alterum igitur parricidium ultione dignum: alterum absolutione uide-
 batur: & propterea utrumque indiscussum reliquit: ut nec damnarit filiam nec absoluerit. Gel. libro duodecimo, ad
 Cn. Dolobellam proconsulari imperio prouinciam asiam obtinentem deducta mulier smyrnea est.

suus: maritimarum uirium nostrarum praecipua iactu-
 ra reuiuisceret saepiusque consul factus infelici ductu ni-
 mis magnam urbis frequentiam minueret.

De Muluio. Gn. Lolio: & L. Sextilio.

Offimus & ad illos breui diuerticulo trans-
 gredi quos leues ob casum damnationis incursus ab-
 ripuit. M. Muluus. Gn. Lolius. L. Sextilius
 triumuii quod ad icidium in sacra uia ortum extinguentium tardius
 uenerat: a tribuno plebis die dicta apud populum dan-
 nati sunt.

De P. Billio triumuiro.

T. P. Billius triumuir nocturnus a P. Aqilio
 tribu. plebis accusatus populi iudicio concidi-
 dit: quia uigilias negligentius circumierat.

De M. aemilio Porcina.

Dmodum saeuae notae & illud populi iudi-
 cium cum M. aemilium porcina a L. Cassio ac-
 cusatum crimine nimis sublimi extructae uil-
 lae in Alsiensi agro graui multa affecit.

On suppressenda illius quoque damnatio quae pue-
 ruli sui nimio amore correptus: rogatus ab
 eo ruri ut omasum in cenam fieri iuberet: cum bu-
 bulae carnis in prope vicino emenda nulla facultas esset: do-
 to boue occiso desiderium eius expleuit: eoque noie publi-
 ca quae noie afflictus est innocens: nisi tam prisco saeculo natus esset.

De quadam muliere quae matrem interfecit.

T quoque ut eos quoque referamus: quae in discrimine ca-
 pitis adducti: neque damnati neque absoluti sunt.
 apud M. Popilium lenate praetore: quaedam quae ma-
 trem percussam fuste interemerat cum dixit: de qua neutra in
 parte latae sententiae sunt quae abunde constabat eandem ueneno
 necatorum liberorum dolore commotam: quos auia filiae
 infensa sustulerat: parricidium ultae praedidio esse: quorum
 alterum ultione: alterum absolutione non dignum iudicatum est:

EAdem: mulier uirum & filium eodem tempore uenenis clā datis irata interfecerat atq; fecisse se cōfitebat: dicebatq; habuisse se faciendi causam: quoniā idem maritus & filius alterum filiū mulieris ex uiro priore genitū adolescentem optimum & innocentissimū exceptū insidiis occidissent. Idq; ita esse factū controuersia non erat. Dolabella rettulit ad consilium nemo qsq; ex consilio sententiā ferre in causa tāncipiti audebat: q; & confessum ueneficium & q; maritus & filius necati forent. Non dimittendū impunitū uidebatur: & dignata tamen pœna in homines sceleratos uindicatum fuisse. Dolabella eam rem athenas ad ariopagitas & ad iudices grauiiores exercitatoresq; reiecit. Ariopagita cognita causa accusatorem mulieris & ipsam quam accusabat ceterisimo anno adesse iusserunt: sic neq; absolutum mulieris ueneficium est quod per leges nō licebat: neq; nocens damnata punitaq; est quæ digna uenia fuit. Animus fluctuatur: incertitudine animi detentus: ignorabat, n. utrum dānāda an absol- uenda esset rea. Smyrnea loco: Nam smyrna urbs minoris asiæ q; fluuius meles circumfluit homeri patria secundum quosdā. Ad ariopagi: Ariopagus uicus erat athenis a templo martis sic cognominatus uel q; ibi habitum esset iudicium Martis parricidio accusati. Nā ibi primum iudicium capitis actū fuisse dixit Plinius & inde ariopagita dicebatur qui athenis in templo Martis iudicabant: quod iudicium exquisitissimum habebatur. Ille transferendo: Idem affectus mouit utrosq;. Et quis alia ratione dolabella causam transtulerit alia ariopagita distulerint: tamē eūdē exitū habuit cōtrouersia.

De qdā muliere q; uirū & filiū iterem. **E**Adem hāc sitatione. P. quoq; Dolabellæ pro consulari imperio Asiam obtinentis animus fluctuatus est. materfamilia Smyrnæa uir & filium interemit cum ab iis optimæ indolis iuuenē: quem ex priore uiro enixa fuerat occisum comperisset: quam rem Dolabella ad se delatam athenas ad Areopagi cognitionem relegauit: quia ipse neque liberare cædibus duabus contaminatam: neq; punire eam iusto dolore impulsam sustinebat: consideranter & mansuete. P. R. magistratus: sed Areopagita quoq; non minus sapienter: qui inspecta causa & accusatorem & ream post centum annos ad se reuerti iusserunt: eodem affectu moti quo Dolabella: sed ille trāsferendo quæstionem: hi differendo dānādi atq; absoluendi inexplicabilem cunctationem mutabant.

De Priuatis iudiciis. Cap. II.

Publicis iudiciis adiiciā priuata quorū magis æqtas q̄stionū delectare q; imoderata turba lectorē offendere poterit Claudius centimalus: ab augeribus iussus altitudinem domus suæ quam in Cælio monte habebat summittere: quia his ex arce auguriū capiētib; officiebat: uēdidit eā Calpurnio Ianario nec iudicauit qd' iperatū a collegio augurū erat: a quibus Calpurnius demoliri domū coactus. M. Portiū catonē inclyti Catonis patrē arbitrum cū Claudio adduxit: ut formulam daret qcquid sibi dari facere oporteret: ex bōa fide cato ut ē edoctus de industria Claudiū edictū sacerdotū suppsisse: continuo illū calpurnio dānauit: sūma qdē cū æqtate: q; bōæ fidei uēditorē nec cōmodorū spē augere: nec icōmodorū cognitionē obscurare oportet: notū suis t̄pibus iudiciū cōmemorauit: sed nec quod relaturus qdē sum oblitteratum est silentio.

trā: in septētriōe uero sinistram. Et cū hęc designasset cōcipiebat aīo q; signa mitti uellet uel uultures: uel quilas: uel columbas: idē expectabat nunquid appareret: q; si apparuissent existimabat placere diis: si mimus nō placere. M. cat. arbitrum: illius stoici catonis: & declarat Val. quā ob rē patrē ex filio intelligi uoluerit: quēadmodū ex claris patrib; dignoscuntur filii: ita ex claris filiis dignoscuntur patres. Vt formulam daret, formula proprie regula iuris appellatur. Quicquid sibi ea re facere oporteret ex fide bōa. Videlicet ex fide bona iudicaret quicquid oporteret ipsum claudium de ea re facere atq; præstare ipsi calpurnio his uerbis utebantur iurisconsulti: unde habetur in libris digestorum de uerborum significatione quod facere oportere hanc significationem: ut abstineat quis ab eo factō quo contra contentionem fierent: & Iustinianus li. iiii. institutionū de hoc multa dicit q; nunc p̄termittō.

Publicis iudiciis audiiciā. Claudius centimalus: Ciceli, officiorum tertio cum i arce augures capturi eēt augurium: iussissentq; claudium centimalum qui ædes in cælio mōte habebat demoliri eas quarum altitudo officeret auspiciis Claudius proscripsit eas isulam uēdidit: emit. P. Calpurnius Ianarius huic ab auguribus illud idē denuntiātū. Itaq; calpurnius cū demolitus eēt cognouissetq; claudiū ædes postea proscripsisse q; esset ab auguribus demoliri iussus arbitrum illū adegit: q; quicquid sibi dare facere oporteret ex fide bōa. M. Cato sniam dixit huius nri catonis p̄: ut n. ceteri ex patrib; sic hic qui illud lumen progeniuit ex filio est nominandus. Is igitur iudex ita pronunciauit cum in uenundo rem eam scisset: & nō pronūciasset emptori damnum præstari oportere. Igitur ad fidem bonam statuit pertinere notum esse emptori uiriū quod nosset uēditor. Claudius centimalus: cognomen est ab euetu. Cælio mōte: unus erat e septem collibus quos Roma circumdat. Officiebat: Nocebat. Augurium: augur enim cum capturus erat auspiciā i saxo tarpeio sedebat: & ut supra diximus quattuor in aere spacia designabat in oriente quod anticā appellabat: in occidēte posticā: i meridie dex-

Ariopagus Ariopagita

OLI

Formula quæ

OLI.
Viselli
us ab
Octaci
lia cir
cunue
tus

Caius Viselius Varro: historia hæc ita a Vale copiose & apte narrat: ut nec mea nec cuiusq; explicatiõe idigeat. **Octacilia**: hæc pellex erat Viselli. **Comercium**: cõsuetudinẽ. **Exempla ferri**: expensum ẽ fateri sibi ab illo expensũ eẽ: referre uero expensum ẽ rones de ipẽsis cõficeĩ uel exhibere dicimus ẽt refero tibi acceptũ p eo qd ẽ fateor me abs te accepisse. **Legati**: testamẽti. **Debiti noie**: Sub uelamẽto, n. hæredes dẽcipiebãt: nã uĩ trãslatio sũpta a pĩctore. **Ex ilte**. **Tẽpestatẽ** appellat grauiorẽ morbũ. **Aduersus uota**: Nil erat qd minus uellet octacilia: q̃ ut Viselius euaderet incolumis. **Ex. a. ob.** Nã octacilia spe oi destituta quẽ prius simulauerat amare odise cõcepit & agere reũ. **Distictã**: aptam nõ dissimulatã. **Inani stipulatione**. i. uana pmissiõne negã. n. cõsecuta ẽ: qd optabat. Nã stipulari ẽ in terrogare. stipulatio at teste Põponio ẽ uerboz cõceptio: qb̃ his q̃ iterrogat datuz facturũue id qd iterrogatus ẽ respõdit: & Vulpiãus aqliã nã stipulatiõis meminit nam aqlius iuriscõsul tus peritissimus fuit: q̃ prius de dolo malo legẽ tulit: ut Cice. refert officiorũ lib. hic igif sniam cõtra hæc octaciliã tulit. **Quod si eadẽ**: cõmendat Vale. æquitatẽ æquilii. **Formula**: Hoc est sentẽtia atq; codẽ libello: formulã aut dicebantur apud atiquos quos nũc libellos appellam⁹ unde formularii formulãz cõpositores dicuntur. **Eiusq;** Viselius. n. merebat q̃ multaretur q̃ppe q̃ dũ icõcessã libidini idulget: & se & hædes fraudare nõ dubitauit. **Quãstioi**: i. q̃stio ni unde & q̃stores rez capitaliũ iudices dicũt.

OLI.

Multo animosius: Hoc loco Valerius nõ minori cum laude. **C. Marii** du cis præstantissimi q̃ aqlii iuriscõsulti peritissimi iudicium prosequitur: qui fanniam mulierem ob impudicitiam sextertio nummo: ticinium uero ad summam totius dotis illi restituẽdum damnauit. de hoc autem Mario diximus abunde satis in capide omnibus: & i ca. de iure triũphãdi: & ẽt dicturifumus in ca. de his quã in aliis iudicarunt ipsi commiserũt. Laudat isuper fanniam quã cum a mario sextertio nummo damnata fuisset & ob eam damnationẽ ipsum postea syllani milites ex minturnensi palude extractum in domũ suã custodiendum dedissent: nõ solum ipsum carcere liberauit sed ope quantacũq; potuit illum adiuuit. **In cõsimili genere**: quia meretrice agebatur. **Dote spoliare**: Per legem quã impudicas repudiatas dote priuabat. **Hoste**: a senatu iudicatũ. **Cogẽte syl.** q̃ armatus urbẽ opprãsserat. **Extractus**. s. a syllanis militibus.

OLI.

Multus sermo: Hoc exemplum pertinet eo ut facile ostendat quanta continẽtia uixerint priscis temporibus uel minimos. **Multus sermo**: quia ubi auditũ est quempiam quẽ ppter ignobilitatem Valerius non nominat fuisse danatum furti qd equo sibi cõmodato ultra constitutũ locũ aliquo spatio puectus fuisset: cãterum prisci quoq; nostri cõsulti hoc idẽ de his sentiũt q̃ ultra quam dictum est equis cõmodatis uehũt. **Aricia**: Vrbs distabat ab urbe. x. milibus passuũ dicta ab aricia puella. **Quid aliud**: Laudant priscorũ mores a Valerio ga tẽpore suo huiusmodi excessus nõ puniebãtur

Aricia
urbs

Caius Viselius Varro graui morbo corrept⁹ .ccc. milia nũmũ ab Octacilia lateranensi cũ q̃ cõmerciũ libidinis hũerat expẽsa ferri sibi passus ẽ: eo cõsilio: ut si decessisset ab hæredibus eã sũmã peteret: q̃ legatũ gẽus eẽ uoluit: libidinofam liberalitatẽ dẽbiti noie colorãdo euasit deide ex illa tẽpestate aduersus uota Octaciliã q̃ offensa qd spẽ prædã suã morte nõ maturasset ex amica obsequẽti: subito distictã sceneratricẽ agere cõcepit. nũmos petendo quos ut frõte i uerecũda ita iani stipulatiõe captauerat: de q̃ re. **C. Aqlius** uir magnã auctoritatis & sciẽtia: iuris ciuili excellẽs iudex adductus & adhibitis i cõsiliũ princip⁹ ciuitatis prudẽtia & religiõe sua mulierẽ repulit. quod si eadem formula & Varro damnari & aduersaria absolui potuisset eius quoq; nõ dubito qn turpẽ & inconcessum errorẽ libẽter castigaturus fuerit: nunc priuatã actionis calũniã ipse cõpescuit: adulterii crimen publicã quãstioni iudicandum reliquit.

De. C. Mario.

Multo animosius: & ut militari spũ dignum erat se icõsimiligenere iudicii. **C. Marius** gessit. nam cum. **C. Ticinius** minturnẽsis Fãniã uxore q̃ ipudicã de idustria duxerat eo crimine repudiã dote spoliare conaret: sũptus iter eos iudex i cõspectu habita qõne seductũ Ticiniũ monuit: ut icẽpto desisteret: ac mulieri dotẽ redderet. **Quod cũ** sæpius frustra fecisset coactus ab eo sniam pñũciare: mulierẽ ipudicitia sextertio nũmo: Ticiniũ sũma totius dotis dãnauit. p̃fatus id circo se hũc iudicãdi modũ secutũ qd liq̃ret sibi Ticiniũ primõio Fãniã isidias struẽtẽ ipudicã cõiugiũ expetisse. Fãnia at hæc ẽ q̃ postea Mariũ hostem a senatu iudicatũ cenoq; paludis q̃ extractus erat oblitũ: ẽt in domũ suã custodiẽdũ Miturnis deductũ ope q̃tacunq; potuit adiuuit: memor qd ipudica eẽt iudicata suis moribus: qd dotẽ seruasset illius religõi acceptũ ferri debere. **De quodã dãnato furti.**

Multus sermo eo etiã iudicio manauit in quo quidã furti dãnatus est. q̃ equo cuius usus illi usq; Ariciã cõmodatus fuerat ulteriore eius municipii cliuo uectus eẽt. quid aliud hoc loci q̃ uerecundiam illius seculi laudemus in quo tam munitia pudore excessus puniebantur: quã mulieres

seru
ind
dor
uer

De mulieribus quæ causas gerunt.

Quæ mulieres apud magistratus pro se aut aliis causas agerent. Cap. III.

De his quæ de foeminis tacendum est quæ conditio naturæ & uerecundiæ stola: ut in foro & iudiciis taceret cohibere non ualuit: Amesia prætoris sententiâ reâ càm suâ. L. Ticio prætoris iudiciû cogente populi maximo concursu egit: motusque omnes ad numeros defensionis: non solum diligenter: sed partes et fortiter executas: & prima actio: & fere cunctis sententiis liberata est: quæ quia sub specie foeminæ uirilem animum gerebat androgynem appellabant.

De Affrania uxore lycinii Brutionis.

Aia uero affrania Lici Brutionis uxor propterea ad lites contrahendas pro se semper apud prætoris uerba fecit: non quod aduocatis deficeret: sed quod impudentiâ abundabat. Itaque inusitatis foro latratibus assidue tribunalia exercendo ad muliebris caluniæ notissimum exemplum euasit: adeo ut pro crimine improbis foeminarum moribus. G. Affrantiæ nomen obiciat: progauit autem spiritum suum ad C. cæsarem tertium iterumque Seruilium consulem: tale enim monstrum magis quo tempore extinctum quam quo sit ortum memoriæ tradendum est.

De Hortensia Filia. Q. Hortensii.

Hortensia uero. Q. Hortensii filia cum ordo matronarum graui tributo a triumuiris esset oneratus: nec quisquam uirorum patrocinium eis accommodare auderet: càm foeminarum apud triumuiros & constanter & feliciter egit: representata. n. patris facundia impetrauit ut maior pars imperatæ pecuniæ his remitteretur. Reuixit tamen muliebri stirpe. Q. Hortensius uerbisque filia aspirauit. cuius si uirilis sexus posterum uissequerent. Hortensianæ eloquentiæ tanta hæreditas una foeminæ actione abscissa non esset.

De Quæstionibus. Cap. III.

Itaque ut omnes iudiciorum numeros exequamur: quæstiones quibus aut creditum est: aut temere habita fides est referamus.

Agrii argentarii seruus Alexandrum. T. Fanni seruum occidisse insimulatus est: eoque nocte tortus a domino admisisse id facinus constanter asseuerauit: itaque Fannio deditur supplicio affectus est: puulo deinde tempore iteriecto: ille cuius de nece creditum erat domum rediit.

seruus argentarii deditus est supplicio afficiendus fannio quod habitus in tormentis a domino se cædis auctorem indubitate affirmasset. Lege enim cautum erat ut serui noxæ dederentur: erat autem hæc poena seruorum quos domini malebant ad poenam tradere quam præstare maleficium quod illi admisisse. Et eo nomine: ea causa. Et asseuerauit: Asseruare est uim animi motumque inter ipsas probationes admiscere. Et ille: seruus Fannius.

Et De quæstionibus i. 61

De his quæ de foeminis. Conuenienter annectit his iudiciis mulieres quæ apud magistratus pro se & pro aliis causas egerunt: & primum de amesia loquitur quæ adulterii criminis accusata: ita càm suâ apud prætoris egit sine ullo patrono: aut causidico: patrocinio ut nullum prætermiserit in ea defensione actiois modum: ex quo omnium ferme iudicio atque suffragiis incolumis euasit: & insuper cognomen androgynis est assecuta. In foro & iudiciis taceret: sicut lauronia a luena le introducta. Nunquid nos agimus causas ciuilia iura nouimus: aut ullo strepitu fora nostra mouemus. Motus omnes: ut modo ad iram modo ad misericordiam flecteret auditores. Numeros defensionis: Ad consuetudinem ad uersarios càm & nostram corroboranda. Et Androgine: Græcæ latine uirginem ouipon. dicitur uir ηυουαυη. mulier.

Aia affronia lycinii: impudentiâ simul & audaciâ. C. affrantiæ potius hoc loco sugillat quam faciendam laudat quæ & propter sexum & præter mariti dignitatem pro omnibus fere uitas assidue tribunalia iudicium excreuerit ueluti tabula quædam impudentissima. Lites in actiones causas. Non quod aduocatis: quippe quæ uxor uiri senatorii foret. G. affrantiæ nomen: Quia foemineas insolentes. C. affrantiæ nomine appellabatur. Prorogauit spiritum suum: quia id potius inter monstra numerari debuit quam inter exempla uirtutum: ait ideo se noluisse tradere memoriæ quo tempore nata sit affrania: sed tantum quibus consulibus uitam finierit.

Hortensia uero: Hæc hortensia modestior fuit quam affrania: nam triumuiris iniquum matronis tributum imperantibus omnium ipsa patrocinium suscepit & susceptum facunde simul & feliciter executas est: & obtinuit ut iniustæ pecuniæ pars longe amplior reliqua demeret. Hortensia: Oratoris eximii filia. A triumuiris: Lepido. M. Antonio & Augusto. Nec quisquam uirorum pro prescriptione in qua triumuiris profusiores erant. Aspirauit: fuit quoniam non aliter illa càm egit quam si presens pater sibi omnia dictasset. Hæreditas: quæ filia patris eloquentiam mater hæreditario consecuta uideretur.

Itaque ut omnes iudiciorum: Satis concinne a superioribus transit ad quæstiones. Neque enim a foro uel a iudiciis digredieris: nam quæstiones ut ait uulpianus intelligere debemus tormeta & corporis dolores ad eruendam ueritatem: Marcellus uero accepit quæstionem non tormeta tantum sed omnem inquisitionem & defensionem mortis. Numeros: quia quæstio pars est iudiciorum. Quibus aut creditum: Vtriusque partis subiicit exempla.

Agrii argentarii: Cum seruus cuiusdam argentarii falso esset accusatus quod seruum. T. Fannii cuiusdam occidisset.

OLB

OLB
Affra-
nia
causas
agebat

OLB

Triu-
uiri

OLB

OLB

OLL. **C**ontra Fanni seruus: Vide quanta sit dissimilitudine morum: ille impatientia doloris extra noxam positus confessus est delictum quod a se non erat admissum: hic autem Alexander seruus qui uenerat in suspicionem occisum esse a seruo argentarii nullo supplicio perueniri potuit ut fateretur delictum: quamuis obstinacia iudicis mortem non effugerit. Perinde atque tanquam Affinē: id est uicinum.

OLL. **F**ulvio flacco: Lælius accusauit lucium flaccum: Cicero defendit: capita accusationis hæc fuerunt. Primo quod classis nomine pecuniam ciuitatibus imperasset. Secundo quod dragmas, cccvi. æmonenses dedisset: id quod asclepiades legatus dixerat.

Tertio quod dragmas, xvi. accepisset: quas Philippus & Hermolaus se dedisse dicebant. Quarto quod ab heracliensibus pecuniam quæ apud se flacci patris sui nomine erat abstulisset. Quinto quod aurum iudeorum nomine quotannis ex Italia & ex omnibus prouinciis Hierosolymam exportari solitum ipse edicto sanxisset ne ex asia exportari liceret. Sexto quod falcidius talēta quinquaginta se flacco dedisse dicebat.

OLL. **S**equitur ut ad te. A questionibus reatratit ad testes subiiciēs exēpla eorū quod testimoniū dixerat. e autem ordo usque ad eū locū non abrogata fides

&c. Hoc autē exēplū pertinet ad moderationē iudicū quod absoluerunt. Quod Pompeiū repetundarū rerū optimis & p̄statissimis uiris aduersus illū testimoniū dicētibz idē fecerūt ne in gratiā inimicorū Pompeiū dānatus uideret. Idē parentibus natis & p̄ oēs gradus, ostēdit gr̄a auctoris tatis fuerūt testes. Itē fratribz Metellis, Pli. li. vi. natu. hist. pulcherrima scribit de metellis ubi de fœlicitate loquit. Abrogata: abrogatur quod cū sui iuris sunt in alienā partē se se tradūt eiusque rei ipsi auctores sunt: e quoque abrogare ifirmat (teste festo). Absoluto: nō quod mereret absolutionē sed ne potētia inimicorū & testiū dānatus uideret. Occursus est: Raro impersonale uerbum passiuæ uocis reperitur cū ablatiuo casu ante se, præterea maluit dicere occursus est quod obuiatum est: nam uix apud idoneos inuenio obuium uerbum cum alias dicatur eo obuius obuiamque: quod La. ual. asserit obuium quoque uerbum in usu esse.

OLL. **M** Ar. et æmilius Scaurus: Memiū & flauium repetundarū reos ex asia ut cōiiciat diuersis tēporibus postulat scaurus: fuit autē ut Pli. orator tradidit nobilis paup̄ patricius quod e sed quod patre hūerit carbonariā exercētē postea tamē ad summū dignitatis fastigiū euasit. Districto: id est uehementi & armato. Trāslatio est sumpta a gladiatore quod ad uersariū nudato gladio inuadit. Eadem lege: repetundarum.

OLL. **A** m. C. norbanum. Maiestatis reū hic missos a sylla legatos qui de pace agerent consul uiolauerat: idem postea proscriptus in urbe rhodo cum comprehenderetur se ipse occidit.

OLL. **V**cius quoque Crassus. Non minoris erat. L. crassus estimatiōis apud iudices quod apud senatores æmilius scaurus: sed eorum postulationes parum ualere: In. M. enim Marcellum repetundarum reum ex gr̄a ciā uidelicet achæia ut coniiicitur Lucius crassus testimonium iniecerat & nihil tamen illi nocere potuit, nam a iudicibus dimissus est

De Alexandro Seruo Fanni.

Contra Fanni seruus Alexander cum in hanc suspicionē. Gn. Fuluii eqtis Romani occisi uenisset septies tortus p̄negauit ei se culpæ affinē fuisse: sed perinde atque confessus & a iudicibus dānatus & a. L. Calpurnio triuuiro in crucē actus est.

De Fulvio Flacco.

Fulvio flacco cām dicēte Philippus seruus eius in quo tota quæstio nitebat octies tortus nullum omnino uerbum quo domus perstringeretur emisit. & tamē reus dānatus ē: cum certius argumentum inocentiæ unus octies tortus exhiberet: quod octo semel torti præbuisent.

De Testibus.

Cap. Quintum.

De Gneo & Quinto Seruilio.

Sequitur ut ad testes p̄tinētia exēpla cōmemorē. Ci. & Q. Seruiliis cepiōibus iisdē parentibus natis: & p̄ oēs bonorū gradus ad summā amplitudinē p̄uectis: idē fratribz Metellis quinto & Lucio cōsularibus & censoriis altero etiā triūphali in Quin. Pompeiū Aufidium repetundarū reum accerrime dicētibz testimoniū nō abrogata fides absoluto Pompeio sed ne potentia inimicū oppressisse uideretur occursus est.

De Marco Aemilio Scauro.

M Ar. et æmilius Scaurus princeps senatus. C. Memiū repetundarū reū districto testimoniō isecutus est: itē. C. Flauium eadē lege accusatū testis proscidit. De. C. Norbano.

A m. C. Norbanū maiestatis crimie publicæ subiectū q̄stioni ex p̄fesso opprimere conatus est: nec tamen aut auctoritate quod plurimū pollebat: aut religiōe de quod nemo dubitabat quemque illorū affligere potuit. De. L. Crasso.

Vcius quoque Crassus tāt̄ apud iudices quod apud patres. C. æmilius Scaurus nāque eorū suffragia robustissimis & felicissimis eloquētiæ stipēdiis regebat: eratque sic fori ut illæ curiæ princeps cū uehementissimū testimoniū fulmē i. M. Marcel-

Pompeius absolutus Abrogare

OLL. Scaurus testis contra Flauium

OLL.

OLL.

A Ge. Qu. Metellus plus, hic homo nō improbus uita habitus est fuerat quæstor, C. Pompei deinde tri-
plæ, Cn. Pisone & publico, G. cōsulibus i eo magistratu ita se gessit ut iusto p̄tinatior uideret, Alienatus
aūt a senatu multis ex causis q̄s nūc referre nō attinet sed iter cætera p̄mulgauerat legē q̄ auctoritatē
senatus minuebat ne q̄s nisi p̄ populū legibus soluere q̄ antiquo quoq̄ maiori erat cautū, Itaq̄ in oī-
bus senatuscōsultis q̄bus aliquē solui placebat adiicerat solitū ut ea ad populū ferret sed paulatim ferri erat desi-
tū idigne ergo eā Cornelii rogationē tulerāt potētissimi, Itaq̄ Pu. seruius globulus triplæ, iuētus erat q̄, L. Cor.

lū reū inieciisset impetu, grauis exitu uanus apparuit.

De Quinto Metello Pio, L. Marcio, L. Hortensio
& Q. Marcio Lepido.

A Ge. Q. Metel. Pius, L. Marcus Luculli, Q.
Hortensius, M. Lepidus, G. Cornelium maiesta-
tis reum non onerant tantummodo testes
sed etiam salutem negantes illo incolumi stare rem-
publicam posse depoposcerunt quæ decora ciuitatis
pudet referre umbone iudiciali repulsa sunt.

De M. Cicerone.

Q Vid. M. Cicero forensi militia summos ho-
nores amplissimumq̄ dignitatis locum ade-
ptus: nonne in ipsis eloquentiæ suæ castris te-
stis abiectus est, dum, P. Clodium Romæ apud se fuisse
iurauit: illo sacrilegiū & flagitiū unq̄ argumēto absen-
tiæ uente: si quidem iudices Clodium incaesti crimine
quæ Ciceronem infamia periurii liberare maluerunt.

id exercuit, Quintus gallus p̄tor Ci, quadriduum defendit ut ipse significat, Maieſtatis rei, q̄ legem tulisse inter-
cedente tribuno ex quo tribunitia potestas lesa uidebatur, Quæ dedecora ciuitatis: q̄ tantis uiris creditum non
sit, Umbone iudiciali: impetu & uolentia iudicii & est translatio sumpta a militibus qui pugnantes alius alium
umbone propulsant, est autem umbo media pars scuti quasi umbilicus.

Q Vid. M. Ci, Cū in domo Cæsar̄is eo anno p̄tificis maxi, bonæ deæ sacra celebrarent q̄bus nulli uiro
interesse licebat, P. Clodius apii filius Pompeiæ cæsar̄is uxoris amore correptus sub habitu muliebri
ædes introiit & sacra uiolauit q̄ cognitus p̄ manus seruulæ seruatus & eductus est, Cice, ad atticum
lib, quarto epistola, vii, cuius principiū est & mea sp̄te, P. inqt Clodium apii filiū te credo audisse cū ue-
ste mulieres deprehensum domi, Cn. Cæsar̄is cū sacrificiū pro populo fieret eūq̄ p̄ manus seruulæ seruatum & edu-
ctū reū eē ifigni ifamia q̄ te moleste ferre certe scio, Itaq̄ sacrilegii postulatus uno se argumēto tuebat eo die Ro-
mæ fuisse quo sacra celebrata fuerāt & C. Ci, aduersus hūc testis adductus iureiurādo affirmauit eo die Clodium &
Romæ & apud se tātū uiri testimoniū facile reū opprimere poterat & debebat: nisi iudices pecunia corrupti ma-
lissent Ciceronē infamia q̄ Clodium sacrilegio dānare, De hoc iudicio idē Cice, ad atticū eodē li, ep̄i, xi, Quæris ex
me: ubi plane ostēdit & Clodium extrema fortūa stetisse & iudices pecunia corruptos fuisse, idq̄ multis in locis sed
ibi in primis, Nā & illud nobis nō obest uideri nostrū testimoniū nō ualuisse missus est sanguis inuidiæ sine do-
lore atq̄ ē hoc magis q̄ oēs illi fautores illius flagitii rē manifestā illā ademptā esse a iudicibus confitent̄ aliquā-
to sup̄ius dixerat Cicero, Nemo erat q̄ illū reū ac nō milies cōdēnatū arbitraret, me uero teste producto credo te
exclamationem Clodii aduocatorum audisse, rursus paulo inferius in eadem ep̄i, xxv, Iudices ita fortes tum fue-
runt in summo proposito periculo uel perire maluerint quam perdere omnia, xxxi, fuerunt quas fames magisq̄
fama commouerit hic plane corruptos ostēdit, Forensi militia, exercitatione forensi, Summos honores: præ-
turam consulatum: auguratum, hos enim omne consecutus est Cice, Serui, ad ipsum Cice, in consolatione de obi-
tu filiæ illam q̄ diu opus fuerat uixisse una cum republica fuisse te patrem suum prætorem consulem augurem
uidisse, Amplissimum dignitatis locum, senatoriam dignitatem, nam in senatu auctoritate plurimum ualuit
Cice, In ipsis castris eloquentiæ: id est i foro ubi causæ sola eloquentia defendebatur, forum igitur appellat castra
eloquentiæ & in translatione persistit quia dixerat forensi militia, Sacrilegium: Quia sacra bonæ deæ adire nō
dubitauit quibus adesse nefas erat uiro flagitium incestum: nam ut dixi propter Pompeiam Cæsar̄is uxore adie-
rat sacra, Quāobrē & a Cæsarē Pompeia repudiata fuit cuius rei meminit Suetonius in uita Cæsar̄is, Dicit enim
in Corneliæ locum Pompeiam duxit Quinti Pompeii filiā, Lucii Syllæ neptem: cum qua deinde diuortiū fecit
adulteram opinatus a, P. Clodio inter publicas cerimonias penetrauisse ad eam muliebri ueste tam constās fama
erat ut senatus quæstionem de pollutis sacris decreuerit, Incaesti, Recte quia in loco, sacro uel incaesti etiam de
sororibus possumus intelligere: nam duas uiolasse suspitio erat,

Vm/
bo
OLI

Pōpe/
ia cæsa
ris
uxor

OLI,
Serui/
lius te
stis in
reum

Ot eleuatis, Seruilius isauricus testimoniū dixit in reū: q̄ sibi occurrerat angusto loco: & honoris gratia equo nō descēderat: quo noīe damnatus est: hic P. Seruilius Isauricus, missus aduersus piratas: qui p̄ximū mare cretā inter atq; cyrenas pyreū & Achaia sinūq; maleū latrocinabantur nō incruenta uictoria superauit: nec mari submouisse contētus: Validissima urbes eorū & diutina praeda abūdantes Phalesin: & Olympon euertit Isauronq; ipsam arcem cilicia: unde conscius sibi magni laboris isaurici cognomē Adamauit: dictus igit̄ isauricus: q; isauos ī cilia domuerit. Tot eleuatis: leuibus & uanis testibus factis, Triūphalis, Quia de pyratibus triūphauit p̄ summā admirationem admirabant omnes accusatores & patroni q; uir tātus in testimoniū nō uocatus testis accessisset. Quā uia: q̄ rationem, Viri ueni germana uia gratare sorori, Angusto loco: Arcto loco q̄ duos equos nō admitteret, ergo hic nec de uia cessit nec equo desiluit: nā principibus ciuitatis q̄ honore digni cēsebantur honoris gratia ab inferioribus equo descēdebat: caput aperiebatur: & de semita cedebatur, qd̄ honoris genus senectuti in primis dabatur, Sene, ep. lxx, Si consulē uideo aut p̄torē oīa qbus honor haberi solet faciā: equo desiliā: caput adaperiā semita cādā, Religio nem: iustitiam, est enim religio pars iustitiæ,

OLI,

Ec illos: De his quoq; dicēdū est q̄ quod in aliis dānarūt ipsi cōmiserūt, G. Licinius: patrē prodigū habuit, petit igit̄ a iudicibus: ut bōis interdicere: quo facto eū bonorū administrationē suscepisset adeo luxuriose uiuere cōcepit exticto patre: ut patrimoniū qd̄ amplū acceperat breui cōsumpserit dignus p̄fecto cū nō bonis sed spiritu interdicere cū patrē heredē sustinere noluerit, Hoplomachus: itē p̄tat̄ armis pugnās, fuit at̄ a noīe lōge diffētiēs q̄ n̄ armis sed dētibus pugnauerit, Bōis itē, uisitata cōstructio huic interdicit̄ aq; & igni, Hac uia, alternatiōe ut quēadmodū ip̄e patrē sic eū pater administrationē rei domesticæ priuaret, Heredem tollere: educare noluit hāredē quēquā q̄ bona cōsumendo hāredes hēre nō potuit,

Ho/
ploma
cusOLI,
Marii
uita
diffi/
milis

Aius aut̄ Marius: Dictū est ī capitulo de fortitudine quo pacto Marius q̄ p̄rio nobilitati uehementē infensus apuleū saturninū Gracchanas leges suscitātē suis opibus iuuat: mutata sententia auctore scauro illū e foro eiecit & In capitulo fugere coegit quē persecutus cū ille p̄posito pileo seruos ad arma spe libertatis cōuocaret capitolium inuasit & abruptis fistulis illū in deditiōne uenire coegit q̄ eū poenitentiā p̄ legatos fidē fecisset īde digressus cū ducibus factio nis receptus ē ī curiā ubi facta ī eū ruptiōe populus eū sustibus saxiscq; coopertū: ī ipsa quoq; morte lacerauit, Marius igit̄ saturninū opprelsit q̄ seruos ad arma uocabat: ip̄e uero paulo post ad sui opē sublato pileo spe libertatis seruos inuitauit cū syllā in urbē irūpentē cū exercitu: sensit ergo q; in aliis correxit ip̄e peccauit & alium sui quoq; peccati uindicatorem inuenit, Aduertendum est q; eutropius de mario dicit Sylla mariū de catapili casa extractū uinciri iussit: ductūq; trāstyberim effosis mēbrisq; minutim cæsis trucidari ibi de M. Mario loquit̄ nō de Gaio mario Nā G. Marius ut Plinius & Ci. & Plut. & multi alii testant̄ uolūtaria morte decessit, Nā C. li. de natura deo, cur igit̄ Marius tā foeliciter septies cōsul domi suæ mortuus ē, Pileū: signū libertatis: & dicimus hoc pileū & hic pileus & magis ī usu ē ī masculino: quanquam hic neutri inueniat̄

De P. Seruilio Consulari.

Ot eleuatis testibus unum cuius noua ratione iudicium ingressa auctoritas confirmata est referam: Publius Seruilius cōsularis censorius triumphalis qui maiorum suorum titulis Isaurici cognomen adiecit cum forum p̄teriens testes in reum dari uidisset loco testis constitit: ac per summam inter patronorum pariter ac accusatorum admirationem sic orsus: hunc ego iudices qui causam dicit cuius sit aut quā uitam egerit: quamq; merito uel iniuria accusetur ignoro, illud tātum scio cum occurrisset mihi laurentina uia iter facienti admodum angusto loco equo descendere noluisse, Quod an aliquid ad religionem uestrā pertineat ipsi existimabitis ego id suppressendum non putauī, Iudices reum uix auditis cæteris testibus damnauerunt, Valuit enim apud eos tū amplitudo uiri tum grauis neglectæ dignitatis eius indignatio: eumq; qui uenerari principes nesciret in quodlibet facinus procursum crediderunt.

Qui quæ in aliis uindicarunt ipsi commiserunt. Cap. VI.

Ec illos q̄dem latere patiamur: q̄ q̄ ī aliis uindicarāt ipsi cōmiserūt, C. Licinius cognomine Hoplomachus a p̄tore postulauit ut patri suo bonis tāquā ea dissipati interdicere: & qd̄ qd̄ petierat ip̄etrauit sed ip̄e paruo postea tpe mortuo sene ampla ab eo relicta latifundia festināter cōsumpsit, dignus hac uicissitudine poenæ fuit quoniā hāreditatē absumere q̄ hāredē maluit tollere. De C. Mario.

Aius aut̄ Marius cū magnū & salutarē reip. ciuem in L. Saturnino opprimēdo egisset a quo ī modū uexilli pileū seruituti ad arma capienda ostentatum erat, L. Sylla cum exercitu in urbem irrumpente ad auxilium seruorum pileo sublato confugit, Itaq; dum facinus quod punierat imitatur: alterum Mariū a quo affligeretur inuenit.

CAius uero Licinius Stolo, Plinius de uiris illustribus, Fabius Ambustus e duabus filiabus alteram Licinio Stolo alteram, A. Sulpitio patricio coniugem dedit quarum plæbeia cum sororem salutaret cuius uir tribunus militaris consulari potestate erat fasces licitorios foribus appositos indecenter expauit a sorore irrita marito quaesta est: qui adiuuante socero: ut primum tribunatum plæbis aggressus est legem tulit ut alter consul ex plæbe crearetur: lex existente Appio Claudio: tamen lata est & primus Licinius Stolo consul factus. Idem legem sanxit ne cui uiro plæbeio plusquam centum iugera agri habere liceret & ipse cum iugera centum quinquaginta haberet altera emancipati filii nomine possideret in iudicium uocatus primus omnium sua lege punitus est. Cuius beneficio petendi consulatū: eo modo quo supradictū ē. Sanxisset firmasset. Quingenta agri iugera: Aut dissentit a Plinio Vale, aut mendosus ex codex meus: nam centum tantum modo legi. Emancipauit: per emancipationē dedit, finxit enim a se filium emancipasse: ut agri iugera posset iure possidere: ne contra quā ipse tulerat legem fecisse uideretur: quod illi parū ualuit, nam in ius a Pomponio Lenate uocatus sua ipsius lege dānatus ē. Ac docuit: exemplū statuit aliis non eē cupiendū. Præcipiendū: quod non prius seruare intenderit qui præceperit.

De C. Lycinio Stolone.

CAius uero Lici. Stolo cuius beneficio plæbi petendi consulatū potestas facta est cum lege sanxisset ne quis amplius quam quingenta agri iugera possideret ipse mille comparauit simulandique criminis gratia dimidiam partem filio emancipauit: quā ob causam a M. Popilio Lenate accusatus primus sua lege cecidit: ac docuit nihil aliud præcipi debere nisi quod prius quisque sibi imperauit.

De Q. Vario Tribuno.

Quintus autē Varius propter obscurum ius ciuitatis Hybrida cognominatus tribunus plæbis legem aduersus intercessionē collegarum prorogauit: qua iubebat quæri quorum dolo malo socii ad arma ire coacti essent magna cum clade reipublicæ: sociale enim prius deinde ciuile bellum excitauit. Sed dum ante pestiferum tribunum plæbis quam certum ciuem agit: sua lex eum domesticis laqueis constrictum absumpsit.

De Studio & industria.

Cap. VII.

Vid cesso uires industriæ commemorare: cuius alacri spiritu militiæ stipendia roborantur: forensis gloria acceditur: fido sinu cuncta studia recepta nutriuntur. Quicquid animo: quicquid manu: quicquid lingua admirabile est ad cumulū laudis perducit: quod cum sic per sectissima uirtus duramento sui confirmatur.

De Catone.

Cato sextum & octogesimum annum agens dum in republica tuenda iuuenili aetate perstat ab inimicis capitali crimine accusatus causam suam egit: neque aut memoriā eius quisquam tardiorē: aut infirmitatē lateris ulla ex parte quassatā aut os hæ-

firmat: cuncta studia fouent: & quod se clara sunt illustriora reddunt: denique uirtus ex omni parte perfecta comprobatur: inter studiū uero & industriā hoc interest: quod studio discimus: industria exercemus. Militiæ stipendia: sine industria militaris disciplina nihil ualet. Forensis gloria: eloquentia quæ causæ agunt in foro. Fido sinu & pectore concepta & est translatio sumpta a matribus quæ filios sinu gestare consueuerunt. Aetate: quod discitur & cogitatur. Manu: quod operamur. Lingua: quod pronunciamus & peroramus. Duramento sui confirmatur: Nam hoc ipsum industria uocatur: quia durat & se ipsam sustentat nullius adminiculo indigens.

Cato sextum M. Porcius Cato capitali crimine accusatus hic consul celtiberos domuit, & ne rebellare possent litteras ad singulas ciuitates misit: ut muros diruerent: cum una quæque sibi soli imperari putaret fecerunt: ipse cum laudē mererē ab iuidis capite postulatus ē. Cōstat quod dragies quater fuisse accusatū & semper

OLi
Stolo
sua le/
ge dā/
natus

OLi

THE

OLi
Stu/
diū &
indu/
stria
diffe/
runtA. Manu
Lingua.

OLi

gloriose absolutū: hāc at̄ ultimā cām fuisse cōiicimus: q̄ octogenarius dixit, cū sūma laude & q̄si admiratiōe q̄ in ea ætate memoria tāta laterūq̄ firmitate & p̄nūciatiōe ualeret ut ī nulla pte deficeret cuius oratio tātā uī habuit: ut nō solū se tutaret: sed accusatōre quoq̄ galbā reū cū sūmo piculo redderet: eā postmodū orationē ī annalibus suis īseruit Plini: natura, histo, li, vii, de Catōe, Cæteris inq̄ uirtutū generibus uariæ & multi fuere præstātes Cato primus portiæ gētis tres summas ī hoīe res p̄stitisse existimatus ē optimus orator: optimus īperator: optimus senator: q̄ mihi oīa ēt si nō prius attamē clarius fuisse in Scipiōe Aemiliano uident: de p̄to p̄terea plurimoḡ odio: quo Cato laborauit: itaq̄ sit p̄p̄riū Catōis q̄ ter & quadragies cām dixisse nec quēq̄ s̄p̄ius postulatū & sp̄ absolutū. ¶ Capitali criq̄ Populi Ro, puinciam deleuisset quod erat capitale, ¶ Neq̄ aut me & c. In his oībus uix maxia eloquētiā cōsistit, ¶ Memoria: q̄ ī senibus solet eē debilior: nisi fuerit lōga & assidua exercitatiōe cōfirmata hoc ē īdustra corroborata, ¶ Firmitate lateris, ut posset clausulas q̄tūlibet longas uno spiritu pronūciare, ¶ Aut os h̄sitatione impeditum: ut in proferendis uerbis ulla tarditate aut titubatione uerteretur.

Catōis uirtutes tres potissimæ

OLI **Q**uin et, Cū, L. Stribonius tribunu plæbis rogationē tulisset: ut lusitani q̄ ī fide Populi, Romani dediti a seruilio galba in gallia uenissent in libertatē restituerent, M, Cato acerrime suasit extat oratio ī annalibus eius īclusa Qu, Fuluius nobilior & s̄p̄e ab eo in senatu laceratus respondit p̄ galba ip̄e quoq̄ galba eū se cōmendari uideret cōplexus duos filios p̄textatos & sulpicii filiū cuius tutor erat ita miserabiliter locutus ē p̄ se ut rogatio antiq̄ref: extant tres oratiōes eius: duæ aduersus libonē tri plæ, rogationesq̄ eius habitæ de lusitāis una cōtra, L. Corneliū cetegū in q̄ lusitāos p̄pe se castra habētes cæsos fatef q̄ cōpertū habuit: equo atq̄ hoīe sine ritu immolatis p̄ sp̄m pacis adoriri exercitū suū ī aīo habuisse, De Catone, Plī, galbā inq̄ octogenarius accusauit assiduus malorū, q̄ ait Vale, galbæ actiōi defensionē suam pro hispania opposuit defendēdo hispaniā in qua p̄tor galba rēp, male gesserat ipsum galbā ex accusatore reū fecit, Idem & illud Catonis īdustræ exēplū maximū q̄ eū pene senex latinās litteras didicisset græcas iam senex discere uoluerit nec satis habuit nisi & iuris ciuils scientiā cōsecutus esset ita ut nemini crederet, unde natū est illud uulgare prouerbiū, Tarde uenisti cito proficiam.

OLI **Q**uin et, Cū, L. Stribonius tribunu plæbis rogationē tulisset: ut lusitani q̄ ī fide Populi, Romani dediti a seruilio galba in gallia uenissent in libertatē restituerent, M, Cato acerrime suasit extat oratio ī annalibus eius īclusa Qu, Fuluius nobilior & s̄p̄e ab eo in senatu laceratus respondit p̄ galba ip̄e quoq̄ galba eū se cōmendari uideret cōplexus duos filios p̄textatos & sulpicii filiū cuius tutor erat ita miserabiliter locutus ē p̄ se ut rogatio antiq̄ref: extant tres oratiōes eius: duæ aduersus libonē tri plæ, rogationesq̄ eius habitæ de lusitāis una cōtra, L. Corneliū cetegū in q̄ lusitāos p̄pe se castra habētes cæsos fatef q̄ cōpertū habuit: equo atq̄ hoīe sine ritu immolatis p̄ sp̄m pacis adoriri exercitū suū ī aīo habuisse, De Catone, Plī, galbā inq̄ octogenarius accusauit assiduus malorū, q̄ ait Vale, galbæ actiōi defensionē suam pro hispania opposuit defendēdo hispaniā in qua p̄tor galba rēp, male gesserat ipsum galbā ex accusatore reū fecit, Idem & illud Catonis īdustræ exēplū maximū q̄ eū pene senex latinās litteras didicisset græcas iam senex discere uoluerit nec satis habuit nisi & iuris ciuils scientiā cōsecutus esset ita ut nemini crederet, unde natū est illud uulgare prouerbiū, Tarde uenisti cito proficiam.

OLI **Q**uin et, Cū, L. Stribonius tribunu plæbis rogationē tulisset: ut lusitani q̄ ī fide Populi, Romani dediti a seruilio galba in gallia uenissent in libertatē restituerent, M, Cato acerrime suasit extat oratio ī annalibus eius īclusa Qu, Fuluius nobilior & s̄p̄e ab eo in senatu laceratus respondit p̄ galba ip̄e quoq̄ galba eū se cōmendari uideret cōplexus duos filios p̄textatos & sulpicii filiū cuius tutor erat ita miserabiliter locutus ē p̄ se ut rogatio antiq̄ref: extant tres oratiōes eius: duæ aduersus libonē tri plæ, rogationesq̄ eius habitæ de lusitāis una cōtra, L. Corneliū cetegū in q̄ lusitāos p̄pe se castra habētes cæsos fatef q̄ cōpertū habuit: equo atq̄ hoīe sine ritu immolatis p̄ sp̄m pacis adoriri exercitū suū ī aīo habuisse, De Catone, Plī, galbā inq̄ octogenarius accusauit assiduus malorū, q̄ ait Vale, galbæ actiōi defensionē suam pro hispania opposuit defendēdo hispaniā in qua p̄tor galba rēp, male gesserat ipsum galbā ex accusatore reū fecit, Idem & illud Catonis īdustræ exēplū maximū q̄ eū pene senex latinās litteras didicisset græcas iam senex discere uoluerit nec satis habuit nisi & iuris ciuils scientiā cōsecutus esset ita ut nemini crederet, unde natū est illud uulgare prouerbiū, Tarde uenisti cito proficiam.

OLI **Q**uin et, Cū, L. Stribonius tribunu plæbis rogationē tulisset: ut lusitani q̄ ī fide Populi, Romani dediti a seruilio galba in gallia uenissent in libertatē restituerent, M, Cato acerrime suasit extat oratio ī annalibus eius īclusa Qu, Fuluius nobilior & s̄p̄e ab eo in senatu laceratus respondit p̄ galba ip̄e quoq̄ galba eū se cōmendari uideret cōplexus duos filios p̄textatos & sulpicii filiū cuius tutor erat ita miserabiliter locutus ē p̄ se ut rogatio antiq̄ref: extant tres oratiōes eius: duæ aduersus libonē tri plæ, rogationesq̄ eius habitæ de lusitāis una cōtra, L. Corneliū cetegū in q̄ lusitāos p̄pe se castra habētes cæsos fatef q̄ cōpertū habuit: equo atq̄ hoīe sine ritu immolatis p̄ sp̄m pacis adoriri exercitū suū ī aīo habuisse, De Catone, Plī, galbā inq̄ octogenarius accusauit assiduus malorū, q̄ ait Vale, galbæ actiōi defensionē suam pro hispania opposuit defendēdo hispaniā in qua p̄tor galba rēp, male gesserat ipsum galbā ex accusatore reū fecit, Idem & illud Catonis īdustræ exēplū maximū q̄ eū pene senex latinās litteras didicisset græcas iam senex discere uoluerit nec satis habuit nisi & iuris ciuils scientiā cōsecutus esset ita ut nemini crederet, unde natū est illud uulgare prouerbiū, Tarde uenisti cito proficiam.

sitatione īpeditū animaduertit: q̄a scilicet omnia ista in statu suo æquali: ac perpetua industria continebat.

De eodem Catone.

Quin etiam in ipso diutissime actæ uitæ finæ disertissimi oratoris Galbæ accusationi defensionem suam pro hispania opposuit. Idē græcis litteris erudiri concupiuit quam sero: inde existimemus quod etiam latinās penæ iam senex didicit: cunq̄ eloquentia magnam gloriam partam haberet: id egit ut iuris ciuils quoq̄ esset peritissimus.

De Catone, F.

Quin etiam in ipso diutissime actæ uitæ finæ disertissimi oratoris Galbæ accusationi defensionem suam pro hispania opposuit. Idē græcis litteris erudiri concupiuit quam sero: inde existimemus quod etiam latinās penæ iam senex didicit: cunq̄ eloquentia magnam gloriam partam haberet: id egit ut iuris ciuils quoq̄ esset peritissimus.

De Terentio Varrone.

Terentius autem Varro humanæ uitæ exemplo, & spatio nominandus non annis quibus seculi tempus æquauit: quam stilo uiuacior fuit in eodem enim lectulo & spiritus eius & egregiorum operum cursu extinctus est.

De Liuiio Druso.

Consimilis perseverantiæ Liuius Drusus qui & ætatis uiribus & acie oculorum defectus ius ciuile populo benignissime interpretatus

consimilis perseverantiæ Liuius Drusus qui & ætatis uiribus & acie oculorum defectus ius ciuile populo benignissime interpretatus

consimilis perseverantiæ Liuius Drusus qui & ætatis uiribus & acie oculorum defectus ius ciuile populo benignissime interpretatus

consimilis perseverantiæ Liuius Drusus qui & ætatis uiribus & acie oculorum defectus ius ciuile populo benignissime interpretatus

consimilis perseverantiæ Liuius Drusus qui & ætatis uiribus & acie oculorum defectus ius ciuile populo benignissime interpretatus

deret: ut mēte & ratione colligeret & respexit ad id q̄ dixit cecū, & Vigeret, uallidus eēt animo ad id q̄ dixit senē,

Publius uero senator & L. Pōtius. Hic duo caufidici industria prope admirāda fuisse uident: ut senes & cæci nō in lecto ut Drusus sed foro causas frequēter agerēt & ius ciuile cū magna populi frequētia exercerēt. Multi enim q̄bus uis illa ingenii grata & suauis erat nonnulli eēt illorum perseverantia moti ad caufarum actiones quas cæci & senes agebant frequentes cōfluebant. Nec mirū, nā cū alii cæci secessus & latebras quærere soleāt & malū addere malo, Hi luminibus capti & i foro & in cōciōe ferme semper erāt, & Ce-

est: utilissimaq̄ discere id cupiētibus monumēta composit: nam ut senem illum natura: & cœcum fortuna facere potuit ita neutra interpellare ualuit ne non animo & uideret & uigeret.

De Publio Senatore: & Lupo pōtio Eq̄te romāo.

Publius uero Senator & Lupus Pōtius Eq̄s Romanus suis tēporibus celebres caufarū actores luminibus capti eadem industria forē sua stipendia executi sunt: Itaq̄ frequentius etiam audiebantur concurrentibus aliis quia ingenio eorū delectabantur: aliis quia constantiam admirabantur. Namq̄ alii incommodo isto percussis secessum petunt duplicant tenebras fortuitis uoluntarias adiicientes.

De P. Crasso.

Am Publius crassus cū in asiā ad Aristonicū regē debellandum consul uenisset tanta cura græcæ linguæ noticiā animo cōprehēdit: ut eam in quinque diuisam genera per omnes partes ac numeros penitus cognosceret. Quæ res maximū ei sociorū amorē cōciliauit: qua quis eorū lingua apud tribunal eius postulauerat eadē decreta reddēti.

De Roscio.

Roscio quidē subtrahatur scænicæ industria notissimū exemplū qui nullū unquam spectante populo gestū nisi quē domi meditatatus fuerat ponere ausus est. Quapropter nō ludrica ars Rosciū: sed Roscius ludicrā artē commēdauit: nec uulgi tātū fauorem: uerū etiā principū familiaritates amplexus est. hæc sunt attēti & anxii: & nūquā cessantis studii præmia. propter quæ tantorū uirorū laudibus nō impudenter se persona histrionis inseruit: Græca quoq̄ industria quoniam nostræ multum profuit quem meretur fructum latina lingua recipiat.

tus ut quicq̄ in histriona excelleret is roscius diceret teste Cic. li. de oratore ubi hūc rosciū mirifice laudat hic nō solū uulgi fauorē sed multorū quoq̄ principū familiaritatē inuit de quo Pl. li. vii. natu. hi. excessere i hoc æuo nro nec modice histriones sed libertatē suā mercati quippe cū iā apud maiores, & Roscius hi. m. d. Annia mercasse p̄dat, & Senicæ i. industria minorū & histrionū qui se in scæna exercebāt, & Meditatus fuerat exercuerat ne qd inuenuste ne qd inepte ne qd incōposite ederet: hinc eius industria q̄ta fuerit facile cōiicit q̄ nunq̄ i scæna fabulā egerit q̄ nō prius domi representasset, & Ludicra ars: plus ille arti dignitatis q̄ ipse ex arte honoris sit cōsecutus, & Hæc sūt attēti: Laudat industriā Vale. dicēs nō mediocrē ex ea fructū p̄cipi si fuerit diligētissime culta idq̄ p̄bat ex roscio q̄ sola industria meruit, cū clarissimis uiris cōmemoret quos histrionā exercuerit, & Attenti & anxii studii. Diffinitio industria. qd enim aliud est industria nisi attētū uehemēs & assiduum in re aliqua studium, & Græca quoq̄ industria: Latina inquit lingua græcorū industriā posteritati commendet, & quem ab ea meruit fructum recipiat,

y iiii

lebres actores caufarū: clari & illustres caufidici, & Luminibus capti, Oculorū acie priuati: siue debiles oculis, Viatq̄ oculis capti fodere cubilia talpæ, & Forē sua stipēdia: Appellat actiones caufarum, & Alii icōmodo isto percussis: Luminibus priuati quo q̄ maius naturæ icōmodū sit haud facile inueneris, & Fortuitis uoluntarias: cum tenebras, & obscura loca deligant in quibus quodam modo delitescant, augent tenebras sibi a fortuna datas,

Am publius Crassus, Hic, P. Crassus ut i capitulo de fortitudine diximus aduersus Aristonicū missus cū exercitu & impator & Pōtifex q̄ nunq̄ antea factum fuerat ut dux simul exercitus & Pontifex mitteret ex quo eēt creditū est rē male cessisse: attamē ea fuit industria: ut qnq̄ græcorū linguas breuī cōprehenderit: quæ res sibi plurimū cōtulit ad cōciliādos sociorū animos, nam grauissimū erat illis cū ius dicendū esset nō aliena per interpretēs sed sua quisq̄ lingua suū ius audiret, & Ad Aristonicum regem debellādū, & Attalus rex pergamenorū regis Eumenis filius socii quondā comilitonisq̄ Romani eiusmodi testamētum reliquit populus ro. bonorum meorū hæres esto, & Adita igitur hæreditate, puinciam, Po. Ro. nō quidē bello nec armis: sed q̄ est æquius testim iure retinebat, sed hæc difficile dictum est utrū facilius amiserit populus ro. an recuperauerit: nā Aristonicus regii sanguinis ferox Iuuenis armis puinciam inuasit aduersus quem primo quidē missus fuit hic publius Crassus qui uictus & captus dū duceretur uirgam qua equū regebat in oculum barbari unius direxit qui ui doloris accessus Crassi latus sica cōfodit, & In quinque genera diuisa: Satis cōstat quinque græcorum linguas esse, Ionicam, Doricam, Atticam, Aeolicam: & communem.

Roscio, nec roscii qdē p̄termittēda est industria, q̄ meditatus semper i scæna uenire cōsueuerat ut nihil spectante populo gereret hoc est gestū nullū faceret quē nō prius domi cōprobasset ex quo summa industria factum est cū artē scænicā plene tenuerit eā sit gloriā cōsecutus

OLI,
Publi⁹
& lup⁹
pus
cārum
acto
res
OLI,
OLI,
Rosci
us in
scæna
clarus

OLI.
Demo
sthe
nis in
du
stria

Demosthenes. Hic quanta fuerit industria: quae eius uita legerit ubi orationes eius continentur facile cognoscet: est autem a clarissimo uiro Leonardo aretino in latinum elegatissime traducta: in qua non nihil a Iuuenalis uero in satyra. Omnibus in terris ita refert de Demosthene. Quae pater ardetis Massae fuligine lippus. A carbone & forcipibus gladiosque parate. Incude & luto uulcano ad rhetora misit: quod ultimum non plene cum his quae Leonardus scripsit concordare uidetur cum longe post mortem patris hoc sibi assumpsisse officium referat. de hoc Demosthene a Cicerone a

Quintiliano a Gelio multisque aliis multa referuntur de natiuitate, de industria, de arte, de tota uita. fuit enim oratorum omnium graecorum facile princeps: qui in pronuntiatione summum artificium reponebat. hic multa sibi a nature denegata studio & industria comparauit: primam rhetoris litteram pronuntiare non ualebat: hac La pillis ore saepius iseredis facillimam expressionem reddidit: exilitate uocis laborabat: breui effectus ut auditorum auribus uehementer insonaret fieretque grata omnibus atque suauis: multaque alia naturae uitia correxit tanto studio & industria, ut cum ipsa natura pugnassem quodammodo uideri possit, habuisse domi speculum ingens dicitur ad quod seipsum uidentem gestum formaret: quod quod sibi domi locum subterraneum construxisse ferunt in quem per singulos dies ille descendens gestum ac motum corporis fingebat uocemque exercitabat. saepe etiam duos uel tres menses ut refert Plutarchus continuo domi inclusus non cessabat: abrasa parte capitis ut exeundi facultatem sibi ipsi praeriperet sermones insuper & negocia foris agitata ad studium referebat: multaque alia faciebat ex quo facile cognoscebat se non multum natura & ingenio: sed studio & exercitatione ualere. Maxime eloquentiae consummatio audientis animo obruitur. Si consummatus orator quod dici potest: hic unus apud graecos inuentus est. Unde Plinius li. xxxiii. Demosthenes inquit summus oratorum graeciae annulos & caetera. Artis scilicet rhetoricae cuius prima littera est R. quam pronuntiare sine difficultate non poterat eam sibi sua industria facillimam reddidit. Lateris infirmitate. Aliud incommodum a natura datum assiduo labore correxit: latera sic habebat infirma: ut clausulas uel breues uno spiritu enunciare non ualeret. hoc sic emendauit: ut motum colles arduaque loca uersus recitatio saepius ascenderet. quo studio atque labore sic latera firmavit. ut omnes clausulas pios ac perfectae orationis complexiones quatuorlibet longas uno spiritu facile enunciat. A labore mutatus.

Accepta labor ueluti mutuo. Ac uadosis littoribus: emendauit & illud quod in pronuntiatione subito strepitu perturbabat ut plerumque desistere cogere. Fluctuum fragoribus obluantibus, repugnantibus inuicem aq. strepitus creari solet ubi autem angustiora sunt littora ibi concitator solet esse fluctus. Fertur quoque insertis calculis. Ad linguae correctionem lapillis ore insertis frequenter utebatur. Itaque alterum Demosthenem: quem mater ineptum produxerat natura aptissimum reddidit ut alterum a matre alterum a natura Demosthenem natum dixeris.

OLI.
Pyta
gorae
labore
i discē
do

A Tunc ut ad uetustiore pythagore & caetera. Ionica philosophia Athlete initium accepit quae uero cognominata est italica eius princeps fuit pythagoras innesarchi annulorum sculptoris filius. ut Hermippus ait Samius: siue ut Aristoxenus ait tyrrhenus: ex una insula quam eiecit tyrrhenis Athenienses possederunt: sunt quoque Marmacum illius patrem uocatum autem hypasum attauum eritriphonem: abauum cleonymum quae ex philute profugerit dicat habitasse Marcum Sami: atque ideo pythagora Samum dici inde migrasse Lesou: ibique a Zoilo patruo Pherecydi Syro commendatum: tres subinde argenteos calices fabricatum eos singulis in aegypto sacerdotibus dono dedisse. Iustinus tamen in xx. suorum epitomatum Demaratum negotiatorem diuitem illius patrem uocauit: Apuleus. Vescarem nominauit: adeo incerta est tanti philosophi origo uerumque genus habuisse dicitur fratres maiores quod natus Eurinomum medium Tyrrhenum seruum Tymolim: Cui Getae sacrificant saturnum: ut Herodotus ait existimantes. hic ut praediximus principio quidem Pherecidem audiuit syrrum post eius obitum profectum saturnum Hermodati iam seni Chreaphili nepoti se in disciplinam dedit. Cum autem iuuenis esset ac discendi studiosissimus patriam relinquens cunctis ferme barbaris graecisque ministeriis incitatus est: Denique aegyptum petiit: quo tempore polycrates Amasidi per epistolam

De Demosthene Philosopho.

Demosthenes cuius commemorato nomine maximae eloquentiae consummatio audientis animo obruitur cum inter initia iuuentutis artem quam affectabat primam litteram dicere non posset: oris sui uitium tanto studio expugnauit ut ea a nullo expressius referetur: deinde propter nimiam exilitatem acerbam auditu uocem suam exercitatione continua ad maturum & gratum auribus sonum perduxit. Lateris etiam firmitate defectus quas corporis habitus uires negauerat. labore mutatus est. multos enim uersus uno impetu spiritus complectabatur. eosque aduersa loca celeri gradu scandens pronuntiabat. ac uadosis littoribus insistentis declamationes fluctuum fragoribus obluantibus edebat: ut ad frenitus concitatarum concionum patientia duratis auribus in actionibus uteretur. Fertur quoque ore insertis calculis multum ac diu loqui solitus: quo uacuum promptius esset & solutius: praeratus est cum rerum natura & quidem uictor abiit. malignitatem eius pertinacissimo animi robore superando. Itaque alterum Demosthenem mater: alterum industria enixa est.

De Pythagora Philosopho.

Tunc ut ad uetustiore industriae actum transgrediar Pythagoras perfectissimum operum sapientiae a iuuenta pater & omnis honestatis percipiendae cupidita-

illum commendauit: illorumq; linguam: ut Antipho tradit in eo libro quem de his qui in uirtute principes fuere scripsit atq; apud caldeos congressus est cum magis deinde apud Cretam una cum Empimeon de descendit in ideu antrum in aegypto quoq; ad ita ingressus: ibiq; de diis in archano edoctus est. Deinde rediit samum offendensq; patriam a tyranno icubari polycrate. Crotonem in italiam perrexit. ibiq; Leges italicas dedit. atq; cum discipulis clarus habitus est. Qui ferme tricenti Rempublicam administrabant. adeo ut merito Aristocrata: optimorum sci- Aristo-
cratia

te ingressus: nihil. n. qd ad ultimū sui pueturū ē finē nō & mature & celeriter icepit: aegyptū petiit ubi litteris gentis eius assuefactus praeteriti aui sacerdotū cōmētarios scrutatus innumerabiliū seculorū obseruationes cognouit. Inde ad p̄las p̄fectus magorū exactissimae prudētia se formādū tradidit: a qbus siderū motus cursusq; stellarū & uniuersuiusq; rei uī & pprietatē & effectū benignissime demōstratum docili aīo scripsit. Cre tā deide & lacedemonā nauigauit. q̄rū legibus ac moribus inspectis ad olympicum certamē descendit. cūq; multiplicis scientiae maximam totius graeciae admirationem ac specimen exhibuisset quo cognomine censeretur interrogatus non se sapiētem (Iam enim illud septem excellentes uiri occupauerant) sed amatorem sapientiae. i. graece philosophon edidit. In Italiae etiam

oia memorasse. ut. s. primū aetalides fuerit postea euphorbus deinde Hermetinus ac postmodū pyrrhus effectus sit: ac deiceps post pyrrhū. pythagorā factū ē oīumq; meminisse q̄ pdixius: de quo heraclit⁹ ut pytha. se i historia rerū exercuit: & cū de natura adorsus ēē scribere ita i principio dixit nō p̄ aerē quē spiro nō p̄ aq̄ q̄ bibo: nō dimittā huius rōnis sermonē. Scripsit & alia cōplura Socra. i. successoribus ait ipsū rogatū a leōte filiasoz tyrāno q̄s nā ēē dixisse philosophus Moritē at Pythagoras ut fert octuagesimo suae aetatis aīo. de cuius morte uariae sunt sentētie sicut apud Laertiū uidere possumus: qd uero ad eius idustriā ptinet de q̄ hic agit magnā orbis partē circuiuit sciētia & cognitionis cupiditate ductus. p̄ Vetustiore actum. Nam multo antea fuerat pythagoras q̄ Demosthenes. p̄ Ad ultimum sui finem. Ad sapientiam. Nam hic erat ultimus eius finis quo sua cuncta intenderat. p̄ Mature compositae. ac si diceret sapienter. p̄ Innumerabilium saeculorum. Recte dixit innumerabilium: quia si sequimur herodotū a creatione saeculi ad suū tempus decē miriadas annorum confectas fuisse constat Cicero quoq; li. i. de diuinatione Cōdenemus inquit hos aut stultitiae aut uanitatis: aut imprudentiae. qui quadringēta septuaginta milia annorum: ut ipsi dicunt monumentis comprahensa contineāt. & mentiri iudicemus nec saeculorum reliquorū iudicium q; de ipsis futurum sit pertimescere. lex uero christiana ab iis longe dissentit. nam principio rerum ad incarnationem sex milia annorum constat. p̄ Syderum motus: Planetarum errores itelligit. p̄ Stellarum cursus Ortus & occasus. p̄ Admirationem exhibuit. Admirabantur omnes pythagorae ingenium ad oia studia accommodatū: hic primus arrogātia nomen aufugit: ut interrogatus quo uteret cognomine. nō se sapiētem ut ante ipsum septē excellentissimi uiri dici uoluerūt: sed sapientie amatore ēē respondit: hoc est philosophū. sophos. n. sapiēs philosophus amator sapientiae interpretat. Lactantius tamē diuinarū institutionum li. i. ca. i. hoc nomen interpretatus est sapiētiaē quāsitore nō amatore. Dicit enim etenim uerecūdiaē causa studiosos sapiētiaē se non sapientes uocauerunt: immo uero pythagoras qui hoc nomen inuenit cū paulo plus saperet q̄ illi priores qui se sapientes putauerunt: intellexit nullo humano studio posse ad sapiētiaē perueniri. & ideo nō oportere incōprehēse atq; impfectae rei nō perfectū nomen iponi. Itaq; cū ab eo q̄reretur: quē nā se profiteret̄ respōdit philosophū idest quāsitore sapiētiaē: hāc Lactantius. p̄ Septē excellentissimi. Parētesis est. fuerunt autem hi: Thales milesius: Solō athe- Sapiē-
tes
septē

nensis. chilon lacedemonius. pytacus mytileneus. Bias prianensis: cleobolus lidijs: periander corinthus ut etiam supra monstrauī in capite de modestia. In italiae quoq; partem: Iustinus suorum epithomatum libro uigesimo dicit hunc ex aegypto in Babiloniam ad perdiscendos siderum motus originemq; mundi spectandam summam scientiam consecutum: inde regressum cretam & lacedaemoniam ad cognoscendas minois & lycurgi inclytas ea tempestate leges contēdisse. quibus omnibus instructum crotonem uenisse populūq; in luxuriam lapsum auctoritate sua ad usum frugalitatis reuocasse: nam Pythagoras laudabat quotidie uirtutem & uitia luxuriae contēnebat casusq; ciuitatum hac peste perditarum enumerabat: tantumq; studiorum ad frugalitatem multitudinis prouocauit ut aliquos ex iis luxuriatos in optimam frugem conuersos fuisse incredibile uideretur matronarum quoq; separatā a uiris doctrinā & puerorū a parentibus frequenter habuit. Docebat nunc has pudicitiam & obsequia in uiros. nūc illos modestiā & litterarum studium iter hāc uelut genetricē uirtutū frugalitatem omnibus i- gerebat: consecutusq; assiduitate disputationum erat: ut matronae auratas uestes caeteraq; dignitatis suae orna-

Pytha
goræ
mors
Ma
gna
græ
cia

menta uelut instrumenta luxuriæ deponerent, eaq; omnia delata in iunonis ædem ipsi deæ consecrarent, præferens uera ornamenta matronarum pudicitiam non uestes esse. In iuuentute quoque quantum perfligatum sit uicti foeminarum contumaces aut manifestat: sed, ceteris iuuenibus cum sodalicii iure sacramento quodam nexi separatam a ciuibus cæteris uitam exerceat, quasi cœtum clandestine coniurationis haberet ciuitatem in se conuerterunt quod eos cum in unam domum conuenissent cremare uoluerit in quo tumultu, sex ferme homines periere cæteri in exilium profecti, pythagoras autem cum annos .xx. crotonem egisset: Metapontum migravit, ibique decessit: cuius tanta admiratio fuit, ut ex domo eius templum fieret: eumque pro deo colerent, hæc Iustinus. Quæ maior appellabatur. Totus ille calabriæ tractus magna græcia quondam dicta fuit. Cuius ardente rogum: De morte ut diximus uariæ sunt sententiæ. Alii dicunt cum in domo quadam fuisset, eam ex his unum quos admittere uoluerat per inuidiam incendisse: sunt qui crotoniatas ipsas tyrannidis suspitione ac metu: quia in loco milonis hermon confederat: hoc perpetrasse dicant: pythagoram igitur incendii incommoda uitam cum egredere comprehensum esse ac dixisse capi præstatum: has dare poenas cædique satius est quam quicquam loqui: atque ita iugulum persecutoribus nudasse compluresque ex discipulis (nam secum adherat fuisse iteremptos) ex quibus Architas tarentinus & cysis: Dicearcus uero pythagoram dicit in delubrum musarum quod metaponti est confugisse: ibique cum .xl. dies absque cibo perstitisset defecisse. Heraclites uero in epitomate suo dicit illum postquam de li, phercide iusta perfolueret rediisse in italiam: & cum in domo milonis crotoniatæ celebritatem offendisset subinde metapontum perrexisset: ibique cum uiuere ulterius nollet inedia uitam finisse: hermiippus bello inter agrigentinos & syracusanos orto pythagoram exisse cum sociis agrigentinis operaturus, uersis autem in fugam illum fabarum capum circuisse: ibique a syracusanis fuisse interemptum reliquos uero ad .xxxv. tarenti fuisse crematos. Valerius autem heraclidis opinione sequitur. Oppidum pythagoræ: plus claritatis metapontus habuit nomine pythagoræ quam ab eius cineribus: ac si diceret metaponto memoriam æternitatem cineres & pythagoræ nomen dedere.

partem quæ tunc maior græcia appellabatur perrexit. In qua plurimis & opulentissimis urbibus effectus suorum studiorum approbavit: cuius ardentem rogum plenum uenerationis oculis Metapontus aspexit: operum pythagoræ quod suorum cinerum nobiliter clariuscque monumentum.

De Platone philosopho.

Lato autem patriam athenas præceptorum Socratem sortitus & locum & hominem doctrinæ fertilissimum ingenii quoque diuina instructus abundantia cum omnium iam mortalium sapientissimus haberet: eo quod usque ut si ipse iuppiter e caelo descendisset nec elegantiore nec beatiore facultia usus uideret: ægyptum peragravit: dum

OLI

Lato autem patriam: Plato Aristone patre matre perictionia siue (ut alii dicunt petona) Athenis simili die natus quo apud delo apollo ut retulit Apollodorus mater a Solone genus duxit: Aristonem uero patrem a Codro Melanti filio originem ducere tradunt: qui a neptunno idem sanguinem trahere Trasylo teste memoratur, cui Speusippus successit: habuit fratres Plato adimantem & Glauconem: & sororem petonam de qua nascitur speusippus, litteras didicit Plato apud Dionysium grammaticum exercitatus est apud aristonem argiuum palestrita a quo Plato pro egregio corporis habitu cognominatus est cum teste Alexandro prius Aristotele ex aui paterni nomine diceret. Studuit picturæ: poemata edidit, primo quidem ditirambos: deinde melos & tragœdias: & cum tragicum certamen initurus esset ante dionysiacum theatrum audito Socrate igni poemata exussit dicens. Hic Vulcane Plato tua indiget ope, hic annu, .xx. ætatis agens audiuit Socratem: illo mortuo audiuit crathilum & hermogenem annorum uigintiocto teste Hermo, megaras se ad euclidem contulit: hinc Cyrenem profectus Theodorum mathematicum: atque ide in italia ad pythagoreos philolaum & euritu postea in ægyptum profectus prophetas sacerdotescque audiuit: ubi commisit habuit euripidem tragicum: regressus athenas in academia morabatur. Idem teste Aristoxeno ter militauit, primo in Tanagra, secundo in corinthum, tertio in delum: ubi uictoriam habuit: ter nauigauit in Sicilia, primo ut insulam uideret: tyranno existente Dyonisio hermocratis filio: ubi Plato illi dixit: non id præstare tyrannum quod sibi soli est utile: nisi uirtute excelleret: cui Dionysius respondit: uerba ociosorum senum sunt: cui Plato, Et tua tyrannidem sapiunt. Dionysius iratus uoluit Platonem occidere: sed a dione & aristomene oratus se continuit: illum tamen polydi lacedæmonio quod ad eum legatus uenerat tradidit: polydes uero illum secum ducens in Eginam uendidit quo tempore Camader eum reum mortis dicebat: quod si capitale esset si quis Atheniensis eam insulam adisset: sed allegatum est eum philosophum esse quare disciplina gratia absolutus est: hunc Anyceris cyrenaicus emit, .xx. minis: remisitque athenas ad amicos: & statim pecunia Anyceridi per amicos restituta est, alii dicunt missam a dione illam pecuniam: eamque noluisse remissam: polydem in calabria superatum: & in elice summersum fuisse fama est daemone teste Fauorino: illi annunciantem propter Platonem talia perpeti hæc sciens Dyonisius scripsit ad Platonem ne in se maledicta torqueret, Cui rescripsit Plato sibi non tantum oculi superesse ut Dyonisii meminisset. Secundo iuit in Sicilia & a minore Dyonisio petiit terram & homines qui iuxta rempublicam ab eo constitutam uiuerent non defuit suspitio illum Dyonisius & Theote persuadere temptasse: ut insulam tyranno liberarent: quo tempore Architas pythagoreus missa ad Dionysium epistola Platonem purgauit, ereptumque athenas remisit tertio Siciliam accessit, Dionem reconciliauit Dionysio: quæ re non obtenta rediit in patriam. Cicero in catone maiore: Platonem inquit atheniensem tarentum uenisse Lucio Camillo ac Claudio consulibus reperio. Fuit autem Plato teste Eutropio quo tempore Galli urbem ceperunt ingenii quoque diuina instructus abundantia cum omnium iam mortalium, Pater commoda patriæ: quam omnium doctrinarum matrem dixere maiores & præceptores quem tunc omnium sapientissimum esse Apollinis dixit oraculum accessit: & ingenii bonitas: quæ diuina magis quam humana fuisse uidetur, Mortalium omnium sapientia Sic

Plato
nis re
spōsū
Dio
nyfio

apollinis oraculo constat fuisse iudicatum, & Geometriæ multiplices numeros, & uarias partes geometriæ, sunt at multæ & uariæ: ut punctus: linea: superficies: deinde triangulus: quadrangulus & cætera: circulus & anguli partes ut rectus angulus: obliquus angulus: considerantur etiã latitudo: longitudo: amplitudo: & alia huiusmodi multa: nam geometria in se continet liniamenta interualla: magnitudines: & in figuris dimensioes & numeros, & Obseruatione cœlestium ratione, Geometriæ per hanc scientiam cursus siderum ortus & occasus stellarum: quæ tarde quæ uelociter sidera moueantur: quo inter se spacio distent longa obseruatione cognoscunt, & Nili fluminis inexplicabiles

a sacerdotibus eius gētis geometriæ multiplices nūeros cœlestium obseruatione rationum percepit: quoque tempore a studiosis iuuenibus certatum Athenæ Platonem doctorem quærentibus petebatur: ipsi nili fluminis inexplicabiles ripas uastissimosque campos effusam barbariem & flexuosos fossarum ambitus ægyptiorum senum discipulus lustrabat. Quominus miror in italia transgressum ut ab Archyta tarenti a Timæo & Arione & Ceto locris pythagoræ præcepta & instituta acciperet. Tanta enim uis: tanta copia litterarum undique colligenda erat: ut inuicem per totum terrarum orbem dispergi & dilatarî posset. altero etiam & octogesimo anno decedens sub capite Sophronis numeros habuisse fertur: sic ne extrema quidem eius hora agitatione studii uacua fuit.

Ægypti longe lateque porrigitur. Effusam barbariem. Quia uastissimi sunt ægyptiorum campi: ideo per uastam regionem sparsim habitant barbari. Et flexuosos fossarum ambitus. Constat ægyptum fossarum plenam Nili superfluas aquarum inundationes recipientium. Iustinus ægyptum inquit quæ tot regum tot sæculorum cura impedita sit, & aduersus uim decurrentium aquarum tantis instructa moribus tot fossi concisa sunt cum his arceant illis recipiant aquæ nihilominus coli nisi excluso nilo non potuerit. Minus miror in italia transgressum. Quippe qui in ægyptum usque perrexit: ut multo facilius in italia transire potuerit. Præcepta & instituta. Hæc modo iter se differunt: ut præcepta generaliter dicantur omnium philosophorum instituta sua uniuscuiusque ut academicorum: stoicorum: peripateticorum: epicureorum: rursus præcepta sunt doctorum instituta ciuitatum. C. li. offic. Quam te Marce fili annu iam audiente Cratippum: idque Athenis abundare oportet præceptis & institutis philosophiæ prope doctoris auctoritate & urbis. Ut inuicem, ut uicissim daret omnibus quod undique acceperat. Altero & octogesimo anno decedens. Ne mortis uicinitate quisque Platonem crederet litterarum oblitum moriens sophronis uersus sub capite habuisse fertur: mortuus autem est teste Cicerone in Catone maiore uno & octogesimo anno scribens. Numeros. Rithmos & uersus. Virgilius. Numeros meministi uerba tenerem. fuit ergo Plato ad extremam usque suæ uitæ horam studio semper intentus & industriæ plenus.

AT Democritus: Hic Abderites siue ut alii putant, milesius philosophus fuit egistrati filius uel ut alii dicunt Athenocriti: uel secundum alios Damassippi: sed quisque ille fuerit tanta rerum & diuitiarum copia refertus: ut pater eius Xersem persarum regem cum exercitu hospitari potuerit a quo teste Herodoto magi quidam & caldei præceptores democrito filio relicto theologia & astrologia illi docuere: cum adhuc puer esset quæ has disciplinas edoctus in ægyptum se contulit ut geometriam acciperet & in perfidem ad rubrum mare & caldeos diuinarum rerum cognitione audis perrexit: sunt etiam quæ dicunt cum Gymnosophistis in india egressus esse atque in æthiopia uenisse: peritus est fratribus suis substantiam: uelut tradit Vale, patriæ donauit exigua pro se parte retenta qua illi peregre proficere opus erat: adeo studiosum fuisse tradit Laerti, ut ex uicino hortulo sibi cellulam seligeret: ibique seipsum includeret: & cum aliquando ipsius pater bouem ad imolandum adduxisset: ibique alligasset tadium hoc ab illo non fuisse cognitum quoad hunc ille sacrificii obtentu excitauit & boui admouit: constat enim aliquando athenas uenisse & ob contemptum gloriæ agnoscere noluisse: ut cum cognouisset ipse socratem ab eo ignoratum fuisse, laborauit hic plurimum in solis rerum naturis contemplandis (ut quidam ferunt) & quocumque fortunæ casu mutabiliusque rerum audito in risum soluebat, unde Iuuenalis in satyra. Oibus in terris prope tuo risu pulmonem agitare solebat Democritus & hunc aliquando insanisse crediderunt ei ciues, unde ad eius curationem adhibuere Ipocratem: qui cognita uiri sapientia ciues magis quam Democritum insanire a quo se multa didicisse profitebatur, nam ut refert Laertius in uita democriti cum ad eum uenisset Ipocrates: maximum diligentiam suam & calliditatis testimonium dedit Ipocrati quæ puellam Ipocratis comitem & integram & uitiatam cognouit. Nam primo die sic eam salutauit. Salue uirgo: Postridie uero Salue mulier: fuerat, nam puella nocte ipsa uitiatam, sunt etiam quæ dicunt seipsum occidisse ad naturæ secreta acutius rimanda: cuius rei auctores sunt Cicero, libro quinto tusculanarum questionum, & Gel, libro decimo noctium atticarum: de cuius morte uariæ sunt sententiæ: ut Laertius tradit. Periit autem centesimo & nono suæ ætatis anno hic anatomis consistere dicebat & plures esse mundos & corruptibiles. Multa uolumina reliquit: ut auctor est Laertius in eius ui-

les ripas: Bene inexplicabiles: quia si herodoto credimus: nili originem inuenire nemo potuit quæ id multi reges frustra temptauerint. Luc. li. x. arcanam naturam caput non prodidit ulli. Pli. li. vii. nilus inquit incertis ortus fontibus per deserta & ardentia & immenso longitudinis spacio ambulans fama: tantum inermi quæsitum cognitum sine bellis quæ cæteras omnes terras inuenere originem (ut luba rex potuit exquirere) in monte inferioris mauritanie: non procul oceano habet lacu protinus stagnante quem uocant hilidem, est præterea satis ignota Nili natura quæ, res, singulis annis sole existente in cæcro totum inundat ægyptum. Quamquam Pli. eodem loco dicat uarias eius incrementi causas esse modo flatum ethesiarum modo æstiuos himbres ethiopiæ: modo alias affert causas quas longum est referre: sed euenire: ut plurimum eius incrementum a canis ortu per introitum solis in Leonem: & ut ait Virg. in. iiii. Georg. per diuersa ruens septem discurret in ora. Usque cohortis laminis deuexus ab indis: id est æthiopibus. Vastissimos campos, tra-

Nili
inun/
datis
causa

OLL

Demo
critus
risu
agita/
batur

ta. Cū diuitis cēseri, Magnitudinē diuitiāq; æstimationē apud hoīes quātalibet sibi uēdicare poterat. Hic n. facile conici pōt patris diuitias fuisse ppe incredibiles: qđ exercitui Xerxis p̄sarū Regis epulūdare potuerit quē cōstat fuisse supra centum miriadas: hoc est decies cētena milia militū atq; etiā multo plura: ut qđā tradunt. Omnia tēporum momēta, mira idustria hominis: ut ne minimū quidē spacium p̄mitteret quin uel disceret uel doceret,

OLI,
Carne
ades
studiis
stētus

CArneades laboriosus: Hic philosophus cyreneus fuit epiconii: ut qđā ferunt siue Alexandri ut alii dicūt filius stoicorū & Chryssippi discipulus modicæ reluctabat & uerecūde, ita ut sæpe diceret nisi chryssipus eēt, ego nō eēm. Aethicæ se magis deuouit q̄ physicæ: quo circa cæsariē & unguēs nutriebat p̄cipua fuit itētiōe studiorū adeo: ut sensus oēs eēt a necessariis usibus iterdā auerteret inediaq; cōsumeret nisi Melissæ cura quā uxoris loco tenebat sustentaret, sæpiusq; reficeret ad hūc audiendum oratoresq; confluēbāt. Disputaturus cū Chryssippo q̄ acutioris eēt ingenii suū se prius īgeniū purgabat helleboro mortuus est nonagesimo suæ ætatis anno ut Valerius refert: ut Laerti⁹ uero octuagesimo quīto olympiade cētesima sexagesima secunda. Laboriosus: Quia iugiter studio incubuit quoad uixit. Addixerat: astrixerat: de stinauerat, nam addicere apud iuriconsultos significat per licitationē aliqd uēdere hoc est in uēditōe publica: unde addicti apud ueteres dicebant qui p̄toris iussu cū soluendo non essent creditoribus uēdebant. Addictus etiā morti de stinatus. Cicero & is q̄ morti addictus esset paucos sibi dies cōmēdatorū suorū causa postulasset uas fact⁹ ē alter. Fruebat uita: fructū capiebat ex uita animo nō corpore: nā frui fructū capere significat. Salu, Vita qua fruimur breuis ē. Helleboro se añ purgabat: Hellebori duæ sūt species coloris insignis: candidi & nigri q̄ nō cognoscunt nisi ex radice teste Plinio li. xxv. nat. hist. ubi multa de eius pprietate: sed in primis cādidiū pbat: q̄ causas morborum extrahere & primo fuisse terribile: deinde adeo p̄miscuum ut pleriq; studioq; gratia ad p̄uidenda acrius quæ cōmētabant sæpius sumptauerint: quo & usum carneadem responsurū, zenonis libris fuisse dicit. Aulus quoq; gel. lib. xvii. Noctiū at tīcarū species hellebori dicit. Ad exprimendū ingenium: ad explicādā uim ingenii. Quas portiones: laudis īquit cupidi exemplo carneadis helleboro se disputaturū purgabant prius q̄ ad certamen descenderent quod ante carneade facere non solebant.

OLI,
Ana/
xago/
ras sci/
entiaē
dedi/
tus

Quali porro studio anaxagoram, de hoc uiro dictū est in capitulo de obitu filiorū quod ad eius industriā p̄tinet cum admodum diues esset cōtēptis diuitiis oē patrimoniū suis sponte cōcessit: uel ut alii dicunt relictis possessionibus studiū gratia longā peregrinationē suscepit: & cum atq; deserta sapienter dixit: nisi hæc perissent: ego saluus non essem: uox philosopho digna: nā si colendis agris uacasset tanti nominis & gloriæ philosophus non euasisset qui omni re publica atq; priuata contempta ad speculationem rerum se cōtulit: & ut studiosissimus fuit ita multa de motu cœli cursu siderum & natura rerum scripsit: uixitq; annis septuaginta duobus litteris semper intentus: hic cuidam dicenti q̄ patria sibi curæ non esset immo cura patriæ mihi maxima est & digitum extendebat in cœlum ostendens illam sibi ueram patriam esse. impietatis semel a Cleomene accusatus q̄ solem quem Athenienses colebant: tandem laminam diceret & penitus ignitā defensio a pericle discipulo quinq; talētis mulctatus exilio damnatus fuit, de cuius morte uarias dicit laertius sententias esse scriptorum. Saluus non essem: uirtutem & sapientiam ueram hominis salutem esse dicit.

De Democrito.

ADemocritus cū diuitiis cēseri posset, quæ tātæ fuerūt ut pater eius xerxis exercitui epulum dare ex facili potuerit: quo magis uacuo aīo studiis litterarū eēt opatus parua admodū summa retēta patrimoniū suum patriæ donauit. Athenis at cō pluribus annis moratus omnia temporum momenta ad percipiendam & exercendam doctrinam conferēs ignotus illi urbi uixit: qđ ipse quodā uolumine testat. Stupet mēs admiratione tātæ idustriæ & iā trāsit alio.

De Carneade philosopho.

CArneades laboriosus & diuturnus sapiētiæ miles siqdem nonaginta expletis annis idem illi uiuendi ac philosophandi finis fuit: ita se mirifice doctrinæ operibus addixerat: ut cū cibi capiēdi causa recubisset cogitationibus inhærens manum ad mensam porrigere obliuisceret: sed eū Melissa quā uxoris loco habebat: temperato inter studia non iterpellādi sed inediæ succurēdi officia dextera sua necessariis usibus aptabat. Ergo aīo tantūmō uita fruebat: corpore uero q̄ si alieno & supuacuo circumdatus erat.

Dem cū Chryssippo disputaturus helleboro se ante purgabat: ad exprimendū īgeniū suū attentius & illius refellēdum acrius: quas portiones idustria solitæ laudis cupidis appetēdas effecit.

De Anaxagora philosopho.

Quali porro studio Anaxorā flagrasse credimus: qui cū post diutinā peregrinationē patriā repetisset possessionesq; desertas uidisset nō essem inq̄t ego saluus nisi istæ periissent. Vocē petiæ sapiētiæ cōpotē: nā si prædiorum potius q̄ ingenii cultura uacasset: dominus rei familiaris intra penates mansisset: non tantus Anaxagoras ad eos redisset.

multi tempora rediisset in patriam prædiāq; sua uidisset inculta cultura uacasset: dominus rei familiaris intra penates mansisset: non tantus Anaxagoras ad eos redisset.

Archimedis quoque: Archimedes, uel ut Quintilianus li. i. de institutione oratoria. Archimedes syracusanus in omni geometria ante alios mira subtilitate laudatus, erat, n. teste Liuiio decade secundi pūici belli unicus spectator cœli siderūque: mirabilior tamē iuētor ac machinator bellorū tormētoꝝ opumque q̄ ea q̄ hostes īgēti mole agerēt ipse p̄ leui momēto ludificaret: captis deīde syracusis p̄ pditionē q̄s cōtra uī Marcelli Ro. ducis diu defensauerat: cū oīa uerterēt hostes ipse diametros suos ī puluere obliqnās a p̄tereūte milite īcognit⁹ occisus ē. Liuius cū multā īgt irā, multa iudiciā auaritiāque foeda exēpla ederent Archimēidē memoriā pditū ē.

De Archimede philosopho.

Archimedis quoque fructuosam industriam fuisse dicerem: nisi eadē illi & dedisset uitā & abstulisset: captis. n. Syracusis Marcell⁹ nationibus eius multū ac diu uictoriā suā inhibita seruat: eximia tamē hoīs prudētia delectatus ut capiti illius parcere edixit: pene tantū gloriā ī Archimēide seruato q̄tū in oppressis syracusis hostis reponēs. At is dū aīo & oculis in terram defixis formas describit: militi q̄ prādādi gratia domū irruerat strictoq̄ sup̄ caput gladio: quis nā esset īterrogabat: propter nimiam cupiditatem inuestigandi quod requirebat nomē suū indicare nō potuit: sed protracto manibus puluere nolī inquit obsecro istum circulum disturbare ac perinde q̄si negligens imperii uictoris obtruncatus sanguine suo artis suā liniamenta confudit. Quo accidit ut propter idē studiū modo donaret uita: mō spoliaret.

De Socrate philosopho. 151. 167. 169.

Socrate ēt cōstat aetate p̄uēctum fidibus tractandis operā dare cœpisse: satius iudiciā eius artis usum sero q̄ nunq̄ p̄cipere, & quantula Socratis accessio illa futura scientiā erat. sed p̄uicax hoīs īdustria tantis doctrinā suā diuitiis etiā musicae rationis uilissimū elementum accedere uoluit. Ergo dum ad discēdū semper se pauperē credidit ad docendum fecit se locupletissimum.

De Isocrate.

At q̄ ut lōgā & felicitis industriā quasi in unū aceruū exēpla redigamus Isocrates nobilissimum librum qui inscribitur Panathenaicos.

stria sua: ut dū sp̄ aliqd̄ sibi deesse existimaret: ad eū sciā cumulū peruenerit: ut alios locupletissime docere posset, fuit teste gellio rāta tēperātia ut oē suā uitā tēpus ualitudine īoffensa trāsegerit, de cui⁹ morte dictū ē ī ca. de sapiēter dictis. Fidib⁹ tra. musicae arti, ut sciret fidibus canere, cur at̄ huic arti iā senex opā dare uoluerit hāc cām fuisse ferūt: q̄ ī p̄uicio iuitatus a quodā ut caneret se fidibus nescire n̄dit, q̄d a nōnullis rīu exceptū ad musicā pdiscēdā illū icitauit: ut sero potius q̄ nūq̄ artis illius rōnē teneret: fidis corda ī cythara uel lira alioque īstrumēto extēsa: unde fidicula diminutiū tormēti genus. Accessio additio: īcremētū. Sed pu. id. p̄seuerās & ī bonā ptē accipimus: ut peruicaces dicamus p̄seuerātes īterdū contumaces: obstinatos duros, est aut̄ peruicax qui ad uictoriā usq̄ p̄seuerat in proposito. Vilissimum elementū: ideo dicit quia studia quaedā sunt adolescentibus congrua: ut grammatica dialectica rhetorica, alia grauioris & maioris exercitationis & ingenii ut philosophia: scilicet phisica, at uero musica earum rerum est quae inferioris sunt & materiae leuioris recte ergo dixit uilissimum elementum.

At q̄ ut Isocrates nobilissimū: ut oēm industriā rōnē ī uno hoīe fuisse cōphēdem⁹ Isocratis exēplū lectoribus subiiciamus: fuit at̄ isocrates grācus orator clarissimus gorgiā auditor multoꝝ p̄hoꝝ p̄ceptor eximius: ut Macro. attestat & teste Quiriliano fuit diuerso dicēdi gūre nitidus & cōptus: palestrāe magis q̄ pugnae accōmodatus oēs dicēdi ueneres sectatus: ī iuētōe facilis: hōesti studiosus, in compositiōe adeo

In tāto tumultu q̄tū captāe urbis īdiscursu diripiētū militū ciere poterāt itētū formis q̄s ī puluere scripserat ab ignaro milite q̄s eēt īterfectū: egre id Mantulisse: sepulturāque curā hitā & p̄pinqs ēt īq̄sitis honori p̄sidioque nomen eius ac memoriā fuisse, Pl. li. vii. nat. hist. Grāde & archimēidi geometriā & machialis sciā testimōiū M. Marcelli cōtigit īterdicto cū syracusā caperent ne uiolaret̄ unus nisi fefellisset īperiū militaris īprudētia hic teste C. li. tusc. q̄stio. fuit primus iuētor sperā & fabricator: q̄d laertius animadro attribuit hic de clyndaro opus eximium scripsit. Poene tātū gloriā ī archimēide seruato. Quāti faceret archimēidē Marcellus hīc facile declarauit cum non minorem gloriā ex seruato archimēide q̄ ex capta potētissima urbe se cōsecuturū speraret mira p̄fecto archimēidis laus q̄ non minoris fieret a Marcello q̄ syracusā. Propter nimiam cupiditātē iuestigandi: q̄ īcredibilis hominis īdustria quē nō captāe urbis ruina nō p̄pinq̄ mortis metus: a suis cogitationibus potuit absterere. Pertracto puluere: secto uel scisso puluere: ī quo Diametros & formas suas designabat. Liniamēta: signa. Sūt at̄ liniamēta extremitates corporū & imaginū īpressiōes q̄ p̄rio iducunt a pictoribus: deinde coloribus implent. Mō do. ui. Quia q̄tū in Marcello fuit: donatus ē uita: nā studio & īdustria ei⁹ delectatus edixerat: ut icolumis seruaret̄ archimēides. Mō spo. q̄ dū intētus eēt formis īprimēdis multis cōtēpsit īperiū a quo trucidatus est quā īgīf uitam studium dederat eadem postmodum studium abstulit.

Socrate ēt: Socrates fuit adeo studio sus adeoque sciētiae cupidus: ut nec a mulieribus q̄dē turpe existimaret discere q̄d utile fore uideret, p̄terea cū iā oīum poene reg. sciētia cōplexus eēt: musicā quoque opā dare nō erubuit ī p̄uēctiori iam aetate ut ad reliqs uirtutes suas q̄ mirabiles fuisse credunt: hoc ēt q̄tulūmcūq̄ foret accederet: ne q̄d illi unq̄ defuisse uideret. Itaq̄ effecit īd.

OLI.

Fidis
Fidicu
la Per/
uica/
ces

OLI.

LIBER OCTAVVS

diligēs: ut cura eiā rephēdatur ī aetate iā cōfecta: uidelicet decrepita q̄rtū & nonagesimū agens annū teste C. i. cato en maiore librū cōposuit q̄ Panathenaicos īscribit: totius grāciā & īprimis Athenarū gesta laudesq̄ cōtinēs & studia urbis quē tanta sciētia cōstat fuisse refertū: ut admirarent oēs in ea aetate īgeniū uires tātū ualuisse: ex quo facile cōprehēdi pōt: ī hoībus corpora qdē senescere: aīos uero nunq̄ si qs bene diligēterq̄ coluerit eos: C. de Isocrate: est etiā quiete & pure atq̄ elegāter actā aetatis placida ac lenis senectus: qualē accepimus platonis: & q̄ octogesimo anno scribēs ē mortuus: q̄lēq̄ isocratis q̄ eū librū q̄ panathenaicos īscribit: quarto & nonagesimo anno scripsisse dī: uixitq̄ q̄nquenniū: postea Isocrates teste Macro-

bio, cū in cōuiuio a sodalibus rogaret: ut aliqd ī mediū de suā eloquētiā fōte proferret: respōdisse fert q̄ locus p̄sens & t̄ps̄ exigit: ego nō calleo: quā uero calleo nec huic loco: nec tempori sunt accōmodata, ꝛ Felicis industria: Quia ex ea industria plurimū fructum cōsecutus fuerat, ꝛ Panathenaicos: quia oēm urbis Athenarū laudē continebat, q̄ in ea urbe cūcta liberalia studia ac bonā artes uigerēt: oīa beneq̄ uiuēdi p̄cepta īde manarēt: & p̄ciperent: qui tamē liber hoīum negligentia obsoleuit, ꝛ Admirationis eius: appellat librū illū admirationē quādā hominum q̄ admirabant tantū eius īgeniū uires ī ea aetate ualuisse: ut librū sūma sapiētia refertū adere potuerit & īde laus illi maxia redūda bat q̄ suis operis fructus esse uidebatur & erat,

OLI.
Chry
sippi
labor
indu/
strius

Ceterioris aetatis met, chry, Hic Chrysippus apollonii solensis filius siue trasensis philosophus sic acutissim⁹ adeo ut testent ferme oēs: Iouē ipsū eius acutioribus argumētis uix resistere potuisse si in terras descēdisset: fuit ergo ingeniosus & accutus & in omni genere orōnis: ī plarīsq̄ a Zenone dissensit & cleante: quotiēs aduersus eleantē differendo egisset tanta ducebat p̄nitētia: ut crebro diceret eqdē alias fortunatus sum p̄terq̄ ī cleatē ī hoc sum iscelix: & ut dixit Cic, de natu, deo, Natus ē homo Chrysippus ad mūdū cōtēplādū atq̄ mirādū: nā teste Laertio septingēta uolumina edidit: & q̄cqd̄ icidebat mandabat litteris & s̄ape emēdabat: & magna testimonioḡ nūbe utebat: qd̄ adeo in cōsuetudine habuit: ut in q̄busdā suis opusculis totā Euripidis Medea īsereret: petētīq̄ cuidā ab altero legente qd̄ nā id eēt qd̄ legeret: illi chrysippi medea est: q̄re de illo ait Apollodorus atheniēsis si qs tollat de Chrysippi libris q̄ aliena sunt charta illi uacua relinquat: eius tamē libri clarissimi & ī dialectica p̄cipue ī q̄ fuit adeo īsignis: ut dicerēt si apud deos ī usu eēt dialectica: nō futurā aliq̄ q̄ Chrysippeā: erat p̄terea teste Laer, ībecilli tenuiq̄ corpusculo: qd̄ ex eius imagine dicit apparere, ī potationibus ut refert agebat q̄tē: cura autē sola mouebat: ut ancilla eius diceret Crysippi tantū cura est inebriari: unde teste Hermippo a discipulis ad sacrificiū ductus dulce meq̄ adeo bibit: ut fatigatus angustiis spiritus eū q̄nta die post reliq̄rit: cū eēt octoginta triū annoḡ: sunt q̄ dicāt eū nimio risu cōprāhēsū īterisse: ita ut cū Asinus māducaisset ficus aniculā dixisset: ut uinū Asino daret: nīmīoḡ dehinc risu expirasse: neminē regū laudauit: sola anicula cōtētus fuit hic ergo uolumen ante q̄dragesimū annū īchoatum exactissimā subtilitatis octogesimo anno confecit & absoluit quē λογικον logicam appellauit: ex quo facile conici potest quanta eius fuerit industria: qui unum & quadraginta annos assidue scribēdo cōsumpsit: fuit maximā auctoritatis philosophus: de quo Iuuenalis satyra secunda: plena: omnia gypso chrysippi inuenias: Ciceronis aetatis metas: Quia nō ad Isocratis aetate peruenit hoc est nō tanto tempore uixit: nam Isocrates: ut diximus nouem & nonaginta confecit annos: hic uero ad octogesium tantum modo peruenit annum ergo, ꝛ Ceterioris: idest breuioris aetatis terminos, ꝛ Cōceptum λογικον, Librum logicorum & philosophi considerationum: nam logica & philosophorum considerationes in eo libro continebātur, ꝛ Exactissimā subtilitatis, Exquisitissimi acuminis, ꝛ Ad ea quā scripsit: longa uita sit opus: Quia ut diximus teste diogene septuaginta uolumina composuit ad quā legenda longiori uita opus esset.

quartū & nonagesimū annū agēs ita ut ipse significat cōposuit: opus ardentis spiritus plenū: ex quo apparet senescētibus mēbris eruditorū itus aīos industriae bñficiō florē iuuetāe retinere: neq̄ hoc stilo terminos uitae suae clausit: nāq̄ admiratiōis eius fructū q̄nquēnio p̄cepit.

De Chrysippo.

Ceterioris aetatis metas: sed non parui tamen sp̄cii Chrysippi uiuacitas flexit: nam octogesimo anno cōceptum ante quadagesimū logicō exactissimā subtilitatis uolumē reliquit: cuius studium intractandis īgeniū sui monumentis tantū opere laborisq̄ sustinuit: ut ad ea quā scripsit penitus cognoscenda longa uita sit opus.

De Cleanthe philosopho.

E quoq̄ Cleanthe tam laboriose hauriētem: & tam pertinaciter tradentem sapiētiam: nūmen ipsius industriae suspexit: quū adolescē-

Chry
sippi
Me/
dea

OLI.

E quoq̄ Cleante: Cleantes haurienda ortulanis aqua uitam sustentauit: hic Cleantes phanii filius a suis ut Antisthenes dicit in successionibus: primum quidem pugil fuit deinde profectus Athenas cum dragmis quattuor: ut quidam ferunt: cōgressus zenoni studiosissime philosophatus est: neq̄ eisdem decretis perstitit memoria: proditum est ipsum laboriosissimum fuisse: adeo ut inopia cogere se meritarium faceret: ac noctu quidem in hortis hauriret aquam: interdū autem operam studiis liberalibus daret: ut & phreandes: idest exhauriēs puteos appellaretur, Aiunt illum cum pertractus esset in iudicium redditurus rationem, Vnde adeo robustus ac tam boni habitus utueret: Hortulano apud quem id muneris implebat ac muliere penes quam farinas pensat: testibus sui uictus usum absolutum esse, Ariopagitasq̄ admītratos decem illi minas dari consueuisse, Zenonem autem accipere illum uetuisse, Aiunt autem Antigonum illi tria milia dedisse: hic auditor eius cum rogaret cuius gratia hauriret: audiuit nō solum haurio nunquid non effodio ac rigo & ca/

tera facio philosophiae causa: & Zeno quidem illum ad id exercebat: uidebatque obolum sibi ex labore afferri coactam
 aliquid stipem in medium familiarium tulit dicens: cleantes quidem cleantem alium posset nutrire si uellet: quero in-
 de nutriantur affatim habent ab aliis quaerunt quae sunt ad usum uitae necessarium, & quidem remissius philoso-
 phantes: ea igitur ex causa secundus hercules cleantes dicebatur, hunc Vale, dicit Chrisippi auditorem cum econ-
 trario Laertius dicat, Chrisippus apollonii filius solensis siue tharsensis: ut Alexander in successibus ait discipu-
 lus cleantis fuit: hic prius longa exercitatione emensa Zenonis siue cleantis ut Diocres & plurimi tradunt auditor: Clean

te quaestu extrahenda aq nocturno tpe iopia tua suste-
 tantem diurno chrysippi praecipis percipiendis uacan-
 tem: eundemq abude ad centesimum annum: attenta
 cura erudientem auditores tuos uideret: duplici enim
 labore unius saeculi spacium occupasti: incertum red-
 dendo: discipulus ne an praceptor esses laudabilior.

De Sophocle.

Sophocles quoque gloriosum cum rerum natura cer-
 tam habuit: tam benigne illi mirifica opera sua
 exhibendo: quam illa operibus eius tempora libera-
 liter ministrando. ppe. n. centesimum annum attigit sub
 ipsum transitum ad mortem Oedipode epicoloneo scripto: quae
 sola fabula omnium eiusdem studii poetarum praeripe gloria
 potuit: idque ignotum esse posteris filius Sophoclis So-
 pho noluit sepulchro patris quae rettuli insculpendo.

De Simonide poeta.

Simonides uero poeta octogesimo anno & docu-
 cisse se carmina: & in eorum certamine descendisse
 ipse gloriatur: nec fuit iniquum illum uoluptate ex
 ingenio suo diu percipere: cum ea omni aetate fruenda: traditur esse.

De Solone.

Nam solum quanta industria flagrauerit & uersibus
 complexus est: quibus significauit se quotidie
 aliquid addiscere senescere: & summo uitae die

tanta fuit industria: ut cum ipsa rerum natura certasse uideatur, nam cum esset annorum ferme centum Edipodem tragoe-
 diam composuit: de qua Cicero in Catone maiore: Sophocles inquit ad summam senectutem tragodias fecit: qui pro
 studium & industriam cum rem negligere familiarem uideretur a filiis in iudicium uocatus: ut quemadmodum
 nostro more rem male gerentibus patribus bona interdici solent: sic illum quasi desipientem a re familiari remo-
 uerunt iudices tunc senex dicitur eam fabulam quam habebat in manibus & proxime scripserat Edipum coloneum
 recitasse iudicibus: quae si seque non illud carmen desipientis uideretur: quo recitato sententia iudicium est liberatus,
 & gloriosum cum rerum natura certamen: Hoc habuit cum natura certamen: ut diu uiuendo laboriosus se esse: na-
 tura longum illi uitae spacium concessit: quo posset scribenda gloria comparare: Sophocles illud non minori studio
 & industria spacium confecit: gloriosum igitur certamen: ut quanto maius spacium daret tanto maiori ille studio con-
 ficeret, & sub ipsum transitum ad mortem: de qua morte dicemus libro ultimo ca. xii. Quae rettuli: Fabulam, s. Edipo-
 dis quam supra commemoravi: hanc filius sepulchro patris curauit insculpi uirtutis paternae monumentum perpetuum.

Simonides uero poeta, Hic Lyricus poeta fuit: ut diximus libro ca. de somniis: item cap. de miraculis, un-
 de & carmina quaedam Simonida dicta sunt: primus etiam artem memoriae inuenisse dicitur teste Ci-
 cero tanta eius fuit industria: ut gloriaretur & se octogenarium carmina docuisse & in theatrum ad certamen cum
 reliquis poetis descendisse: ut inde praemia quam meliori poetae darentur exciperet: superstes etiam carminibus suis
 fructum ex his uoluptate, s. mirifica coepit: quae uideret quae ea omnis esset celebratura posteritas, & in eorum certamen
 descendisse: in theatrum descendit: ut carmina sua quae recitaret caeterorum poetarum uersibus potiora esse pro-
 baret: & ita propositum praemium caperet, & Nec fuit iniquum: Lyptotes est: ac si diceret fuit a quissimum.

Nam Solon: De hoc Solone diximus supra libro quinto capitulo de ingratis, Fuit autem unus e septem
 sapientibus: atheniensis: ut quidam dicunt: ut alii salaminus de qua insula diximus supra libro & capi-
 te praescriptis: ut cunctis sit athenis uixit: & urbem illam quasi nouam ciuitatem moribus & legibus condidit:
 qua in re tanto temperamento se inter plebem senatum egit ut ab utrisque parae gratiam contraxerit, Legit apud

nam cleantes uitae instituto clarus obtinuit: ut
 Zenoni succederet: & quidem complures essent
 illius memorabiles discipuli, Composuit autem
 libros pulcherrimos: de tpe: de se: de arte: de
 appetitione: de antigrate: de diis: de hymeneo:
 de gigantibus: de arte amatoria: de politicis: de
 legibus: & alios quos plures: tumuit illi gingiua ac
 putruit, medicorum sententia: biduo cibo abstinuit: con-
 ualescente ipso & medicis sibi consuetis permittentibus:
 iterum sponte sua fecit abstinentiam quam consum-
 ptus est & extinctus, Alii dicunt amore alterius
 uitae manum sibi iniectisse audito a se Zenone an-
 nis, ix, cuius annos hoc nonagesimum aequasse di-
 citur, & laboriose hauriente: Cum multo sudore
 adiscentem numerum ipsius dea ipsa industria: nam cum
 etas uirtutes & animi passiones deos esse credebant anti-
 qui & eas tanquam numina colebant: ut fides: pietas:
 concordia, iuuue, Ut colitur pax atque fides uictoria
 uirtus: Quaeque salutato crepitat concordia nido,
 & Extrahenda aquae: haurienda ex puteis aquae,
 Seneca ad Lucilium epistola, xlv, Socrates patri-
 cius non fuit: cleantes aquam traxit & rigando hor-
 tos locauit manus, & Diurno chrysippi praecipis
 Dissentit a Laertio ut diximus: non enim chrysippi
 sed Zenonis auditorem fuisse, dicit Laertius quod est
 propter morum uenustatem successit, & Abude ad centesi-
 mum: ad nonum & nonagesimum annum deperit, s. uno
 ad centum, & Duplici, n. labore: Vere te industriae
 numen aspexit: nam & discendo & docendo te
 se ipse ita gessisti ut in discrimine uenire possit meli-

Sor ne discipulus an praceptor euaseris, OLI
 Sophocles: Hic tragodiarum scriptor
 clarissimus atheniensis: de quo dixi-
 mus: in cap. de continentia li. iiii, cuius
 a labo-
 re nunquam
 absti-
 nuit.

Simonides uero poeta, Hic Lyricus poeta fuit: ut diximus libro ca. de somniis: item cap. de miraculis, un-
 de & carmina quaedam Simonida dicta sunt: primus etiam artem memoriae inuenisse dicitur teste Ci-
 cero tanta eius fuit industria: ut gloriaretur & se octogenarium carmina docuisse & in theatrum ad certamen cum
 reliquis poetis descendisse: ut inde praemia quam meliori poetae darentur exciperet: superstes etiam carminibus suis
 fructum ex his uoluptate, s. mirifica coepit: quae uideret quae ea omnis esset celebratura posteritas, & in eorum certamen
 descendisse: in theatrum descendit: ut carmina sua quae recitaret caeterorum poetarum uersibus potiora esse pro-
 baret: & ita propositum praemium caperet, & Nec fuit iniquum: Lyptotes est: ac si diceret fuit a quissimum.

Nam Solon: De hoc Solone diximus supra libro quinto capitulo de ingratis, Fuit autem unus e septem
 sapientibus: atheniensis: ut quidam dicunt: ut alii salaminus de qua insula diximus supra libro & capi-
 te praescriptis: ut cunctis sit athenis uixit: & urbem illam quasi nouam ciuitatem moribus & legibus condidit:
 qua in re tanto temperamento se inter plebem senatum egit ut ab utrisque parae gratiam contraxerit, Legit apud

LIBER OCTAVVS

Platonē Solonē iudicio Criciæ cuiusdā uiri doctissimi uideri nō solū prudentia cæteris laude dignis sed et carminibus p̄stitisse: & si sermonē quē ab ægypto reuersus istituerat impleisset nō minorē Hesiodo uel Homero futurū cōtinebant aut ī eo atheniēsiū gesta hic q̄q̄ oīum hoīum iudicio haberet cōtinēs tamē idulsi se scribit uino: cuius industria q̄ta fuerit ex eius uerbis cōprehendi potest: nā dicitare solebat γυρασ κωαει σολυ διασ κομειοσ, senesco semp̄ multa addiscens, p̄terea cū extremū fati diē sustineret & q̄ assidebant amici ac familiares de re quadā inter se disputarēt caput erexit auditurus qd̄ illi tūc inter se differerent: interrogatus si qd̄ esset qd̄ uellet: ut perce-

pto inquit quicquid est de quo disputatis eruditior hinc abeam moriarq̄ sapientior: uox p̄fecto philosopho tanto dignissima, ¶ Flagrauerit: Accensus fuerit: nota est uerborū differētia flagro & fragro alterum cū a flatu siue flāma: alter a fracta specie uēiat: hoc ad odorē, illud ad ardorē referē. ¶ Versibus: supra græce positus, ¶ Fatis p̄sum: Instanti & propinqua morte grauatū, ¶ Migrasset ex hoībus inertia: Si homines inq̄t ea industria uitā īgrederent qua Solon egressus ē nullus inter mortales inertiae locus inueniret: hęc autem ad id potissimum ualent ut adolescentes horum exemplis incitati summo studio & industria uirtutes amplectantur & studia capessant horumq̄ similes fieri maxime laborent.

OLI.
Themistoclis industria

Tham porro industrius themistocles: themistocles atheniensium clarissimus ciuis & imperator eximius ut diximus in cap. de mutatione fortunæ industria q̄ta fuerat hinc facile conici potest q̄ cum multarum maximarūq̄ rerum cura eēt inuolutus & rei publicæ Atheniensis administrationi semper inētus omnium tamen ciuū suorū nomina teste Cice, teste Quintiliano & nunc Valerio memoriæ mandauerit: & intra anni spaciū persicam linguam optime p̄ceperit. Cicero in Catone maiore: Themistocles inquit omnium ciuū suorū perceperat nomina. Quintilianus uero de institutione oratoria in cap. de memoria: Cæterum inquit quantum natura studioq̄ ualeat memoria uel themistocles testis est quem unum intra annum optimæ locutum Persicæ cōstat. ¶ Districtus: Implicitus interdum iratus & seuerus ac potēs per summam iniquitatem patria pulsus inuidia ciuū uel tyrannidis suspitione: uel quia ut diximus mos erat Athenis ut qui uirtute maximas opes comparasset ne libertati periculosus esset per decem annos exularet: ergo per summā iniquitatem quia iniquissimum erat patriæ liberatorem: imperij amplificatorem & cōseruatorē exilio mulctare quē īgēribus p̄miis afficere debuerant. ¶ Parta cōmendatione: p̄ laborem, ¶ Persicam linguā: studiosæ addiscēdo se regi gratū reddidit & commendabilem. ¶ Cuius utriusq̄ industria: Et posse omniū suorū nomina memoriæ complecti & aliena lingua sine interprete uti quod utrumq̄ fecit themistocles. ¶ Duo reges: Cyrus & Mithridates.

OLI.
Cyrus memoria Mithridatis memoria

Cyrus: Fuit persarū rex potentissimus: de quo Iustinus multa tradit lib. 1. & nos in cap. de somniis: hūc magnæ memoriæ fuisse: & Solinus in ca. de hoīe & Quintilianus de institutione oratoria in ca. de memoria. & Plin. in vii. na. h. testant: nam Solinus inq̄t Cyrus memoriæ bono inclaruit: qui in exercitu cui numerosissimo p̄fuit nominatim singulos alloquēbatur. Quintilianus uero ut supra diximus q̄tum natura studio ualeat memoria uel Themistocles testis quē unū inter annū optime locutū persice constat: uel Mithridates cui duas & uiginti linguas quot nationibus imperauit tradit notas fuisse: uel crassus ille diues qui cum Asia p̄æisset quinq̄ græci sermonis differentias sic tenuit ut qua q̄q̄ eum lingua postulasset: eadē ius sibi redditum ferret. uel Cyrus quē oīum militū tenuisse creditū est noīa. ¶ Sine monitore exercitū salu. Imperatores nominum suggestores habere cōsueuerāt q̄ noīa militū eorū auribus insererent quo blande nominatim milites appellando eorum animos sibi maxime conciliarent hos monitores Romani nomenclatores appellabant.

OLI.

Cuius quod industria & studio: Cum nihil magis industriae & studio contrarium eē uideatur q̄ ocium quasi inconueniens & absurdum esse uidebatur hoc illis subiūgere ideo breui uti p̄fatiōe qua ostēdat nō incongrue factū esse cū post longa studia diutinosq̄ labores defatigati animi relaxationē quadā

cōfirmauit qd̄ assidētibus amicis & quadam de re sermonē inter se conferentibus fatis iam pressum caput erexit. Interrogatusq̄ quapropter id fecisset respōdit: ut cum istud quicquid est de quo disputatis p̄cepero: moriar. Migrasset p̄fecto ex hoībus inertia si eo animo uitam ingrederentur: quo ea Solon egressus est.

De Themistocle.

Quam porro industrius Themistocles: q̄ maximarum rerū cura districtus oīum tamē ciuū suorū noīa memoria cōprehēdit: p̄ summā nāq̄ iniquitatem patria pulsus & ad Xersem quem pauloante deuicerat confugere coactus: priusq̄ in conspectu suo ueniret persico sermoni se assuefecit ut labore parta cōmendatione regiis auribus familiarem & assuetum sonum uocis adhiberet. Cuius utriusq̄ industriae laudem duo reges partiti sunt.

De Cyro rege.

Cyrus oīum militum suorū noīa: Mithridates duarū & uiginti gētiū q̄ sub regno eius erāt linguas ediscēdo: ille ut sine monitore exercitū saluaret hic ut eos q̄b̄ ipabat sine interprete alloq̄ posset.

De Ocio.

Cap. VIII.

Cuius quod industriae & studio maxime contrarium uidetur p̄cipue subnecti debet. non quo: euanescit uirtus: sed quo recreatur: alterum etiam inertibus uitandum: alterū strenuis quoq̄ interdum

desiderent qua recreati uegetiores: deinde alacriores ad studia redeant atq; labores. Non quo uirtus euanescat. Duo tangit ocii genera: unum eorum qui ueluti torpore quodam & langore animi in ocio marcescunt quod nō solum fugiendum sed prope modum detestandum uidetur: alterum eorum qui a labore requiem & laxamentum quærunt quod expetendum est. Strenuis: Impigris & promptis: & opponit inertibus. Tempestiua: Opportuna & in tempore facta. Vegetiores: Uiuatiores & ualidiores deficerent assidua intentione animi nisi interdum ocio recrearentur. Ouidius, Si nunq̄ cessas tendere mollis erit.

appetendum est. Illis ne propriam uitam inertem exigant: his ut tempestiua laboris intermissione ad laborandum fiant uegetiores.

De Scipione & Lælio.

P Ar uere amicitia clarissimum Scipio & Lælius: tū amoris uinculo: tū et: omniū uirtutū inter se iunctū societate: ut actuosæ uitæ iter æquali gradu exequerentur: ita animi quoq; remissioni cōmuniter acquiescebant: constat namq; eos Caietæ & Laurenti uagas littoribus conchulas & calculos lectitasse: idq; se. P. Crassus ex socero suo. Qu. Scæuola qui gener Lælii fuit audisse sæpenumero prædicauit.

De Scæuola.

S cæuola aut quietæ remissionis eorū certissimus testis optime pila lusisse tradit: quia uidelicet ad hoc diuerticulū aiū suū forēribus ministeriis fatigatū transferre solebat: alex quoq; & calculis uacasse interdū dicitur cū bene ac diu iura ciuū & cerimonias deorū ordinasset: ut. n. in rebus seriis scæuolā ita & in scurrilibus lusibus hominē agebat: quæ rerū natura continui laboris patientem esse non finit.

sputantem inducit: fuit autem Scæuolæ gener: ut li. iiii. ostendimus ea. de uerecundia. Ergo. P. Crassus Scæuolæ: Scæuola uero Lælii generi fuisse dicuntur de quo Lælio C. libro qui inscribitur Lælius hoc est de amicitia. Qu. Mutius augur Scæuola multa narrare de. C. Lælio socero suo memoriter & iocunde solebat.

Calculis. Calculorū ludus ab Ouidio describitur in artibus: & ab aliis cōposito seorsum uoluntate: fagorū nūc dicitur.

S cæuola aut getæ: Ut testis fuerat Scæuola Scipionē & Læliū ai relaxadi grā chōculas & calculos i littore lectitasse. ipse uero nō minus post ai labores a forēribus officiis ad pilæ ludū se interdū conferebat nōnunq̄ ad aleas & tessaras ut eo laxamēti genere fatigatū animū relaxaret: hic teste Cice. lib. officiorū primo fuit. P. Scæuolæ filius iurisperiti a quo C. iuris ciuili sciētiam q̄tacumq; foret accepisse dicitur: nā lib. i. officiorū inquit quorū uero patres aut maiores aliqua gloria p̄stiterunt eorū pleriq; in hoc genere laudis student excellere ut. Qu. Mutius. P. filius in iure ciuili: fuit autem hic Scæuola teste eodē Cice. in Lælio iurisperitus & augur quē in lib. de oratore C. inducit cū Crasso de eloquētia disputantē. Quietæ remissionis: Ociolæ relaxationis: est. nā diectiuū quietæ. Optimæ pila: Cū dicat optime significat illū ab adolescentia fuisse studiosissimū eius ludi: ut assidua exercitatione minime ineptus eius peritiā consecutus fuerit non mediocrē. Ad hoc diuerticulum. Digressionem est autē a uiatoribus sumpta translatio qui a uia quiescendi gratia ad loca diuertitū est. n. diuerticulū locus ubi de uia diuertimus. Terētius: ubi ad ipsum uenio diuerticulū. uel locus est ad quē de itinere secedimus: diuersoriū uero domus hospitalis ad quē ex diuersis uitis conuenit. Calculis: Tessaris uel taxillis ut calculos posuerit pro taxillis. Iura ciuū: Vtpote q̄ iurisperitus. Et cerimonias deorū: Ut qui augur. nam alter pontifex fuit. Cice. quo mortuo me ad pontificem Scæuolam contuli. Ut enim in rebus seriis. Licet sapiētī rebus seriis interdū inferere ludos & ioca uel certe post seria ad ludos se & ioca conferre teste Cicerone li. officiorū primo. Ludo autē & ioco uti illis quidē licet: sed sicut somno & quietibus cæteris tunc cū grauibus seriisq; rebus fatissetimus. ergo Scæuola in rebus seriis se uix grauem & auctoritate plenū: in ludis uero se hominē referebat. In scurrilibus: lusibus. Sine dubio deest particula quasi quod facere frequēter solent auctores. Vir. Medias intercedes exultat amazon. uel scurrilibus iocosis non tamen turpibus quibus utuntur scurræ. Quem rerum natura: Natura inquit non patitur hominem labori semper insistere: nam licet uirtutis laus omnis in actione consistat: ab ea tamen necesse est sæpe fiat intermissio multiq; dentur ad studia reditus: nam ut inquit Oui. Quod caret alterna requie durabile non est: Hæc reparat uires fessaq; membra leuat.

P Ar ueræ amicitia: Cōstat Scipionē & Læliū teste C. summa amicitia fuisse cōiunctos: ut igit actuosæ uitæ studia & labores oēs cōiter susceperant sic & animorū relaxationes & ocia pariter capebāt ut i littore Caietæ marisq; tyrrheni pariter deambulātes conchulas calculosq; more puerorū sæpissime legerent: id laxatiōis genus in ociosis uiris turpe: in Scipione & Lælio fuisse uidet honestū. Par clarissimū: ueræ duo par unū esse dicunt: ut par boum sic par amicorū q̄tuor at uel paulo plura uerorū amicorū paria fuisse apud maiores legunt ut Theseus & Peritho. Pylades & Horrestes. Tydeus & Polinices. Nisus & Eurialus inter quos Scipio connumerantur & Lælius. Actuosæ uitæ: laboriosæ & uariis actiōibus debita q̄lis industriorū & studiosorū hoīum esse solet. Iter: laborē p̄ similitudinē. Equi gradu: In trāslatiōe p̄sistit. Vagas: Dispersas p̄ littus: qdā legunt uagos. Læliū & Scipionē errātes. Conchulas: Testas pisciū quibus Romani postes & lecticas exornare cōsueuerāt. sunt q̄ dicāt græcæ ostraca appellari. Calculos: lapillos dictos q̄ sua breuitate sine molestia calcant: unde calculus minima pars ponderis ex duobus granis lētis & calculus nūerus: calculatio supputatio. Lectitasse: Frequenter collegisse. Publius Crassus: orator de quo Cice. li. de oratore mētionem facit & de eloquētia dicitur.

OLLO

Jid A
libi z
libi d
libi d
libi d

Amicitia

p̄rr. omnia
duo omnia

Vagas

Chon
culæ
Calcu
lusTHE
OLLODiuer
ticulū

OLI

Dq; uidit. Socrates terreſtre quoddam oraculum & humanae ſapientiae uenerabile ſacrariū non erubuit cum filioliſ pueriliter ludens ab Alcibiade rideri cum ad eum ſalutandi gratia ueniſſet & arundines cruribus interponentem more puerorum offendiſſet. ſciebat enim id ſibi naturae lege permiſſi laxamenta querere tanq̄ neceſſaria & non homini turpia qui fuerit ſtudio & labore deſeſſus. ¶ In terpoſita arundine cruribus. qui more puerorum equitem imitaretur. ¶ Homerus. Hoc idem ſenſit Homerus. cum Achillem uirum fortiſſimum fidibus canentem ſapientius introduxit. ¶ Canoras fides. Reſonantes chordas.

OLI
Achil-
les fidi-
bus ca-
nebat

Otetiam: Quanta ſit eloquentiae uis atq; potentia cū caeteri oēs qdē illa ſcripſerūt tā grāci q̄ latini tū in primis ipſe p̄ eloquentiae Cic. cū pluribus in locis & uoluminibus oſtēdit: quorum unū nobis hoc loco referre ſatis eſſe duxi: ubi rex oīum dominā illā appellat. Ait. n. lib. ii. de na. deo. iā uero dominā regē ut uos ſoletis dicere: uis eloquenti: q̄ p̄ clara q̄ diuina: q̄ primū efficit: ut ea q̄ ignorāus diſcere: & ea q̄ ſcimus alios docere poſſimus. Deinde hac cohortamur hac p̄ſuademus: hac cōſulamur afflictoſ: hac deducimus a timore p̄territos hac geſtiētes cōprimimus: hac cupiditates iracundiaſq; cōſtringimus: hae nos iuris legū urbiū ſocietate cōſunxit: Hae nos ab immaī & fera uita ſegregauit: cū igit̄ ea ſit uis eloquentiae: ut q̄cqd in regē natura totoq; mūdo laudabile ſit in ea uerſet cunctaq; eius adminiculis nitantur: ſoſueant: ſuſtentent: illuſtrent: nihil praeterea dicendum eſt niſi ut ſubiectis exemplis fiat illuſtrior atq; teſtator. ¶ Eius uires teſtatores. Si inquit exempla propoſuerimus: probabilior fiet eloquentiae uirtus atq; uulgatio.

R egibus exactis. Diſcrepat a L. uo Vale. hoc loco. non. n. Valerū. ſed Agrippā meneniū fuiſſe tradit L. uius q̄ plābe a p̄ribus diſſidētē facta ſeceſſiōe ſua eloquentia recōciliauit: cū. niſe. cū ipſa ciuitas foret maxie diſcors in teſtino inter p̄res plābeq; flagrāte odio pp nexos ob aſ alienū excitauit: ſeditionē magno natu qdā q̄ cū inſignibus maiorū ſuorū prorumpēs in forū ſqualide ueste deformi uultu ſedioriq; corporis habitu: pallore ac macie perenni tota: deniq; ſpecie oris efferata factō cōcurſu clamitat ductū ſe a creditore nō in ſeruitiū: ſed i ergaſtulū & carnificinā: exacerbauit ita plābis aīos in p̄res: ut niſi alter cōſul Seruilius mitioris īgenii cōcitatōs aīos: multis pollicitatiōibus leniſſet: i graue diſcimē res fuerit futura maxime ingruētibus undiq; bellis. nā finitimi cognita ſeditiōe arma cōmouerāt: qbus ſupatis cū ſoluēdi p̄miſſa tps adueniſſet. Alter cōſul Apius inſita ſupbia aīo: ut uanā collegae faceret fidē: q̄ aſperrime poterat ius de creditis pecuniis dicere: & q̄ ante nexi fuerāt creditoribus tradere: tūc multo magis exacerbati plābis aī p̄ dictatore hīſdem ferme pollicitatiōibus & edicto ne q̄s ciuē Romanū uinctū aut clauſum teneret: neu q̄s militis Romāi dōec i caſtris eēt bōa poſſideret: aut uēderet liberos nepoteſue eius morare: leniti ſunt poſtremo cū eēt dictatoris p̄miſſis defraudarent: tū demū ſeceſſio facta ē in ſacrū mōtē trās anienē: eo miſſus orator Menenius Agrippa ad recōciliā dā reuocādāq; plābe in urbē: In tromiſſus i caſtra priſco illo dicēdi & horrido mō. nihil aliud q̄ hoc narraſſe ſert. tpe quo in hoīe nō ut nūc oīa in unū cōſentiebāt: ſed ſingulis mēbris ſuū cuiq; cōſiliū ſuus ſermo fuerat indignat̄as reliq; ptes: ſua cura: ſuo labore ac miniſterio uētri oīa q̄ri: uētrē i medio getū nihil aliud q̄ datis uoluptatibus frui: cōſpirāſſe īde ne māus ad os cibū ferrēt: nec os accipet datū: nec dētes cōficerēt: hae ita dū uētrē fame domare uellēt: ipſa una mēbra totūq; corpus ad extremā tabē uēſſe īde apparuiſſe: uētris quoq; haud ſegne miniſterū eēt. nec magis ali: q̄ alere eū reddentē i oēs corpis partes hūc quo uiuimus uigemusq; diuiſum pariter in uenas matūrū cōſecto cibo ſanguinē cōparādo hic q̄ in teſtina corporis ſeditio ſimilis eēt irāe plābis in p̄res flexiſſe: mentes hoīum plābeq; p̄ribus recōciliaſſe: qd̄ ſi multo & horrido dicēdi genere tātū ualuit unius hominis ſacundia: qd̄ culta & exquisita faciet oratio. ¶ Diſſidens. Diſſentiens: diſcrepans: diſcordans. ¶ Fluminis anienis. Tribus paſſuū milibus diſtat ab urbe: & teſte Priſciano lib. vi. declinat̄ur anio anienis quod antiqui ſecundum analogiam protulerunt aniem. Oui. xiii. Meth. quas anienis aquae. ¶ A capite. iā ſenatu & patribus. ¶ Caetera parte. ſ. plābe: & al- ludit ad fabulam q̄ ſupra diximus. ¶ Vrbi urbem. Plābem quae pars ciuitatis erat ſenatu alteri parti coniuncta

Chon
cris
Calce
OLIMene-
nius
Agrippa
plābe
p̄ri-
bus cō-
cilia-
uit

Externa de Socrate philoſopho.

Dq; uidit: cui nulla p̄s ſapiētiaē obſcura fuit Socrates: ideoq; nō erubuit tunc cum interpoſita arundine cruribus ſuis cum paruulis filioliſ ludens ab Alcibiade riſus eſt.

De Homero poeta.

Homerus quoq; ingenii caeleſtis uates nō aliud ſenſit uehementiſſimis Achillis manibus canoras fides aptando: ut earum militare robur laeni pacis ſtudio relaxaret.

Quanta uis eloquentiae eſt. Cap. IX.

Otentia uero eloquentiae & ſi plurimum ualere animaduertimus tamen ſub propriis exemplis quo ſcilicet uires eius teſtatores fiant recognoſci conuenit.

De Valerio.

R egibus exactis plābis diſcedēs a p̄ribus iuxta ripā fluminis anienis in colle q̄ ſacer appellat̄: armata cōſedit: eratq; nō ſolū deformis ſed et miſerrimus reipublicae ſtatus a capite eius caetera parte corporis: peſtifera ſeditione diuiſa. ac ni Valerii ſubueniſſet eloquentia: ſpes tāti imperii in ipſo pene ortu ſuo corruiſſet: Is nāq; populū noua & inſolita libertate temere gaudētē oratiōe ad meliora & ſaniora cōſilia reuocatū ſenatu ſubiecit. i. urbē urbi iū-

Verbis facundis, Eloquentiæ cessit omnis furor & impetus animi, Cicero concedat laurea linguæ.

Quæ et marianos, Marius ut sæpe dictum est prius pulsus collecto exercitu Cinnæque coniunctus ut patriam repoposcit diis hominibusque infestus, & statim prius impetu hostiam urbis aliam capit & miseranda strage diripit: mox urbem ipsam per seculum civium in ianiculo pulso perfidio quadrato agmine ingressus: ad principium cædæ signo dato aliquo saevius quam aut in punica: aut in Cymbrica urbe sevit: Octavii consulis caput per rostris exponit, Antonius orator vir consularis ad hospitium profugit: ubi tectus tantam urbis tempestatem declinaret: quod illi fortuna

xit, verbis ergo facundis ira consternatio arma cesserunt.

De M. Antonio.

Quæ et marianos cinanosque mucrones civilis profundèdi sanguinis cupiditate furætes inhibuerunt: missi, nam a saevissimis ducibus milites ad M. Antonium obtruncandum sermone eius obstupescit districtos iam & vibratos gladios cruore vacuos uaginis reddiderunt: quibus digressis, P. Antonius: is, nam, solus in ambitu expers antonianæ faciendi steterat crudele imperium truculento ministerio peregit: quam disertum igitur eum fuisse putemus: quem ne hostium quod quod occidere sustinuit: quod modo uocem eius ad aures suas uoluit admittere.

De Iulio Cæsare.

Diuus quoque Iulius quam celestis numinis: tam est humani ingenii perfectissimum columnam uim facundiam propria expressit: dicendo in accusatione, Cn. Dolabellam quem reum egit extorqueri sibi cam optimam, L. Cotta patrocinio: siquidem maxima tunc eloquentia quæta est: cuius facta mentione quonia domestica nullum maius adiecerim exemplum peregrinandum est.

Externa De Pisistrato.

Pisistratus dicendo tantum ualuisse traditus est ut ei Athenienses regium imperium oratione capti promitterent: cum praesertim ex contraria parte amatissimus prius Solon niteretur: sed alterius salubres erant conciones: alterius disertiores quo euenit ut alioque prudentissima ciuitas libertati seruitutem preferret.

constat quod Cæsarem plurimum ingenio ualuisse ut teste Cicero duo sint quibus excellere Romanis si in utrovis tamen se Cæsarem exercuisset oes facile superasset: ut si tantum eloquentiam quantum rei militaris studii & laboris imposuisset: facile dicendi palmam obtinuisset, Reum egit, Quia repetundarum sicilia ut diximus accusauit, Peregrinandum est, Ad externa exempla transeundum, Si quidem maxima tunc eloquentia, quæ, Verusti codices habent aliter hunc in modum, Si quidem tunc maxima eloquentia ei laus quæta est.

Pisistratus, Calliditate plurimum ualuit Pisistratus teste Macrobius tyrannidem magis quam eloquentia occupasse de deuctis se duce megaribus, cum gratia plurimum & auctoritatis apud oes cepisset: aium ad regnum adiecit uerberibusque uoluntariis domi affectus: laceratoque corpe die quadam in publicum perdit: & aduocata concione uulnera populo ostendit: de crudelitate principum a quibus hoc se passum simulabat quærit: addunt uocibus lachryma: & inuidiosa oratione multitudo credula incendit: amore plæbis inuisum se senatui affirmat: obtinet ad custodiam corporis sui satellitum auxilium per quos tantam tyrannidem occupauit: fuit autem ut diximus in ea de humanitate doctrina: ingenio: & eloquentia tanta: ut ab atheniensibus imperium summa uim resistente Solone tandem obtinuerit: uicque orationis fecit ut Athenienses illi se libertatemque subiicerent: nec quicquam ualuit: quod Solon iustissimus & gratissimus orator aduocata concione in publicum percesserit ut diximus in ea de ingratitude, & ipsius illius conatum apparuit: tantum igitur pisistrati ualuit eloquentia: ut nulla solonis sapientia: nulla uis: nulla eloquentia resistere potuerit, Cicero de Pisistrato lib. iiii. de oratore: quod doctior iisdem rebus aut cuius eloquentia litteris instructior fuisse tradit quam Pisistrati: quod primus Homeri libros confusos antea sic disposuisse dicit: ut nunc habemus non fuit quod civibus suis utilis: sed ita eloquentia floruit ut legis doctrinam praestaret, Sed alterius, si solonis quod pro tuenda libertate concionabatur, Alterius Pisistrati, Alioquin in aliis rebus significat populum atheniensem hac una in re fuisse imprudentissimum, quod oratione delinitus seruire quam imperare maluerit.

OLI,

M. An
toni
orato
ris elo
quentiaOLI,
Cotta
elo
quentiaTHE.
OLI,
Pisi
stratus
elo
quen
tia do
mina
tum arri
puit

OLI **P**ericles aut. De Pericle satis supra dictum est in capi. de obitu filiorum: & de continentia quam uero ad eius eloquentiam spectat tantum ualuit dicendi ratione & eloquentia ut atheniensem populum per sua uoluntate uersaret. & eorum animos quocumque uellet facile impleret: de quo Cicero lib. de oratore. iiii. Quid pericles inquit de cuius potestate dicendi sic accepimus: ut cum contra uoluntatem atheniensium loqueretur pro salute patriae seuerius: tamen id ipsum quod ille contra homines populares diceret populare omnibus & iucundum uideretur: Cuius in labris ueteres comici etiam cum illi maledicerent quod tum athenis fieri licebat leporum habitasse dixerunt: tamen in eum uim fuisse: ut in eorum mentibus qui audissent quasi aculeos quosdam relinqueret. At hunc non declamator aliquis ad clesidra latrare docuerat sed ut accepimus Clazomenius ille anaxagoras uir summus in maximae rege scientia: itaque hic doctrina consilio eloquentia: excellens xl. annis profuit athenis, & urbanis eodem tempore & bellicis rebus. Egrediebatur urbem: Duxit athenienses quo uoluit. Et uersauit. Et per sua uoluntate tractauit. Perstringere. Offendere & carpere cupiebat. Quasi aculeos quosdam, persistit in translatione: cum enim diceret quod ex eius ore melle dulcior fluebat oratio aculeos tamen illud mel inclusos habuisse dicit: quos animis hominum infisos relinquebat dulcis quidem erat oratio: sed regnum affectare uidebat.

OLI **E**rtur quidam nunc quasi testimonium inducitur eloquentiae periclis. dicit. n. cum uir quidam atheniensis de re publica iam aetatis periculum primum concionantem audisset: sibi ipsi moderari non potuit quin altius exclamaret caute uobis athenienses a periclis facundia: quae tanta in eo est quanta in Pisistrato fuisse conspeximus: audierat enim hic in adolescentia Pisistratum concionantem, admonebat itaque ciues suos ut cautiore essent in audiendo periculum quod fuerant in Pisistrato: ne periclis oratione capti urbis imperium ut Pisistrato: sic isti quoque demandarent: & libertatem seruituti praeferebant: plus tamen ualuit eloquentia periclis: quam senis salutare consilium. Augurium. Omen & diuinitio. Quod ille armatus. Quia ut diximus cum ad sui corporis tutelam satellites obtinisset: his adiutus imperium occupauit.

OLI **Q**uantum eloquentia. Hegesias cyrenaeus philosophus adeo subtiliter & curiosae de humanae uitae miseriis disputabat in scholis: ut ad uoluntariam sibi saepe mortem nonnullos auditores impelleret quare a Ptolemaeo rege prohibitus est de his rebus disputare quoniam his auditis multi sibi mortem inferrent magna erat uis huius hominis eloquentiae ut cum de humanae uitae conditione differeret: sic hominum miseriis quibus subiecti sunt ante oculos referebat: Ut his quasi territi homines: ultro mortem appetere unde $\pi\theta\pi\delta\gamma$ & $\tau\sigma$ Hegesias dictus est mortis persuasor. Cicero lib. Tusculanae primo mors inquit a malis nos abducit non a bonis, uerum si querimus hoc cyrenaeico hegessia: sic curiosae disputatur: ut is ab rege Ptolemaeo prohibitus esse dicatur illa in scholis dicere: quo multi his auditis mortem sibi consciscerent. Cyrenaeicum philosophum. Cyrenaeici ab Aristippo descendunt qui primus genere Cyrenaeus finem in uoluptate ponebat.

OLI **E**loquentiae aut. In pronuntiatione cuncta totius eloquentiae ornamenta esse reposita testantur omnes qui de hac arte scripserunt, tam graeci quam latini: quid. n. acutae & comoda inuentiones? quid concinnae uerborum eloquentiones: quid partium causarum? & artificiosae dispositiones: quid denique diligens memoria sine pronuntiatione ualeret, non plusquam sine his pronuntiatione sola: nam haec omnia quae supra

De Pericle.

Pericles autem felicissimis nature incrementis sub Anaxagora preceptore summo studio politus & instructus: liberis athenarum ceruicibus iugum seruitutis imposuit: egit. n. ille urbem: & uersauit arbitrio suo. Dumque aduersus uoluntatem populi loqueretur iocunda nihilominus & popularis uox eius erat. Itaque ueteris comediae maledica lingua quis potentiam uiri perstringere cupiebat: tamen in labris hominis melle dulcior leporum fatebatur habitare: inque animis eorum quod illum audierant: quasi aculeos quosdam relinqui predicabat.

De quodam Sena.

Ert quidam cum admodum senex primae concionae periclis adolescentuli interesset: idemque iuuenis Pisistratum decrepitum iam concionantem audisset: non temperasse sibi quominus exclamaret: cauere illum ciuem oportere quod Pisistrati orationi simillima eius esset oratio. nec hominem aut existimatio eloquii: aut morum augurium sefellit. Quid. n. inter Pisistratum & Periclem interfuit: nisi quod ille armatus: hic sine armis tyrannidem gessit.

De Hegesia Philosopho.

Quantum eloquentia ualuisse Hegesiam Cyrenaeum cum philosophum arbitramur: qui sic mala uitae representabat ut eorum miseranda imagine audientium pectoribus inserta multis appetendae mortis uoluntarie cupiditatem ingeneraret: Ideoque a rege Ptolemaeo ulterius hac de re differere prohibitus est.

Quantum momenti sit in pronuntiatione & apto motu corporis. Cap. X.

Eloquentiae autem ornamenta in pronuntiatione apta & conuenienti motu corporis consistunt: quibus cum se instruxerit, tribus modis homines aggreditur, animos

dixi perinde sunt ut agunt: actio autē in dicendo una dominaf. sine qua summus orator: in oratorum numero esse nullo modo potest, mediocris uero hac una instructus summos saepe superare potest: qđ multis exemplis tā græcorum q̄ latinorū ita esse Valerius probat, ¶ Conuenienti motu corporis, pronuntiatio est uocis: uultus & gestus moderatio cum uenustate, cum ergo dicat in pronuntiatione: intentionē: & remissionem uocis ostendit: in motu corporis: uultus gestusq; moderationem innuit, ¶ Tribus modis, Eloquutione, sono uocis: & motu corporis, ¶ Alteri aures, quo ad pronuntiationem, ¶ Alteri oculos, quo ad gestum corporis,

eorum ipsa inuadendo: horum alteri aures: alteri oculos permulcendos tradendo: sed ut propositi fides in personis illustribus exhibeatur.

De C. Graccho.

GA. Gracchus eloquentiæ q̄ ppositi felicioris adolescēs: quoniā flagrantissimo ingenio cū optime rēpublicā tueri posset: pturbare impie maluit: quotiēs apud populū cōcionatus est seruū post se musicæ artis peritū habuit: qui occulte eburnea fistula pronuntiationis eius modos formabat: aut nimis remissos excitando: aut plus iusto cōcitos reuocando: quia ipsum calor atq; impetus actionis attē tū huiuscæ tēperamēti æstimatōrē esse nō patiebatur.

De Q. Hortensio.

QV. Autē Hortēsius plurimū in corporis decoro motu repositū credēs pene plus studii in eodē elaborando q̄ in ipsa eloquentia affectanda impendit. Itaq; nescires utrum cupidius ad audiendū eum an ad expectandum concurrerēs: sic uerbis oratoris aspectus: & rursus aspectui uerba seruibant. Itaq; cōstat Aesopum Rosciumq; ludricæ artis peritissimos illo causas agēte in corona frequenter astitisse: ut furo petitos gestus in scēnam referrent.

De M. Cicerone.

NAm Marcus Cicero quantū in utraq; re de qua loquimur momēti sit: oratione quā pro Gallo habuit: significauit, M. Calidio accu-

nes uel terrenti optimates uel iā timenti fuit, ¶ Cū optime rēp. tueri posset, Cice. officioꝝ lib. ii. quid est tā inhumana quā eloquentiam a natura ad salutem hominū & cōseruationem datā: ad bonorū pæstem pernitentemq; conuertere, ¶ Quia ipsum calor & impetus, Reddit rationē: cur monitore tibicinæ uteretur: quia interdum uel accusando: uel detestando ira: uel alio animi impetu commotus seruare modum non reminiscebatur.

QV. Autē Hortēsius, Plus i decoro motu corpis q̄ i uenusta uocis moderatiōe & dicēdo copia laborauit Hortēsius: adeo ut magis ad spectaculū q̄ ad cōcionē audiēdā hoies uēisse putares: nā mimi ab eo multos corpis gestus dicēte perceptos in scēnā postmodū referēbāt: tātum tamē eloquētia ualuit ut apud multos dubiū fuerit eius artis palma Cice. ne magis an Hortēσιο deberēs, ¶ Sic uerbis oratoris, Vt n. gestibus uerba: sic uerbis gestus accōmodabat, ¶ Cōstat Aesopum Rosciūq; Hi tpe Ci. & Hortēsii mimi p̄stātissimi fuerūt: quoq; alter comoediæ: alter, s. Aesopus tragœdiæ actor fuit, q̄ Hortēσιο sic delectabāt orāte: ut ad eū audiēdū cū oraret semp accurrerēt eiq; frequēter assisterēt: ut gestus aliquos in foro petitos in scēnā referret, De Roscio Cice. in oratione pro Arthia poeta: Quis nostrum tā aīo Agrestis ac duro fuit: ut Roscii non morte cōmoueret: qui cum esset senex mortuus: tamē ppter excellētem artē ac uenustatem uidebat oīno mori nō debuisse ergo ille corporis motu tantū amorē sibi cōciliat a nobis oībus, ¶ In corona, In cœtu & multitudine uirorum,

NAm Marcus Cic. Plutarchus in uita Ciceronis: dicit non minus Ciceronē in actione elaborasse q̄ Demosthenē: donec p Roscium comoediarum & Aesopum tragœdiarum actores optimos & suo tēpore clarissimos præbita illis diligenter opera uocē & corporis gestum emendauit: his igif tanq; præceptoribus usus ad moderandos corporis gestus omnium in eo pronuntiationis genere eruditissimus

GA. Gracchus, Ad tēpandos p̄nūciatiōis modos Gracchus pitū musicæ artis seruū cōcionaturus adhibuit: ut uel intentionē remitteret uel remissiorē uocē itēderet, Gellius de noctibus atticis lib. i. Ecce at p tibicina lacōica: tibiæ quoq; illius cōcionatoriæ in mētē uenit: q̄, C. Graccho cū populo agēte: p̄isse ac p̄mōstrasse modulos ferūt: sed nequaquā sic ē ut a uulgo dī canere tibia solitū: q̄ pone illū loquētē stare uariis modis eūdē mulcere aīum actionēq; eius tū icēdere: qđ, n. foret ea re ineptius: si ut plātpedi saltāti: ita Graccho cōcionāti numeros & modos & frequētamēta qđā uaria tibiæ moueret: sed q̄ hoc cōperto memoriæ tradiderūt stetit i cōcūstātibus dicūt oculcius: q̄ fistula breui sensim grauiusculū somnū ispiraret ad deprimēdū sedādūq; ipetū uocis ei, referuescēte nāq; ipulso & istinctu extraneo naturalis illa gracchi uehemētia idiguisse nō opinor æstimāda, M. tñ C. fistulatorē istū utriq; rei adhibitū esse Graccho putat: ut somnis tū placiditū citatis: aut demissam iacētēq; ei, orōnē erigeret: aut ferociētē seuiētēq; cohiberet, uerba ipsius Ci. apposui: Itaq; idē Gracch⁹ qđ potes audire: Catule ex Licinio cliente tuo litterato hoīe: quē seruū sibi habuit ille ad manū eburneola solitus ē hærere fistula stareq; post ipm occulte cū cōcionaret pitū hominē q̄ isaret ce leriter illū somnū: q̄ illū aut remissum excitaret: aut a cōtētiōe reuocaret: Quiliāus uero lib. de istitutiōe oratorū, Quid tā musices iqt p̄priū sed ne hęc quidē præsumenda pars: ut uno iterim cōtēti simus exēplo, C. Gracchi p̄cipui suoꝝ tēpore oratoris cui cōcionanti cōsistens post eū musicus fistula quā Tonarion uocant modos qbus deberet intēdi ministrabat, hęc etiā ei cura inter turbidissimas actio-

OLI

Graccho cōcionāti fistula modus dabat

OLI
Pronū
cōcionā
ti fistu
la mo
dos da
batOLI
Rho
dini
lati

OLI

Aeso
pus
tragœ
dus

OLI

euasit: & eloquentiæ princeps facile iudicatus. Roscium Cice, suas delicias appellare consueuerat quantū igitur in pronuntiatione motus corporis repositū sit Cicero declarauit in ea oratione quā habuit pro Gallo: cū n. Calpidius se a gallo ueneno petitū fuisse diceret: idq; remissiore uultu & languidiore uoce q̄si soluto orationis genere uteret: uicium Cice, ex habitu facile detexit: falsamq; accusationē indicauit: cū diceret, Tu istud, M. Callidi nisi fingeres sic non ageres: nā si uerum fuisset periculū cōcitatiore uoce: perturbatioreq; uultu causam egisset q̄ta fuerit Ciceronis laus ex sola eloquentia parta. Plinius libro septimo natu, histo, plane ostendit cū dicat, Quo te, M. Tulli

piaculo taceā, quoue maxime excellentē in signi prædicē: quo potiusq; uniuersi populi & illius gētis amplissimo testimonio & tota uirta tua ad consulatū tantum operibus electus, Te dicente legem agrariā: hoc est alimēta sua abdicarunt tribus, Te suadente Roscio theatralis seditionis auctori leges ignouerunt notataq; sedes ignominia discrimine æquo animo tulerunt, Te orante proscriptorū liberos honores petere puduit, Tuū Catilina fugit ingeniū, Tu, M. Antoniū proscripsisti: Salue primus omniū patris patriæ appellare: primus in toga triumphū linguæq; laureā merite: & facundia litterarū: latinarum patris æque ut dictator Cæsar hostis quondā tuus de te scripsit omniū triumphorum laudē adepte maiorem: q̄to plus est ingenii Romani terminos in tantū promouisse q̄ imperii, In utraq; re, in sono uocis & motu corporis, Momenti: uirtutis efficaciam, Questionibus: inquisitionibus, Languida: debili & fracta uoce, Soluto genere: nō intensa oratione quemadmodū rei atrocitas exigebat, Argumentū adiecit: q̄a argumentum erat non parū nullū illi uenenū datum esse: q; pronuntiationē uteret.

satori exprobrando q; præparatū sibi a reo uenenū testibus chirographis q̄stioibus se probaturū affirmās: remisso uultu & languida uoce, & soluto genere orationis usus esset: pariterq; & oratoris uitiū detexit: & causæ periclitantis argumentū adiecit: totū hunc locū ita claudēdo: tu istud, M. Callidi nisi fingeres sic ageres.

Externa de Demosthene.

Consentaneum huic Demosthenis iudicium qui cum interrogaretur quid nam esset in dicendo efficacissimum: respōdit hypocrisis. Iterum deinde & tertio interpellatus dixit idem: pene se illi totum debere confitendo.

De Aeschine.

Recte itaq; aeschines cū ppter iudicialē ignominiam relictis athenis rhodū petisset atq; ibi rogatu ciuitatis suā prius in Ctesiphontē: deinde Demosthenis pro eodem orationē clarissima & suauissima uoce recitasset: admiratibus cūctis utriusq; columinis eloquentiā: sed aliquāto magis Demosthenis: quid si inqt ipsum audissetis: tantus orator & mō tā infestus aduersarius: sic inimici uim ardoreq; dicendi suspexit: ut se scriptorū eius parū idoneū lectorē esse prædicaret: expertus acerrimū uigorē oculorū: terribile uultus pondus: accommodatum singulis uerbis sonū uocis: efficacissimos corpis motus ergo & si operi illius adiici nihil potest: tamen in Demosthene magna pars Demosthenis abest: q; legit potiusq; audit.

OLI,
Pronū
ciatiōi
quātū
demo
sthe
nes tri
buerit

Consentaneū: iudicauit Demosthenes orationis uim ferme oēm in pronuntiatione esse repositā. Interrogatus, n. quid primū esset in oratore: respōdit, pronuntiationē: qd secundū: pronuntiationē: qd tertiu: pronuntiationē, oīa igit in pronuntiatione, Cic, lib. iiii, de oratore: huic Demosthenes primas dedisse partes dicit: cū rogaret: qd in dicēdo esset primū: huic secundas: huic tertias, Quintilianus li. xi, de pronuntiatione, Demosthenes inqt interrogatus, quid esset in toto opere summū: pronuntiationi palmam dedit, Respōdit, τροφορη, Pronuntiationē.

OLI,
Rhodi
reci
tauit

Recte itaq; Aeschines, Cū Aeschines accusationē quā habuerat in Ctesiphontem cum rhodiis legisset legit & defensionē Demosthenis: a qua ille superatus athenis excesserit: miratibus ergo rhodiis: orationē illam multo magis illos dixit fuisse miraturos: si orantē ipsum audiuissent, Cic, lib. iiii, de oratore mihi melius illud ab aeschine dictum uideri solet qui cum propter ignominiam iudicii excessisset athenis & rhodum se contulisset: rogatus a rhodiis legisset fertur orationem illam egregiam quam in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat: quā perlecta: petita ab eo est postridie ut legeret illam etiā quæ erat contra a Demosthene pro Ctesiphonte edita, quā cum suauissima & maxima uoce legisset admirantibus omnibus: q̄to inquit magis miraremini: si audissetis ipsum: ex quo satis significauit q̄tum esset in actore: q̄ orationē eandē aliā fore putauit actore mutato, De hoc aeschine Gelius noctiū atticarū li. vii, Quintilianus institutiōis oratoriae capi, de pronuntiatione: aliq; auctores multa dixerūt, Sunt qui dicant aeschinē mirantibus rhodiis orationē Demosthenis respōdisse: qd si audissetis beluā ipsam sua lyra resonatē, Vtriusq; columinis: Demosthenē & aeschinem eloquentiæ columnen appellat, Suspexit: admiratus est: quamuis aduersarius esset tamen cum admiratione Demosthenis laudem est prosecutus: & ea demum uera laus est q̄ etiam ab inimico proficiscit, Parum idoneū lectorē: Quia aduersarius: præterea uim illā dicendi Demosthenis referre nullo modo posset, legitur in uita Demosthenis: q; Philippus macedoniæ rex Demosthenem cæteris atheniensium legatis in dicendo prætulit: in cæteris uero rebus aeschinem, Pondus: grauitatem dicētis, Magna pars Demosthenis abest, Vis scilicet pronuntiationis quæ maxima fuit in Demosthene: ergo cum eius scripta leguntur: tanta nullo modo percipi possunt: quanta cum ab ipso pronuntiantur: & id est quod ait Valerius: legitur potius q̄ auditur.

Effectus artium: Opæ p̄ciū eē poterit recognoscere q̄ magni sint artium effectus q̄ ad eas capeffendas utili-
tate percepta stemus alacriores. Labor suo fructu: nunq̄ labor iste grauabit: quē subsequit̄ fructus.
Vlpicii Galli: hoc fuit secūdo macedonico bello: q̄ aduersus Persem gessit Paulus Aemilius: cuius le-
gatus fuit hic Sulpicius Gallus: q̄ artium liberalium homo studiosissimus: astrologiæ scientiā tenuit nō
mediocrē: q̄ paulo uictoriæ dedit initiū. cū. n. serena nocte cuius pximo die māus erāt cū hoste cōser-
turi: luna subito defecisset: milites oēs ueluti pdigio uehemēter sunt a futura dimicatione deterriti:

OLL

OLL

Quā magni effectus artium sint. Cap. XI.

Effectus etiam artium recogniti possunt aliqd afferre uoluptatis: p̄tinusq; & q̄ uti-
liter excogitatae sunt patebūt & memora-
tu dignæ res lucido in loco reponent: &
labor in his edēdis suo fructu nō carebit.

De Sulpicio Gallo.

Vlpicii Galli maximū in oī genere litterarū
recipiēdo studiū plurimū reipu. pfuit. Nā
cū. L. Pauli bellū aduersum regē Persem ge-
rētis legatus eēt: ac serena nocte subito luna defecisset
eoq; ueluti diro quodā mōstro p̄territus exercitus nī
māus cū hoste cōserēdi fiducia amisisset de cœli rōne
& siderū natura peritissime disputādo alacrē eū ī aciē
misit. Itaq; illi inclytæ paulianæ uictoriæ liberales ar-
tes galli aditū dederunt: q̄a nisi ille metū nostrorū mi-
litum uicisset imperator hostes uincere non potuisset.

De Spurina.

Purinæ quoq; in cōsectandis deorū monitis
efficacior scientia apparuit q̄ urbs Romana
uoluit: p̄dixerat. n. C. Cæsari: ut pximos
.xxx. dies q̄si fatales caueret: quorū ultimus erat idus
Martia eoq; cū forte mane uterq; ī domū Caluini do-
micii ad officiū cōuenisset: Cæsar Spurinae & qd scis
idus martias iā uenisse: & is & qd scis illa nondū p̄te-
riisse: abiecerat alter timorē tanquā exacto tpe suspe-
cto alter ne extremam quidem eius partem periculo
uacuum esse arbitratus est: utinam aruspicein potius
augurium: quam patriæ parētem securitas fecellisset.

Externa de Pericle.

Ed ut alienigena scutemur quum obscurato
repēte sole inusitatis pfusæ tenebris athenæ
sollicitudine agerent iteritū sibi cœlesti de-
nunciatione portendi credentes: Pericles processit in
medium. Et quæ a p̄ceptore suo Anaxagora perti-
nentia ad solis & lunæ cursum acceperat: differuit: nec
ulterius trepidare ciues suos uano metu passus est.

aduocata concione lapidibus in conspectū omniū collisis ignē excussit: sed auitq; cōturbationē cū docuisset simi-
liter nubiu attritu excuti fulmen. Ad solis & lunæ cursum q̄a ut supra diximus cū hemisperiū lūæ solari sit in-
ferius lunæq; semp tēdat in obliquū forte cū ad perpendiculū soli fuerit opposita: eius excipit radius ut ad nos p̄-
uenire nō possint & inde sæpe tenebræ superinducunt. Vano metu. Qui ratione eorum animos occupauerat.

z iiii

q̄ ubi sensit gallus q̄ rōne id factū eēt habita-
cōne diseruit: & milites a terrore ad susci-
piēdæ pugnae desideriu audaciāq; reuocauit.
Frontinus tamē nō nihil a Valerio dissentire
uidef. Dicit. n. lib. i. ca. ul. L. Sulpicius Gallus
imminētē lunæ defectū ne p̄ ostēto exciperēt
milites p̄dixit futurū additis rebus causisq; de
fectionis: ut nō post lunæ defectū territos mi-
lites hortatus fuerit: sed ne terrerent futuram
eclipsim p̄dixisse. Quintilianus quoq; lib. i. De
astrologia quā oratori necessariā esse probat:
an uero cū pericles inqt atheniēsis solis obscu-
ratiōe territos milites redditis causis eius rei
metu liberauit. Aut cū Sulpicius ille gallus in
exercitu. L. Pauli de lunæ defectione differuit
ne uelut pdigio diuinitus factū militū ai ter-
rerent: nonne uī usus oratoris officio. In oī
genere l̄rarū. Quia liberalibus artibus operā
dederat. Luna defecisset: passā esset eclipsim
q̄ fit tēpore noctis & in plenilunio. solis uero
defectus semp in die: uacua existente luna: nā
in nouissima & prima luna fit solis defectus te-
ste Plinio lib. ii. Sidez natura. Quomō luna
soli p̄pendiculariter opposita lumē eius exci-
piat: defectūq; pariat: lydera quoq; uno plæ-
rūq; momento uel puncto ita concurrunt: ut
alii aliud obstat ne lumen effundere possit.

Lunæ
defe-
ctus p̄
ostēto

Purinæ. Suetonius ī uita Cæsaris:
Spurinā inqt irridens Cæsar. & ut
falsum arguens: q̄ sine ulla noxa
sua idus martiæ adessent: q̄q; is ue-
nisse qdē eas diceret: sed nō p̄terisse. Introiuit
curiā spreta religiōe. Quā urbs Romana uo-
luit: Hoc ad assentationē dixit: q̄ Romāi ma-
lissent Spurina falsum fuisse q̄ Cæsare eo die
cadere quē immortalē uoluissent. Fatales pe-
stiferos & sibi mortales: qui. fata minarent.
Ad officiū: salutādi gratia: qui forte iacebat
morbo implicitus. Idus martias: cōstat idi-
bus martis cæsum fuisse Cæsarem in senatu:
teste Ouidio. fastorum libro. iiii. circa finem.

OLL
Spuri-
na aru
spex

Ed ut aliēigena: Pericles ut supra
diximus multis ī locis: & p̄sertim
in capi. de eloquentia Anaxagoræ
discipulus fuit a quo in maxime
rerum scientia fuerat exercitatus Astrologiæ
ergo peritus athenienses ciues subita solis ob-
scuratione deterritos habita cōne metuere
uetuit: q̄ eius rei causas ut a p̄ceptore dedice-
rat sic illos edoceret Frontinus tamen lib. i. ca.
ul. aliter sentire uidef. dicit. n. pericles cū ī ca-
stra eius fulmē decidisset: terruissetq; milites

OLL

Ful-
men
unde

OLI.

Lysip-
pi fin-
gi tantū
uoluit

Vantū porro: Plurimū arti tribuit Alexāder: q̄ a nullo pingi nec fingi uoluerit: nisi ab his q̄ oīum p̄stā-
tissimi suo tpe forēt: Apelle, si atq; Lysippo. De q̄bus Horatius epistolaz li. vlti. Rex ille poema q̄ tā ri-
diculū tā care pdigus emit edicto uetuit: ne q̄s se p̄ter Apellē pingeret: aut alius Lysippo duceret aera
Fortis Alexādrī uultū simulātia. Cice, quoq; epist. ad. L. Luceiū. Neq; n. Alexāder inqt ille gratiæ cā ab
Apelle potissimū pingi & a Lysippo fingi uolebat sed qd̄ illoꝝ artē cū ipsis tū etiā sibi gloriæ fore putabat: atq; illi
artifices corporis simulacra ignotis nota faciebant, fuit, n. Apelles p̄ctor eximius p̄ia couus. Ingenio & grā ut in-
quit Quintilianus p̄stātissimus: q̄ teste Plinio:
oēs prius genitos futurosq; postea supauit, &
arti suæ hoc est picturæ plura solus ppe q̄ cæ-
teri oēs cōtulit. Sūme laudauit Plinius. Vene-
rē ab eo pictā exeuntē e mari: quā postea Ro-
mā adductā Diuus Augustus dicauit in tēplo
Cæsaris. Cuius inferiorē partē corruptā q̄ refi-
ceret nō potuit reperiri: Inchoauit & aliā teste
Plinio: q̄ superaturo ēt illā suā priorē inuidit
mors peracta parte, nec q̄ succederet operi ad
perscripta liniamēta inuētus nō est: unde Cic.
lib. i. epistolaz ad lentulū: Nūc ut Apelles ue-
neris caput: & summa pectoris politissima ar-
te p̄fecit, reliq; partē corporis ichoatā reliq; itē
in lib. officioꝝ. iiii. nemo p̄ctor reptus ē: q̄ Ve-
neris eā partē quā Apelles inchoatā reliq; sset
absolueret. oris, n. pulchritudo reliq; corporis
imitādi spē auferebat pinxit & Alexādrū ma-
gnū fulmē tenentē in tēplo Ephesiæ Dianæ:
& fulmē extra tabulā uideri scribētes memi-
nerūt, refert itē Plī. q̄ pinxit ea q̄ pingi nō pos-
sunt: tonitrua fulgetras: fulgura & similia q̄ re-
nōnulli ferūt: q̄ Alexāder magn⁹ a nullo alio
posse pingi edicto posito capitali edixit Lysip-
pus fuit i arte sculptoria artifex clarissimus de
quo Martialis. Nobile Lysippi munus opusq;
uides nā spirātes uultus atq; ora simillima ui-
uis & dēiq; animosa signa fingere uidebas. Et
teste Quintiliāo ad ueritatē optime accessit &
ad sexcenta decem signoz; opa effecisse dicit.

OLI.
Vulca-
ni clau-
dica-
tio

Enet uisentes, Alchimēdes f̄ctor egregius uulcanū Athēis arte finxisse d̄. ut cū illi adici nihil pos-
se uideret: tamē id maxime suspiciētes delectabat q̄ sub ueste claudicatio ferme dissimulata exprime-
bat atq; ita ut nō tanq̄ exprobratū uitiū: sed dei certā notā ppriamq; declararet. Cic. lib. de natu. deoꝝ.
equidē laudamus esse athenis uulcanū eum quē fecit Alchimēdes: in quo stante atq; uestito appareat
claudicatio non deformis: claudū igitur habemus deū quoniam de Vulcano sic accepimus. Tenet. Remoratur
& delectat. Dissimulata claudicationis: Quia sic accepimus de Vulcano claudicationem dissimulasse.

OLI.
Praxi-
teles
statua-
rius

Vius cōiugē, Praxiteles inter statuarios gloria prius: uel certe summus de quo multa Plī. li. xxxvi. na-
hist. Sed iter cætera dicit, duas sculpsisse ueneres, alterā cnidiā hoc ē q̄ Cnidi colebat: q̄ nō solū ibi: sed
in toto terraz; orbe p̄cipua fuit, quā ut uiderēt multi cnidū nauigarūt: alterā uelata spē quā qdā p̄tule-
rūt: optime seuerū id atq; pudicū arbitrātes: nā q̄ Cnidi fuit: ac cnidus coempra effigies deæ fauēte ip̄a
dea ut credis facta artificio tāto: ut nō esset a libidinoso cōplexu satis tuta: ferūt, n. quēdā eius amore correptū cū
noctu delituisse in tēplo: simulacro cohesisse: eiusq; cupiditatis ēt indicē maculā, multa huius simulacra Romā
deportata fuerūt q̄ oīa Plī. cōmemorat. De hoc quoq; mētione facit Quinti. li. ii. de institutiōe oratoria ubi dicit:
Si Praxiteles signū aliquod ex molari lapide conatus ēt exculpere pariū marmor mallet rudeat si id artifex expo-
lisset: plus in māibus fuisset q̄ in marmore. Spiratē, Viuētē, Vir. excudēt alii spirātia mollius a ra. Credo equidē
uiuos ducent de marmore uultus. In tēplo cnidiōꝝ, Cnidio: una ex q̄nc; ciuitatibus duricæ græciæ, ubi tēplū
fuit ueneris, & hoc simulachrū qd̄ praxiteles sculpsit tāta ut diximus arte ut a libidinoso cōplexu nō fuerit satis tu-
tum adeo ueram ipsam deā referebat. Parū tutā: q̄ uitiū illi inferre uoluit adolescens uiuū putans esse corpus.

OLI.

Vo excusabilior, Quātū praxiteles arte sua naturā sit imitatus: hinc facile conici potest: q̄ eius simu-
lacia uiuis adeo simillima esse uidebant, ut fallerent bruta, fallerent hoīes ea p̄spicientes: æquus uisā
eā statua himnitū edidit nō fictā sed uerā arbitratus equā, canis pari rōne ad picturā latrauit, Taurus
ad æneæ uaccæ simulacrū, miro desiderio cōpulsus est: hoc in brutis euenisse minus mirū ē cū homi-
nes ratiōis participes fuerunt eodē errore decepti. Excusabiliorē, Maiori excusatione dignus, Quid, n. uacua ra-
tionis animalia, Digniora sunt excusatione animalia ratione carentia, si sunt a simulacris siue picturis ueritatis
errore decepta cum hominem audiuerimus rationis participem libidinoso impulsu commotum marmoream
statuam fuisse complexum, Sacriligam cupiditatē, Quia deam ipsam & non simulacrum uiolare concupiuit.

De Alexandro rege.

Vantū porro dignitatis a rege Alexādro tri-
butū arti existimamus: q̄ se & pingi ab uno
Apelle & fingi a Lysippo tantum uoluit.

De Vulcano.

Enet uisentes athenas Vulcāus Alchimēdis
manibus fabricatus: p̄ter cætera, n. p̄fectissi-
me artis in eo p̄currentia indicia: ēt illud mi-
rant q̄ stat dissimulata claudicatiōis sub ueste leuiter
uestigiū representans: ut nō tanquā exprobratū uitiū
ita tanq̄ certā propriāq; dei notam decore significās.

De Praxitelis Venere.

Vius cōiugē praxiteles i marmore q̄ si spirā-
tē i tēplo cnidiōꝝ collocauit pp pulchritudi-
nē opis a libidinoso cuiusdā cōplexu parē tu-
tam.

De eodem.

Vo excusabilior est error equi q̄ uisa pictu-
ra equæ hinnitū edere coactus est: & canū la-
tratus aspectu picti canis incitatus taurusq;
ad amorē & concubitū æneæ uaccæ syracusis nimie si-
militudinis irritamento cōpulsus, quid, n. uacua rōnis

CAeterū: Natura plerūq; artē sui æmulā & imitatricem eē passā est: nō nunq; uero hoc illi tanq; inuidia denegauit: sed qđ natura phibuit cassus sæpe cōcessit. Cicelibi, de natu, deog. Nulla inqt ars imitari naturæ solertiā pōt. Aemulā: Imitatricē: ut ars plerūq; natura possit imitari: ut supra in fīctoribus atq; pīctoribus ostēdimus. Festo labore: Cū cogitatiōis uires assumptæ fuerint inceptū opus p̄ficere nō ualeāt. Quod sūmī artificis, Euphranor teste Quinti, de istī, ora, pīctor fīctorq; fuit ætate sua laudatissimus: dicit, n. Euphranorē admirādum facit q; & cæteris optimis studiis iter p̄cipuos pingēdi fingēdiq; idē mirus arti-

OLI
Eu/
phra/
nor sta
tuari?
& pi/
ctor

animātia arte decepta miremur: cū hoīs sacrilegā cupiditatem muti lapidis liniāmētis excitatā uideamus.

Quædā nulla arte effici posse. Cap. XII.

CAeterū natura quēadmodū sæpenumero æmulā uiriū suarū artē eē patit: ita aliquādo irritā festo labore dimittit: qđ sūmī artificis euphranoris manus senserūt: nā cū athenis. xii. deos pingeret: Neptūni imaginē q̄ poterat excellētissimis maiestatis coloribus cōplexus est: pinde ac Iouis aliquāto augustiorē rēp̄sentraturus. Sed omni ipetu cogitatiōis i superiori ope absūpto posteriores eius conatus assurgere quo tendebant nequiuēerunt.

De quodam Pictore.

Vid ille alter æque nobilis pīctor luctuosū immortale iphigeniæ sacrificiū referēs: cum Chalcantē tristē mœstū Vlyxē clamātē Aiacem: lamentantē Menelaū circa aram statuisset caput Agamēnonis iuoluendo: nōne summi mœroris acerbitatem arte exprimi nō posse cōfessus est: Itaq; pictura eius aruspis & fratris & amici & lachrymis madet p̄ris fletū spectātis affectu existimandū reliqt. Atq; ut eiusdem studiū adiciam exemplum.

De quodam Pictore.

PRæcipue artis pīctor equū ab exercitatione uenientē mō nō uiuū labore idustriæ suæ cōphenderat. Cuius naribus spumā adiere cu-

lit quare cum nauigare non possent: & pestilentiam sustinerent consulta oracula dixerūt Agamemnonio sanguine placandum esse Dianam: ergo cum ab Vlyssē per nuptiarum simulatiōem adducta Iphigenia cum in eo esset ut imolaretur numinis miseratione sublata est: & cerua supposita & translata ad Tauricam regionem regi Thoanti tradita est: sacerdosq; facta Dianæ: cui cum humano sanguine sacrificaret ex ueteri consuetudine numen placaret: agnouit fratrem hostem qui post occisam matrem & Egistum in ultionem patris factus exul regno pulsus raptaq; sibi Hermione coniuge a Pyrrho: furiosus factus accepto oraculo deponēdi furoris causa cum amico Pyllade colcos petierat: & cum his occiso Thoante simulacrum sustulit absconditum in fasce lignorum & cum fratre Horeste aufugit. Referens: Pictura sua repræsentans, & Calcantem tristē: Qui uates sic poscere fata prædixit ut Agamemnonio sanguine dea placaretur. Tristis erat cum regiam stirpem uideret imolari. Mœstum Vlyssē: Qui per falsas Achillis nuptias imperatam a matre Iphigeniam ad tam crudele sacrificium duxit. Clamantem Aiacem: Quod humano sanguine numina placarentur. Lamentantem Menelaum: Quod dum uideret genus imolari. Inuoluendo caput: Quia patris dolorem satis digne exprimere non posset: ueste eius caput obduxit: ut animis hominum patris dolorem existimandum relinquerit.

PRæcipue artis: Sunt q̄ putant hunc fuisse Atellem: de quo supra satis dictum est. Sed teste Plinio lib. xxxv. fuit Nealces & in cane pingendo Protogenes: de quo sic ait Protogenes floruit patria Phicanus gentis Rhodiis subiectæ. Paulo infra ubi loquitur de eius pictura est in ea canis mire factus: ut quem pariter casus & ars finxerit non iudicabat se exprimere in eo spumam anhelantis: cum in reliqua omni parte quod difficillimum erat sibi ipse satisfecisset displicebat autem ars ipsa nec minui poterat: ut uidebatur

sex fuit p̄ria isthmos. Vir docilis & laboriosus: & in omni genere excellēs q̄ cum. xii. deos cōfessum Iouis honestates sex. s. a dextris & totidem a sinistris pingeret athenis Neptūni imaginē tāta est arte cōplexus ut Iouis deīde augustiorē ac uenerabiliorē cum uellet rēp̄sentare non posset q; artis uim oēm in superiori pictura cōsumpsisset & hoc mō ars suo labōr irrita ē a natura destituta. Euphranoris ma. Pictoris sua ætate clarissimi: de quo Iuena, saty. iii. hic aliqd̄ p̄clax Euphrāoris aut Polycrētis. Maie statis coloribus: In pingendo neptūno colores adhibuit q̄ ad exprimēdam maiestātē eēt idonei. Omni impetu: Oibus uiribus. Assurgere: Extollere se & peruenire.

Vid ille alter: Hic Timantes fuit pīctor eximi⁹ parrhasi æmulus quē supasse dicit in Aiace pingendo: uerum iter cætera eius igenii monumenta. Iphigenia oratorū laudibus celebrat q̄ ante aras peritura eēt cū mœstos pinxisset oēs & mœsticiæ oēm imaginē cōsumpsissent: p̄ris ipsius uultum uelauit: quē iam digne nō poterat ostēdere de quo Quinti. li. iii. isti. oratoria. Quid non oratione operienda sunt quædam quæ siue ostendi nō debent: siue exprimi p̄ dignitate non possunt: ut fecit Timantes in ea tabula qua coloteum uicit: nam cum in Iphigeniæ immolatione pinxisset tristē Calcantē tristiorē Vlyssē addidisset Menelao quem summum poterat ars efficere mœrorem cōsumptis affectibus nō reperiens qđ digne modo patris uultum posset exprimere uelauit ei caput & suo cuiq; animo dedit existimādum.

Equæ: Similiter euphranor. Imolatū iphigeniæ: Nota est fabula cum græci ad Aulidē uenissent Agamemnon Dianæ ceruam ignarus occidit. Vnde irata dea flatus uētorum sustulit quare cum nauigare non possent: & pestilentiam sustinerent consulta oracula dixerūt Agamemnonio sanguine placandum esse Dianam: ergo cum ab Vlyssē per nuptiarum simulatiōem adducta Iphigenia cum in eo esset ut imolaretur numinis miseratione sublata est: & cerua supposita & translata ad Tauricam regionem regi Thoanti tradita est: sacerdosq; facta Dianæ: cui cum humano sanguine sacrificaret ex ueteri consuetudine numen placaret: agnouit fratrem hostem qui post occisam matrem & Egistum in ultionem patris factus exul regno pulsus raptaq; sibi Hermione coniuge a Pyrrho: furiosus factus accepto oraculo deponēdi furoris causa cum amico Pyllade colcos petierat: & cum his occiso Thoante simulacrum sustulit absconditum in fasce lignorum & cum fratre Horeste aufugit. Referens: Pictura sua repræsentans, & Calcantem tristē: Qui uates sic poscere fata prædixit ut Agamemnonio sanguine dea placaretur. Tristis erat cum regiam stirpem uideret imolari. Mœstum Vlyssē: Qui per falsas Achillis nuptias imperatam a matre Iphigeniam ad tam crudele sacrificium duxit. Clamantem Aiacem: Quod humano sanguine numina placarentur. Lamentantem Menelaum: Quod dum uideret genus imolari. Inuoluendo caput: Quia patris dolorem satis digne exprimere non posset: ueste eius caput obduxit: ut animis hominum patris dolorem existimandum relinquerit.

OLI
Timā/
tes pi/
ctor

OLI
Pictor/
ris op⁹

nimia ac longius a ueritate discedere: spumaque illa pingi non nasci ex ore anxio animi cruciatu: cum in pictura uere esse non uerisimile uellet absterferat saepius mutaueratque peniculu nullo modo sibi approbas postremo iratus arti quae intelligeret: spongia impedit in uiso loco tabulae ex illaque reposuit ablatos colores quod litera cura optauerat: fecitque in pictura fortuna natura hoc exemplo similis: & Nealcem successus in spuma equi similiter spongia limpaeta secutus dicitur cum pingeret popizonta retinentem panem: ergo constat in pictura plus casum ualuisse quam artem eo quod equi artificiosae depicti cum naribus spumas ars reddere non posset: casus attulerit. Modo ut ferme uiuum: Ac si diceret nihil illi deerat propter spiritum. Spumam adiacere: quibus hanelatis & a cursu redeuntis equi signa referret. Tam paruula materia: Vtpote spumas addere naribus quod uidebat esse facillimum: & in eo tamen ars est a natura decepta ut efficere non ualerit quod ipse sperauerat. Casus attulit: Hic illud dictum probari potest casus ubique ualet semper tibi pendat hiatus &c. Item plus & enim fati breuior ualet hora benigni quam si te ueneri commendat epistola marri.

OLI.
Scauola
la mo
stia
Casel
lius in
trifol.

Suae artis: Capitulum breue quo suae quoque artis auctorem optimum esse paucis probat exemplis: optimum autem professorem artis appellat quod sua uerecunde: aliena uero callide studia metit & estimat. Qualis fuit Scauola clarissimus uir & interpretis qui quis eius rei scientiam teneret egregiae tamen quoties de iure praetorio consultores quibus optime consulere poterat semper ad Furium & Casellium quod se in eo iure assidue exercebat reicere solitus erat: non ut suam ipse scientiam danaret quod si uanam uel exiguam: sed ut modestiam in se maximam profiteretur: qui alienam pluris quam suam: faceret aestimaretque scientiam.

OLI.

Quintus Scauola clarissimus: De iure praetorio de quo agit apud praetorem cuius professoris sunt caudidici. Casellium de quo Flaccus nescit quanta casellius aulus. Reiciebat: remittebat. Callebant: Callide tenebant & eius praetissimi erant: nam callere si duplicat. Callidum esse & astute aliquid tenere si significat ut dicenda silendaque calles: professores artis dicunt quod se scire aliquid profiterentur & ab aliis quoque probant: sapientes uero quod de suis uerecunde de alienis magnifice loquuntur.

THE.

Clure praetorio: ius civile est quod ex legibus plebiscitis. S. C. Decretis principum: auctoritate prudentium uenit. Ius praetorium autem quod praetores introduxerunt adiunxerunt: uel supplendi: uel corrigendi iuris civilis gratia: propter utilitatem publicam: quod & honorarium dicitur ab honore praetoris sic nominatum. Namque & ipsum ius honorarium quasi uiva uox iuris civilis est. Papinianus de iusticia & iure.

OLI.
Plato
nisi mo
destia

Platonis eruditissimum pectus: Plato consultus de constituenda in arce Palladis ara quod modus quae ue illi forma melior esse posset: quauis geometriae peritissimus esset tamen ne alterius professionem sibi usurpare uelle uideretur ad Euclidem geometram suo tempore clarum consultores reiecit. Conductores: Qui publice constituendam aram conduxerant. Hoc est certo praetio faciendam susceperant. Ad Euclidem geometram: Fuit Euclides teste Laertio geometra insignis megarensis: uel ut alii dicunt gelonus. Immo professioni: Vtitur correctione quia dixerat scientiae caedens. Nam eius artis scientia Plato non inferior erat Euclide sed non eam solam profitebatur: ergo cessit professioni quia Plato philosophiam Euclides uero geometriam profitebatur.

OLI.
Arma
mentarium
athens.

Lorianum athenae: Postquam illorum exempla posuimus qui suae artis auctores optimi fuerunt de his quoque dicamus qui fuere disputatores. Cum Philo architecton suo tempore clarus athenis armamentarium magnifice fabricasset die quadam processit in theatrum interrogatus quid illud tam sumptuose aedificasset cum populo grauis tanta uideretur impensa operis sui tam eloquenter rationem in conuentione differuit: ut non minus eloquens quam peritus artifex ab omnibus fuerit iudicatus. Gloriantur athenae:

piens tatus artifex in tam paruula materia multum ac diu frustra tenebatur: indignatione deinde accessus spongiae omnibus imbuta coloribus forte iusta se posita apprehendit & ueluti corrupturus opus suum tabulae illisit quam fortuna ad ipsas equae nares directam desiderium pictoris coegit explere. Itaque quod ars adubrare non ualuit casus imitatus est.

Suae quoque artis optimum & auctorem esse & disputatorem. Cap. XIII.

Suae autem artis unumquemque & auctorem & disputatorem optimum esse ne dubitemus paucis exemplis admoneamus.

De Q. Scauola.

Quintus Scauola legum clarissimus & certissimus uates quotiescumque de iure praetorio consulerebat ad Furium & Casellium: quia huic scientiae dediti erant: consultores reiciebat: quo quidem facto moderationem suam magis commendabat quam auctoritatem minuebat: ab his negocium aptius explicari posse confitendo quod quotidiano eius usu callebant: sapientissimi igitur artis suae professores sunt a quibus & propria studia uerecunde: & aliena tam callide aestimantur.

De Platone Philosopho.

Platonis quoque eruditissimum pectus haec cogitatio attigit quod conductores arae sacrae de modo & forma eius secum sermonem conferre conatos: ad Euclidem geometram ire iussit scientiae eius cedens immo professioni.

De Atheniensibus & de Philone.

Lorianum athenae armamentarium suo nec sine causa: est. n. illud opus & impensa & elegancia uisendum cuius architectum Philonem ita faciunda ra-

Propter operis magnitudinem atq; præstantiam, & Armamentarium: locus ubi armamenta hoc est nauium instru-
menta reponunt, & Nec sine cā: Ac si diceret nō ī merito: sed iure, & Visendum dignum: Quod ab oībus uideret &

sine dubio tpe Valerii extabat opus illud & uideri posset: nūc ne minimū qdē eius uestigiū apparet, Irifice: Hic fuit Apelles q de opibus suis uulgi quoq; iudiciū dum q̄reret teste Plī, lib. xxxv. p̄fecta opa
sua p̄ponebat in p̄gula trāseūtibus: atq; post ipsam tabulā latēs uitia q̄ notarent auscultabat: uulgū di-
ligentiorē iudicē q̄ se p̄ferens: serūtq; a sutore rephensum q̄ icrepidus una itus pauciores fecisset ansas

OLI,
Arti/
fex a su-
tore re-
phen-
sus

tionē īstitutiōis suæ ī theatro reddidisse cōstat: ut diser-
tissimus populus nō minorē laudē eloquētiæ eius q̄ ar-
ti tribuerit.

De quodam Artifice.

Irifice & ille artifex q̄ in ope suo moneri a su-
tore suo de crepida & ansulis passus de crure
ēt disputare icipiētē: supra plantā ascendere
uetuit.

De Senectute. Cap. XIII.

Enectus quoq; ad ultimū sui finē p̄uecta
in hoc eodē ope iter exēpla īdustriæ ī ali-
quot claris uiris cōspecta est: separatū tñ
& p̄priū titulū habeat: ne cui deorū īmor-
taliū p̄cipua indulgētia affuit n̄ra ornata

mētio defuisse existimet: & simul spe diuturnioris ui-
tæ q̄si adminicula quædā dent q̄bus īsistēs alacriorē
se respectu uetustæ fœlicitatis facere possit trāquilita-
tēq; sœculi n̄ri q̄ nulla unq̄ beatior fuit subide fiducia
cōfirmet salutaris principis incolumitatem ad lōgissi-
mos humanæ conditionis terminos prorogando.

De M. Valerio Coruino.

Alerius Coruinus centesimū annū cōpleuit:
cuius inter primū & sextum cōsulatum, xl. &
septē anni intercesserūt suffecitq; integris ui-
ribus corporis nō solum speciosissimis reipu. misteris
sed etiam exactissime agroꝝ suorū culture & ciuis pa-
tris familias optabile exemplum.

fore diuturnam principis uitam & incolumitatem hac una spe p̄rogando, & Prouecta: Producta, & Aliquot: Vt in
Catone: Socrate: Cleante: multisq; aliis quos supra memorauimus, & Ne cui deorū: Non debemus illis n̄ro labore
deesse quo minus eos litterarū monumētis ornemus: quoꝝ ætati dii maxime fuisse indulgentes ut eos diutissime
uiuere uoluerint, & Spe diuturnioris uitæ: Si exempla inq; senectutis narrauerimus spē dabimus his q̄ se diutius
uicturos eē diffidunt: nam q̄ in aliis uidemus idem nos parare possumus: ergo exēpla n̄ra ætatis q̄dam admini-
cula hoc est sustētacula senectutis, & Tranqlitatem: Hoc ad assentationē dictū est a q̄ discedere nō p̄t: dicitur, p̄æ-
terq; q̄ spes nos ad ætatem alacriores esse facit eorū exēplo q̄ fœliciter uixerūt illud & accedet q̄ trāquilatē ætatis
nostræ hac una spe cōfirmabimus si impatorem nostrum diutius uicturū sperabimus uel potius cōfidemus, ille
nāq; uno tenore æquitatem seruabit, & Prorogando: Producendo scilicet spe.

Arcus Valerius Coruinus Cicero in Catone maiore q̄ dicit a nonnullis de senectute, M. q̄dem Valeriū
coruinū inq; accepimus ad cētēsimū annū uitā suam p̄duxisse cum esset exacta iam ætate in agris
eosq; excoleret: cuius iter primū & sextum cōsulatum sex & q̄draginta anni interfuerunt, Plī, lib. vii.

M. Valerius coruinus inq; centum impleuit annos cuius iter primū & sextū cōsulatū, xlvi. anni fuisse
Idem sella curuli semel ac uicies cedit quotiēs nemo alius adæquit eius uitæ spaciū Metellus p̄tiffex, Ita q̄tum spa-
cium ætatis maiores n̄ri eē uolunt ad senectutis initiū rātus illi cursus honoꝝ fuit, M. Valerius coruinus, Hic cor-
uinus dictus est: teste Liuiio decade ab urbe cōdita q̄ gallum a quo puocatus fuerat an singulare certamē īfidente
gallea Coruo & unguibus rostroq; infestante hostem interemit, Quadraginta septem: Plī, & Cicero dicunt sex &
q̄draginta iteruenisse hoc aut dicit Vale, Vt robustam eius senectutē ostendat, & Suffecit: Durauit ualuit integris
uiribus ad regē tam publicarum q̄ priuatarū administrationem & exactissimum agrorum culturam q̄ laudabi-
le fuit cum in senibus uires minuantur fiantq; indies languidiores,

Enectus quoq; De senectute dictu-
rus obiectiōi cuidam tacite occur-
rit hæc eadē ferme exēpla ī cap. de
īdustria fuisse notata quīs inq; ali-
quot clarissimos uiros ad extremam usq; sene-
ctutē cū summo studio & industria puenisse
dixerimus: hic tamē separatim de ipsa senectu-
te suo titulo memoriæ p̄dēdum est: ut quoꝝ
ætati dii fuisse p̄pici n̄ra ope & laude non de-
fraudarent: hinc illa uirilitas orit q̄ multi his
exēplis ad spē diuturnioris uitæ excitabunt &
erunt hæc exēpla q̄dam q̄si adminicula lōgio-
ris æui q̄bus senes respectu antiquæ fœlicitatis
ad uiuēdū spē fient īdies alacriores nos quoꝝ
fiduciam capiemus: nostri sœculi trāqlitatem

OLI,
Vale/
rii asse-
ratio

OLI,
P̄æ-
terq;
q̄ spes

OLI,
A
OLI,

Vale/
rius
cor, cē
tena/
rius se-
nex

OLI
Metel
li sene
ctus

Vitus uitæ spacium: Hic est Metellus ille qui pius cognominatus: eius Metelli pater q̄a debellata ifula Creta cretici nomē est affecutus: de quo Cice, in eodem Catone, Ego inq̄t, L. Metellum memini puer qui cū q̄driēnio post altere cōsulatum pontifex maximus eēt factus, xxii. annos ei sacerdotio p̄fuit. Ita bonis uiribus eēt extremo tpe ætatis ut adolescētiam nō req̄reret: hic ergo in ætate iam p̄uectiori pōtifex factus in eo magistratu per duos & xx. annos ita se gessit ut nō senex: sed iuuenis eēt uideret: neq̄ n. lingua in p̄nunciādo: nō manus in administrādo illi defuerunt: ut lingua balbucinare: aut manus tremere: q̄d senectutis

uitium eēt solet, ꝛ Spacium, s. centum annorū, ꝛ Ore hæsitāte: Solēt s̄pissime senes p̄peditio ri lingua nō plena uerba p̄ferre, ꝛ Votis nūcupandis: Quia ut supra diximus duplex est uotum secūdu quosdā cōceptiuū & nūcupatiuū, ꝛ Ore hæsitāte: lingua tardante aut p̄peditē: ꝛ Tremula manu: Quod in senibus eēt soleat: tremor q̄dam mēbroꝝ & p̄fertim manuū ac pedū exhaustis iam uiribus: hic uero cōstanti manu dum sacra tractaret semper fuit siue cultrum a capite uictimæ ad caudam deduceret: siue mola uictimam cultrum q̄ aspergeret seu uictimæ iugulum aperiret,

OLI
Fabius
maxi
cētena
rius
obiit

Vintus aut Fabius: Ad cētēsimum annū puenisse Fabiū hoc uno probat argumēto, Valerius q̄d duobꝫ & sexaginta annis augur fuerit: Pli, uero dicit tribus & lx. li. vii. natu. histo. quem honorē nō nisi ætate p̄uectiori cōsequi potuerit cum eiusmodi dignitas adolescētibꝫ nunq̄ nec iuuenibus dari cōsueuerit: ergo si t̄ps quo creatus est augur & quo auguratū gessit i unū colegerimus sæculi spacium iueniemus: quod idem sentire uides: L. i. u. decade secūdi punici belli lib. vlti. qui dicit, Q. Fabius maximus mori exacte ætatis sigdem ueꝛ est, Augurē duos & lx. annos fuisse q̄dam auctores tradūt: uir certe fuit dignus tāto cognomine: uel si nouum ab eo iciperet: supauit paternos honores auitos æquauit pluribus uictoriis: & maioribus præliis auus insignis Rullus: se omnia equare unus hostis Hānibal potest cautior tamen quam promptior hic habitus est, ꝛ Robusta iam ætate: Vt pote in uirilitate, ꝛ Sæculi: hoc est cētum annorū sic, n. uoluerē maiores sæculum esse spacium centum annorum: q̄ hinc facile comprehendī pōt,

OLI
Perpē
na diu
uixit

Am de, M. Perpenna: Hinc arguit diu uixisse, M. Perpennam q̄ oibus senatoribus quos ipse consul die initi cōsulatus uocauit in curiam supstes uixerit oibus insup illis censor legerat i senatu exceptis septē: Pli, lib. vii. natu. histo. M. Perpenna & nuper, L. Volusius Saturnius oium quos in cōsulatu sniam roga uerat superstes fuere: Perpenna septem reliquit ex his quos cēsor legerat uixit annos nonaginta octo fuit ergo ordine senatorio qui suo tpe fuit diuturnior: & hinc colligere possumus senem admodum fuisse quo tempore fuit a Pompeio superatus & cæsus: q̄q̄ Stradicat in Asia morbo cōsumptum fuisse ut diximus in cap. de humili loco natis, ꝛ Superstes fuit: Vixit post omnes illos senatores quos ipse consul sepius uocauerat in curiam, ꝛ Censor: In censura cum, L. Philippo elegerat senatum & tamen longitudine uitæ superauit omnes quos elegerat præter septem quos moriens in uita reliquit,

OLI
Apii se
nectus

Pii uero æuum: Tullius in Catone: ad Apii Claudii senectutem accedebat q̄ cæcus esset tamen is cum senatus sententia inclinaret ad pacem cum pyrro foedusq̄ faciendum non dubitauit dicere illa quæ uersibus consecutus est: Ennius, Quo uobis mentes recteq̄ stare solebant, Ante ac dementi sese flexere ruina, Cæteraq̄ grauissimæ inquit: notum enim uobis est carmen: & tamen ipsius Apii constat oratio, Atq̄ ille egit hæc decimosextimo anno post alterum consulatum, Cum inter duos cōsulatus anni decem interfuissent, Censorq̄ ante consulatum superiorem fuisset: ex quo intelligitur Pyrri bello grandem sane fuisse, Sic a patribus accepimus, Item paulo infra quattuor robustos filios quinq̄ filias tantam domum tantas Clientellas: Appius regebat & cæcus & senex, Intentum enim animum tanquam arcum habebat, Nec languescens succumbebat senectuti, Tenebat enim non modo auctoritatem: sed etiam imperium in suos: metuebant serui, Verebantur liberi carum omnes habebant: uigebat in illa domo & mos primus & disciplina, Ex his igitur Ciceronis uerbis Apium diu uixisse facile comprehendimus, ꝛ Cuius cæcitatē: Causam diximus primo libro capite de neglecta religione: quot Herculis sacra ad humile seruorum ministerium transfulisset, De Pyrri bello quoq̄ s̄p̄ius dictum est quare non est historia totiēs repetenda satis cōstat senatus uoluntatē ad pacē cū Pyrro

De Metello.

Vitus uitæ spacium æquauit Metellus q̄rtoq̄ anno post cōsularia iperia senex admodū pōtifex maximus creatus tutelā cerimoniarū p̄ duos & uiginti annos neq̄ ore in uotis nūcupandis hæsitāte: neq̄ in sacrificiis faciēdis tremula manu gessit,

De Quinto Fabio Maximo.

Vintus aut Fabius maximus duobus & sexaginta annis auguratus sacerdotium sustinuit robusta iam ætate id adeptus quæ utraq̄ tēpora si in unū cōferat̄ facile sæculi modū expleuerit,

De Marco Perpenna.

Am de, M. Perpenna q̄ loquar: q̄ oibus quos in senatu uocauerat supstes fuit: septēq̄ tantummodo quos censor collega, L. Philippi legerat e patribus, C. reliquos uidit toto ordine amplissimo diuturnior,

De Apio.

Pii uero æuum clade metirer q̄a i finitū numerū annorū orbatus luminibus exegit nisi q̄tuor filios q̄nq̄ filias plurimas clientelas: rem deniq̄ publicā hoc casu grauatus fortissime rexisset,

faciendam conditionibus illi quidem gratis: senatui uero omnino non honestis fuisse inclinatum a qua hic solus lectica in curiam delatus: quia ire pedibus: tum cæcitate: tum senio cōfectus nō posset orōne sua reuocauit: fecitque ut Pyrrhus nō cōditionibus sed armis pelleret ex Italia cū summa Po. Ro. gloria, & Apii æuū clade metirer: Non auderē inqt dicere Appiū dum fuit in cæcitate uixisse: quippe q nō in luce: sed in tenebris uitā q̄ si in ipsa morte duxisse uideat nisi me hortaret eius sūma prudētia q̄ filioꝝ turbā plurimas cliētelas rēpuatq; priuatā fortissime rexisset quaq; senatū a turpi pace cum Pyrrho faciēda dissuasisset q̄ q̄dem res nō hoīem cæcū: sed p̄spicacissimū

Quietiā fessus iam uiuēdo lectica se i curiam deferri iussit ut cū Pyrrho deformē pacē fieri phiberet: hunc cæcum aliquis noiet: a quo patria qd̄ honestū erat per se parum cernens coacta est prouidere.

De Liuia Rutili: de Terentia Ciceronis: & Clodia filia Auli.

Mulieris ēt uitæ spaciū nō minus lōgū i com pluribus appuit: q̄rū aliq̄s strictim retulisse me satis erit: nā & Liuia rutilii septimū & nonagesimū & Terētia Cicerōis tertiu & centesimū: & Clodia Auli filia quindecim filiis ante enixis quintūdecimū: & centesimum expleuit annum.

Vngam his duos reges quoz diuturnitas rei publicæ nostræ fuit utilissima: Siciliae rector Hieron ad nonagesimum annum peruenit.

De Masaniffa Rege Numidiæ.

Masaniffa Numidiæ rex hūc modū excessit regni spaciū. lx. annis emēsus & ante oēs hoies robore senectæ admirabilis: cōstat eū quē ad modum: Cicero refert libro quē de senectute scripsit: nullo unq̄ imbri nullo frigore ut caput suū ueste tegeter abducī potuisse. Eundem ferunt aliquot horis in

rex syracusaz fuit cuius infantia suæ futuræ maiestatis dici fuisse p̄nuncia quippe q̄ genitus a patre nobili: sed ex ancilla natus ne dehonestaret paternū genus expositus fuit. Sed paruulū & humanæ opis idigentē apes cōgesto circa iacētem melle multis diebus aluere: ob quā rem respōso haurispcum admonitus pater q̄ regnū ifanti portēdi canebāt paruulū recollegit oīq; studio ad spem maiestatis q̄ p̄mittebat̄ istituto eidem adolescētī prima belli inuenti aquila in clipeo & noctua in asta cōsedidit q̄ ostētum & i cōsilio cautū & manu prōptum regēq; futurū significabat: deniq; aduersus puocatores sæpe pugnauit sempq; uictoriā reportauit. A Pyrrho rege multis militaribus donis donatus est: pulchritudo ei corpis isignis uires quoq; in hoīe admirabiles fuere: in alloquio blādus: in negotio iustus: in impio moderatus erat prorsus: ut nihil ei deesse uideret̄ p̄ter regnū. Itaq; a syracusanis primo imperator: deinde rex creatus est socius fuit populi romani q̄ primo punico bello inira societate & amicitia p̄ quinquaginta annos usq; ad ultimū suæ uitæ diem in fide & officio p̄mansit de cuius liberalitate q̄ in populū romanū secūdo bello punico usus fuerit diximus in capitulo de liberalitate: uixit aut̄ teste Liuiō nonaginta annos: qui lib. iiii. decadis secūdi punici belli dicit. Non facile erat nonagesimum iam agentī annū circūfessō dies noctesq; mulieribus blanditiis liberare animum & conuertere ad publicam priuatamq; curam.

Masaniffa: Vt dictum est lib. v. cap. de ingratitude ætatem suam ad centesimum extendit annum robore tanto in ea ætate ut adolescentiæ uires licet diminutas nō desiderare uideretur. De quo Cicero in Catone matore audire te arbitror: Scipio hospes tuus habitus Masaniffa quæ faciat: hodie nonaginta natus annos cum ingressus iter pedibus sit in equum non ascendere uelle: cum autem sit in equo ex equo non descendere: nullo imbre nullo frigore adduci ut capite operto sit: sum māq; in eo esse siccitatem corporis. Ita omnia probantur exequi regis officia & munera. **D**iuurnas: Longa uira quorum. **H**unc modum excessit: Superauit hunc uitæ terminum quippe qui centum impleuit annos. **R**egni spaciū: Regnauit annis sexaginta. **R**obore senectute: Quia fuit quouis sene robustior. **E**quidem ferunt: Certare cum iuuenibus solebat de patientia: quis nam diutius in eodem uestigio persistere posset: qua in re cunctos fatigādo uincebat: quod idem legitur de Socrate ut in capite de patientia tetigimus. **P**er stare: Perseueranter stare. **A**c si quid agi: Siue stare siue sedere opus erat id. mirabiliter faciebat Masaniffa: nam si ius illi dicendum erat populo suo tota die in

fuisse declarat. **C**lade: Cæcitate oculorum. **M**etirer: Terminare eius uitā usq; ad cæcitate: reliquū aut̄ tps quo captus luminibus uixit nō uitam sed mortē potius noīarem. **F**essus uiuēdo: senio cōfectus. **D**eformē pacē: Quæ Pyrrho magisq; senatui honesta esse uidebat. **H**ūc cæcum: Nemo inqt hoīem tāta prudētia p̄ditū q̄ uideret q̄ senatus non præuiderat iure cæcum appellauerit.

Mulieris: Quædam ēt lōgeue mulieres fuisse legunt̄ q̄lis Liuia rutilii: terētia Ciceronis: Clodia Auli filia quaz liuia septimū & nonagesimū impleuit annū. Terētia tertium & ceterimū. Clodia quæ has longe supauit q̄ntūdecimū & ceterimū. De qb̄ Plin. vii. mētionē fecit: dicit̄ mex foemis: Liuia rutilia nonaginta septē ānos excessit stratilia Claudio p̄cipe ex nobili domo. xcix. Terētia Ciceronis. cvii. Clodia offelli. cxv. hæc qd̄ enixa q̄ndecies alias quoq; cōmemorat lōgissime ætatis foemias q̄s hic referre est: opus qm̄ a Valerio nō ponūt. **S**tricti: breuiter & summatim. **T**erētia: Ciceronis uxor post exiliū & reuocationē in patriā p̄ diuortiu nupsit. Crispo Salustio Ciceronis inimico deinde Hortēsi. **Q**uidecim filiis enixis Passiue positū est enixis: in lucē p̄ductis: alii habent amisis q̄ sine dubio meli⁹ est: ut significat illā q̄ndecī filiis extinctis fuisse supstite.

Vngā hic duos re. De externis dictu r⁹ digniora exēpla p̄ponit duoz. s. regū Hierōis & Masaniffæ hieron

THE

OLO

THE

OLI. Mulieres q̄ diu uixere Lilia Terentia clodia Terentia Salustio nupsit

OLI. Hieron nis senect⁹

OLO

OLO

OLI. Masaniffæ ætas

OLO

folio nullam in partem auerso pectore perdurabat. In folio: In regia sede: est autem solium ut uult Seruius proprie armarium uno ligno factum in quo reges sedebat pp tutelam corporis sui dictum quasi solidum: alii uero uolunt solium dictum esse p antisticon quasi sellium a sedendo. Ille est exercitus: Non paruū in sene roboris iudicium quod a mane usque ad uespas equo insidens castra circuiret: stationes reuisceret & reliqua imperatoria munera obiret: nihil denique ex his laboribus uel opibus quae in adolescentia sustinuerat in senectute omitteret.

THE. OLI. Masanissa: Haec eadem pene Suidas de Masanissa quae Valerius,

Eneris quoque usu: Haec quoque non paruum testimonium eius fortitudinis seniliūque uirium quod extrema senectute uel potius aetate decrepita generare potuerit: natus enim septimum & octogesimum annum filium Mechinum generauit: si mulieri fides est habenda.

THE. OLI. Mechino nomen fuit. Apud Plinium natus, histo. vii. Methymathus Hermolaus ambigit. Vtra lectio castigatior haec an illa, Suidas ait appellatum esse Sthembam.

Orgias leontinus: Longissimae & foelicissimae aetatis Gorgias leontinus in senectute sua nulla imbecillitatis incommoda sensit: sed ad extremum usque sui fati diem robustus permansit. De quo Cicero lib. de senectute, Qualem inquit Isocrates eum librum qui panatanaicos inscribit quarto & nonagesimo anno scripsisse dicitur uixitque quinquenniū postea cuius magister leontinus gorgias centum & septem compleuit annos: neque unquam in suo studio atque opere cessauit: qui cum ex eo quaereretur cur tam diu uellet esse in uita: nihil habeo inquit quod accusem senectutem: praclarum responsum & docto homine dignum. Quintilia uero lib. iii. de institutione oratoria, Artium autem inquit scriptores antiquissimi corax & Tisias seculi duos insecutus uir eiusdem isulae Gorgias leontinus Empedoclis ut traditur discipulus is beneficio longissimae uitae: nam centum & nouem uixit annos cum multis simul floruit: ideo & illoque de quibus supra dixi fuit emulus & ultra Socratem usque durauit. Et paulo infra ostendit illum Isocratis & aliorum plurimorum philosophorum & oratorum fuisse praecceptorem: hic primus fuit qui praefiteri ausus fuerit de quacumque re proposita ex tempore disputaturum. Centesimum & septimum, Quintilianus dicit centum & nouem uixit annos, Plinius centum & octo uult eum uixisse annos lib. vii. In isto tractu: hoc spacio,

OLI. Xenophilus senectus

Iennio minor: Hunc eundem foelicissimum uitae cursum Xenophilo calchidensi Pythagorico uiro contigisse dicit: nisi quod duobus annis minus quam

Gorgias uixisse dicat: sed in eadem foelicitate: ut nullum unquam humanae uitae incommodum senserit: fuerunt praefecto benignissimo sidere nati. Praefectissimae doctrinae: Nihil ei seni defuit ad praefectam philosophiae doctrinam.

OLI.

Argathonius: Hic teste Herodoto libro historiarum: primo fuit Tartessorum tyrannus cuius Cicero libro de senectute haec breuiter mentionem facit, Expectemus inquit Tartessorum regis aetatem fuit enim ut scriptum uideo Argathonius quidam gadibus qui octoginta regnauit annos: centum uiginti uixit: quod idem affirmat Plinius libro praedicto: hic ergo cunctos supra memoratos aetatis longitudinem superauit. Quippe qui tanto tempore regnauit quanto quidem: Alii complures uiuere posse laetarentur.

Pollio nis aeuu

Asinius etiam Pollio: Teste Valerio dicit: Hunc ad centesimum & trigessimum annum peruenisse. Non minima pars Romani stili. Significat hunc diligentissimum fuisse rerum gestarum scriptorem non inter inferiores connumerandum: quippe qui Romanum stilum probe teneret. Huius regis conforma Longissimae uitae Argathonius fuisse uidetur: sed minus admirabilis tanta aevi longinquitas: si quam Herodotus tradit aethio-

eodem uestigio perstare solitum non ante moto pede: quam consimili labore iuuenes fatigasset: ac si quod agi a sedente oporteret toto die saepenumero nullam in parte conuerso corpe in solio durasse: ille uero est exercitus equo insidens noctem diei plerumque iungendo duxit: nihilque omnino ex his opibus quae adolescens sustinere assueuerat quo minus senectute ageret omisit.

Eneris quoque usu ita semper uiguit: ut post sextum & octogesimum annum filium generaret cui Mechino nomen fuit: terram quoque quam uastam & desertam accepit: perpetuo culturae studio fructiferam reliquit.

De Gorgia Leontino philosopho.

Orgias Leontinus Isocratis & cum plurimum magni ingenii uiroque praecceptor sua senectute foelicissimus. Nam cum centesimum & septimum aegeret annum interrogatus quapropter tam diu uellet in uita remanere: quia nihil inquit habeo quod senectutem meam accusem. Quid isto tractu aetatis aut longius aut beatius: iam alterum seculum ingressus: neque in hoc quaerelam ullam inuenit: neque in illo reliquit.

De Xenophilo Chalcidensi Pythagorico.

Iennio minor Xenophilus chalcidensis pythagoricus: sed foelicitate non inferior. Si quidem ut ait Aristoxenus musicus omnis humani incommodi expertus in summo praefectissimae splendore doctrinae extinctus est.

De Argathonio Gaditano.

Argathonius autem gaditanus tam diu regnauit quam diu est ad sacerdotem uixisse abunde foret. Octoginta enim annis patriam suam rexit cum ad imperium. xl. annos natus accessisset: cuius rei certi sunt auctores: Asinius etiam Pollio non minima pars Romani stili in tertio historiarum suarum libro centum illum &

pium: & si quam Herodotus, Thesias idorum ætatem considerare uoluerimus: nam constat utrosq; centesimi: & uigesimi anni superasse metam: Solinus de æthiopibus ultra meroem inquit super exortum solis: Macrobius æthiopes uocant: dimidio, n. eoz; potētior q̄ nostra est uita hī Macrobius iusticiā colunt: amant: eq̄tatem plurimū ualent robore p̄cipuo: & c. Item alibi de indis, Apud thesiam legit̄ quāsdā fœminas sibi semel parere natosq; cano illico fieri: eē rursū gētem alteram q̄ in iuuetute cana sit nigrescat in senectute, Ultra æui nostri terminos p̄manentem, & Consumationem: Perfectionem: deductionem ad finem,

.xxx. annos expleuisse commemorat: & ipse numerosæ uiuacitatis haud paruum exemplum: huius regis consumationem annoz; minus admirabilem faciunt.

De Aethiopibus & Indis.

Ethiopes quos Herodotus scribit centesimū: & .xxx. annum transgredi & Indi: de quibus Ctesias idē tradit.

De Epimenide Gnosio.

Et Epimēides Gnosius quē Theopōpus dicit septem & quinquaginta & .c. annos uixisse.

De quibusdam Epiporum.

Ellanicus uero ait quōsdā ex gente epipoz; q̄ ex pars ætolia ducētos explere ānos ei; sub scribit Damastes: hoc amplius affirmās littorium quēdam ex his maximæ uirium staturæq; p̄cipuæ tricētesimum annum cumulasse.

De Dandone.

Alexander uero in eo uolumine quod de illyrici tractu composuit affirmat Dandonem quēdam ad quingentesimum usq; annū nulla ex parte senescentem processisse.

Sed multo liberalius Xenophon cuius legit̄. Is. n. latinoz; regē octingentis uitæ annis donauit: at ne pater eius parum benigne acceptus uideretur ei quoq; sexcentos assignauit annos.

dit & illud, Lithorium quēdam ex ea gēte natū uasti corporis & maximæ uirium hoīem tricētos annos uiuēdo per gisse spaciū uitæ satis admirabile: nobis p̄sertim q̄ uix nati uitā amittimus, Pli. hæc oīa fabulosa eē: & ex errore annoz; puenisse quos alii sex mēsiū: alii triū cōstituisent dixit Leonar. Aræi trāslatiōe basilii: ego inqt̄ siue q̄ Titoni senectutē siue uiuacissimū apud n̄ros Mathusalē qui mille annos minus triginta dicit̄ uixisse & c.

Alexander, Alexander composuit librum de longitudine maris illyrici in quo p̄ter cætera memoratu digna illud ēt refert, Dandum quēdam ad quingētorum annorum ætatem sine senectute peruenisse: quia in ea ætate senescere nō uidebat̄ nullis animi & corporis uiribus debilitatus, & Detractu illyrico: Quātū extendit̄ illyricum mare, & Nulla ex parte senescentem: Neq; animi neq; corporis uiribus deficientem: non sapientia non memoria carentem: quæ senectutis uitia esse solent.

Sed multo liberior: Cum plures fuerint Xenophōtes dubitari posset hoc loco de quo potissimū dicat: sed facile coniciat̄ de Xenophonte atheniēsi philosopho dici Socratis discipulo qui primus oīum philosophoz; historiam scripsit de quo supra satis dictum est, Et Cicero in li. de senectute, Cyrus inqt̄ apud Xenophontem eo sermone quē moriens habuit: cū admodū senex esset negauit se nunq̄ sensisse senectutem suam imbecillioīem factam q̄ fuisset in adolescentia: hic igit̄ in historiis suis liberalior fuit in p̄standa hominibus uitæ longitudine: non, n. dubitauit scribere latinoz; regē: cuius nomē Valerius nō ponit octingentos uixisse annos: eiusq; patrem sexcentos, & c. Pli. h̄sto. natu. vii. Xenophon Impetrū Pultinorū insulæ octingētis: atq; ut parte mentitus filiū eius sexcētis ait uixisse: qdā Valeri codices hēnt ēt lamiorum, & Cuius legit̄: emēda & c. legit̄ ex antiquis codicibus cuius extat opus de senectute.

Ethiopes: Dicti sunt ab αἰθῶς q̄ latine est Cremon, οπρος & uultus eo q̄ uultum nimio solis ardore habeat adustū uel ab æthiope uulcani filio q̄ totā æthiopiā a se denotauit: est aut̄ æthiopia teste Solino īgentes moribus cultus & natura dissimiles distributa, Quos Herodo, dicit̄ īsuper herodotus scitaz; regē legatis Cyri regis p̄sum senes cōplures ostēdisse q̄ centū & uiginti annos peregerant, & Ctesias: Antiquissimus h̄storiarum scriptor.

Et Epimenides: Hic phūs cretensis fuit Pythagoræ coetaneus teste Apuleio de quo Laerti⁹ li. de uita phōz; fabulosa qdā narrare uir: nā dicit qd̄ a patre iussus ad pascua ducere oues circa meridie diuertit ī p̄ximā spelūcā ubi quinquaginta & septē annis p̄petuo sopore requieuit: exci tus q̄siuit oues: putabat enim se parū obdormisse q̄s cū nō inueniret ī agrū reuersus cū uero agrū ī alterius p̄tatem uenisse uideret & cūcta mutata eē p̄penderet rediit ī oppidum ubi a iuniore fratre iam uetulo cognitus oēm ex illo didicit rei ueritatē: deīde philosophat⁹ est: scripsitq; multa q̄ hoc loco referre non est opus: mortuus ē aut̄ anno ætatis suæ cētesimo quingesimo septio: teste Phasgone lib. de lōge uis, Pli. dicit̄ cētesimo quingesimo tertio: ut aut̄ cretēses tradunt: teste Laertio ducentis nonaginta annis, & Gnosius: Cretensis & Gnosio uico oriundus.

Ellanicus: Hic populus quōsdam ætoliam incolentes noīe epiperos: uel ut alii dicunt epios: qui olim dicti fuerunt helidenses ducentos annos explere dixit: Cui damastes assentiens ad-

OLI, æthiopes unde

OLI, Epimenides diutissime uixit

OLI,

THE, OLI,

OLI,

THE,

OLI Gloria uero: Scripturus de cupiditate gloriae: eius diffinitionē & originē & habitū & modū p̄termittē uelle dicit: qm̄ id magis phōrum sit q̄ i scriptorū: philosophi, n̄ de reb⁹ disputātes ab eaz⁹ semp diffinitio ne incipiūt: q̄a oīs q̄ a rōne suscipit de aliq̄ re istitutio debet a diffinitione p̄ficisci ut itelligat qd sit illud de quo disputat: scriptores uero res gestas dictis illustrare ac celebrare suis & factis auctores & auctori bus facta reddere cōtenti sunt: itaq; gloriae diffinitione p̄termittā tm̄ eoz⁹ exēpla subiungit: q̄ eius cupidi fuisse ui deant. Gloria uero ut a multis diffinit est frequēs fama cū laude: quā Cicē trib⁹ rebus cōstare dicit. Si diligit mul titudo: si fidem habet: si cū admiratiōe q̄dam honore dignos putet. ¶ Vnde oriat: An a ma gnitudine animi: an ab ambitione. ¶ Cuius sit habitus: Electius an cōtēptius: nā si ab Am bitioe p̄ficiscit: uiciū est: & tūc habitus est con tēptius: si ab animi magnitudie uirtus: & tūc est habitus electus. ¶ Aut q̄ rōne debeat com parari: An reb⁹ bellicis an domesticis: nā ex re rum publicaz⁹ admīstratiōe uel ex bellis gerē dis: uel ex studiis lrāz⁹ gloria cōparat. Socrates uero dicere dolebat uiam ad gloriā pximā eē & q̄si cōpendiariam: si q̄s id ageret q̄lis haberi uellet: talis esset. An melius a uirtute negligat. Sicut nōnulli philosophi p̄cepta de cōtēnenda gloria tradiderūt: cum ipsi tamē appetisse glo riam maxime uisi sint: q̄a teste Cicē. trahimur oēs studio laudis: & optimus q̄sq; maxie glo ria ducitur. Et illi ipsi philosophi libellis illis: quos de cōtēnenda gloria scribūt nomē suum inscribūt: in eo ipso in quo p̄dicationē nobilita temq; despiciūt p̄dicari se & nominari uolūt: sed est fortis & magnanimi uiri gloriā non ap petere: & sola suoz⁹ recte factorū cōsciētia con tentos eē: saepe uiris maior gloria sp̄reta redit. ¶ Quasi nō necessaria: q̄si satis sit cōscientia re cte factorū in cōtēplandis eiusmodi rebus. Phi losophi origines uiroz⁹ atq; uirtutū & unius cuiusq; habitū diligēter inq̄rūt. ¶ Animaduē terūt: Viderūt hi q̄ prudēti cogitatiōe sūt asse cuti: & illud diserte uerbis tradere possunt: & ita suū meritū extenuat. Vale, cū se neq; sapien tem: neq; p̄fiteat eloquentē. ¶ Factis auctores: Quoties res gestae memoriae p̄ducunt: tūc au ctiores factis & auctori bus facta reddunt: q̄a & quae fuerint & a quibus facta ducere solēt imo res gestae sine eaz⁹ auctori bus memorari ferme nō possunt.

OLI
Scipio
gloriae
cupi
dus

Superior Aphricanus: Quod insita sit hoibus gloriae naturalis q̄dam appetitio: ex his exemplis facile cognosci pōt cum Scipio Aphri. superior q̄ Hānibalem ex Italia retraxit: q̄ Carthaginem Po. Ro. tribu tariam reddidit: sciret tātam eē magnitudinem regē suaz⁹ ut dum romanū staret imperium eaz⁹ me moria nulla uetustate posset aboleri: uoluit tamē iter corneliae gētis monumēta locari poetā. Enniū q̄ sua gesta fuissent illius carminibus comprehēsa q̄si litteraz⁹ immortalitati cōmendata: de quo Cicē. in orōne p̄ Archia poeta. Carus iquit fuit aphricano superiori noster Ennius itaq; ēt in sepulchro Scipionum putat is eē cōstit utus & marmoratis laudibus: Philib. viii. Prior inq̄t Aphricanus. Qu. Enniū statuam sepulchro imponi suo iussit clarūq; illud nomē: imo uero spoliū: ex tertia orbis parte raptū in cinere supremo cum poetae titulo legi. ¶ Mo numentis: In sepulchris ut supra Cicē. uel inter statuas & titulos. Nam monumēta dicunt sepulchra: historiae anna les iterdum hoc aut fecit Scipio: q̄a gloriae nimia cupiditate flagrabat. ¶ Summū columē: Sustētaculum Capito lium. n̄ arx fuit romanae urbis q̄ totius orbis terraz⁹ aliquādo possedit iperium. ¶ Vir homerico: Dignus inq̄t fue rat Scipio q̄ potius Homeri q̄ Enniū aut alterius inepti poetae carminibus decantaretur.

OLI
Brut⁹
gloriae
cupi
dus

Similiter: Pari gloriae Decius Brutus fuisse uidetur: q̄ Accium poetam simili honore uoluit decorare Nam illius uersus quibus sua facta continebant in uestibulis temploz⁹ quae ex hostili praeda faciēda curauerat iussit ipingi: ut illud opus Decii cura conditum fuisse cognoscere. Cicē. in eadem oratione Decius inquit Brutus summus uir & imperator Accii amicissimi sui carminibus temploz⁹ ac monu mentoz⁹ aditus exornauit suoz⁹ illud ēt ad huius hois gloriae cupiditatem spectare uidet: q̄ gladiatorū munus i honore p̄ris sui defuncti primus edidit romae ut diximus in capite de istitutis. ¶ Similiter Honoratius: Quia nō alio Decius brutus Acciū q̄ Enniū Scipio fuerat honore p̄secutus. ¶ Prōpta laudatiōe: q̄a Brutū carminibus cō mendauerat q̄ cōmendatiōe: q̄a prōpta eē uidebat maxie delectatus est brutus. ¶ Ex suis manibiis: Manubiaz⁹ di cunt hostium spolia: sed p̄prie sunt pecuniae ex uenditione praedae recuperatae.

De Cupiditate Gloriae. Cap. XV.

Gloria uero aut unde oriat: aut cuius sit habitus: aut q̄ rōne debeat comparari: & an meli⁹ a uirtute uelut nō necessaria ne gligat: uiderint hi quoz⁹ in cōtemplādis hmōi rebus cura terit: q̄busq; ēt q̄ prudenter aiaduē terūt facūde cōtigit eloqui. Ego i hoc ope factis aucto res & auctori bus facta sua reddere cōtenti: q̄ta cupi ditas eius eē soleat p̄prie exēplis demōstrā conabor.

De superiore Aphricano.

Superior Aphricanus Enniū poetae effigiē in monumentis Corneliae gentis collocari uoluit: q̄ igenio eius opa sua illustrata iudica ret: nō q̄dem ignarus q̄ diu romanū iperium floureret: & Aphrica italiae pedibus esset subiecta: totiusq; terrarū orbis summū columē arx capitolina possideret: eorū extingui memoriā nō posse: si tamen illis litteraz⁹ lu men accessisset magni estimans uir Homerico quam rudi atq; impolito praconio dignior.

De Decio Bruto.

Similiter honoratus animus erga poetam Accium Decii Bruti suis tēporibus clari ducis extitit cuius familiari cultu & prompta lau-

NE Pōpeius quidē magnus ab hoc affectu gloriā: Nec Pōpeius inqt dissimulauit se gloriā cupiditate affectū esse q̄ Theophanē Mityleneū q̄ suas res gestas memoriae pdidisset: non solū Romana ciuitate donarit: sed illū accurata quoq; oratione: in cōcione laudari: quod & Cicero in eadē quā diximus oratione testat. Dicit, n̄ qd̄ noster hic magnus qui cū uirtute fortunā adaequauit: nonne tūc Theophanē Mityleneū scriptorē regē suarū in cōcione militū ciuitate donauit, & nostri illi fortes uiri: sed rustici ac milites dulcedine q̄dā gloriā: cōmoti: q̄ si participes eiusdē laudis magno illū clamore approbarunt. Ab hoc affectu gloriā aduersus q̄ Theophanē Mityleneū ab hac cupiditate: ē, n̄ cupiditas affectus & passio quā dā animi nostri. Referet potius gratia quasi illi plurimum deberet: q̄ res suas litterarum monumentis credidisset.

datione delectatus eius uersibus templorum aditus quā ex manubiis consecrauerat adornauit.

De Pompeio magno.

NE Pompeius quidē magnus ab hoc affectu gloriā aduersus: q̄ Theophanē Mityleneū scriptorē regē suarū in cōcione militū ciuitate donauit: beneficiū p̄ se amplum accurata etiā & testata oratione prosecutus: quo effectum est: ut ne quis dubitaret quin referret potius gratiam q̄ inchoaret.

De Lucio Sylla.

LVcius autē Sylla & si ad neminem scriptorē animum direxit tamen Iugurtha a Boccho rege ad Marium perducto totam sibi laudem cupide asseruit. ut annulo quo signatorio utebat sculptam illā traditionem haberet: & quantus postea ne minimū quidem gloriā uestigiū contempserit.

De Scipione & quodam equite.

ATq; ut imperatoribus gloriosum militis spiritū subnectā: Scipionē dona militaria his q̄ strenuā operā ediderāt: diuidētē. T. Labienus ut forti eq̄i aureas armillas tribueret admonuit: eoq; se negāte id facturū: ne castrēsis honos in eo qui pauloante seruisset uiolaret: ipse ex p̄da gallica aurū eq̄i largitus ē: nec tacite id Scipio tulit. Nāq; equiti: habebis inqt donū uiri diuitis: qd̄ ubi ille accepit p̄ceto ante pedes Labieni auro uultū demisit. Idē ut audiuit Scipionē dicentē: Imperator te argenteis armillis donat alacer: gaudio abiit. Nulla est ergo tanta humilitas quā dulcedine gloriā nō tangatur.

Lla uero a claris uiris interdum ex humillimis rebus petita est.

sed gloriam sui laboris prēmium recepisset. Dona militaria. Quibus imperatores parta uictoria milites suos pro cuiusq; meritis & uirtute donabant. ad excitandam enim in animis hominum uirtutem sapientissimi imperatores Romani apud quos armorum & imperii gloria fuit: uariis donis suos milites qui pro republica fortiter pugassent: donare consueuerant armillis: hastis: equis: coronis militaribus: aliisq; muneribus quibus ceteri ad laudis studium & gloriā cupiditatem incendebantur. Armillas aureas: Ornamenta sinistrarum: quibus sabini gallicq; praecipue utebantur. Castrensis honos: Qui datur militibus honos bene de re publica meritis: est autem prēmium uirtutis honos qui alit artes non solum militares: sed etiam urbanas. Non tacite tulit. Tacere non potuit Scipio ubi uidit a Labieno datas armillas esse militi. Vultum demisit. Quod pudoris siue tristitiā signum fuit. Nulla tanta. Sentētia generalis & huic loco accomodata: nemo est tam abiectae conditionis: quem gloriā dulcedo non demulceat.

Lla uero. Nō mirum est si humilis fortunae uiri gloriā cupiditate tanguntur cum eam clarissimi uiri in rebus etiam paruis & abiectis quaesisse uideantur.

LVcius autē Sylla. Et si nullū suis rebus gestis scriptorē adhibuit Sylla: quo maxime sit delectatus: animi sui tamē affectū: gloriāq; cupiditate eo facile mō indicauit: q̄ annulo suo quo tabellas obsignare consueuerat: Iugurthā captū insculperat: q̄ nō suis sed Marii cōsulis auspiciis captus fuisset. suo tamē cōsilio atq; prudentia: nota est historia apud Salustiū de bello Iugurthino: diffusus enim uiribus suis Iugurtha ad Bocchi getulorū regis generi sui fidem opesq; cōfugit: a quo uiolata fide per proditiōem Romāis auctore Sylla traditus fuit. Annulo signatorio. Quo ad sigilladas tabellas utebat: nā in eo Iugurthae traditionē habebat insculptā. Quātus postea. Eius deinde q̄ secuta ē magnitudo: facile declarat auiditatem gloriā: nam nisi gloria fuisset accessus res tātas gerēdas nō suscepisset ut regē omnium ipse solus potiretur.

Afferuit. Vendicauit: attribuit: ascripsit. Tq; ut imperatoribus. Vix gloriā tanta est: ut humilia etiā penetrare pectora possit nemo ferme ē tam humilis qui non huius dulcedine capiatur. In Scipionis exercitu miles bello Numantino opera sua reipublicae fideliter strenueq; nauata maluit ab imperatore argenteis armillis q̄ aureis a legato donari q̄ hae utiles: illae uero gloriosae sibi forent: nō auaritia potuit puertere gloriā: ut cū Labienus legatus q̄ strenua huius militis opera fuerat uisus imperatori dixisset: aureis armillis militē ut donaret: idq; Scipio negasset: & indignatus Labienus e suis q̄ sibi ex gallica p̄da cōtigerant duas illi dedisset ubi primū audiuit imperatorē dicentē habes diuitis hoīs donū statim illas ante legati pedes proiecerit: tristisq; discesserit: acceptis deinde argenteis ab imperatore cum summa laetitia inde abiit quasi non armillas: Glo-
ria
apud
militē
plu-
risq;
aurū

Afferuit. Vendicauit: attribuit: ascripsit. Tq; ut imperatoribus. Vix gloriā tanta est: ut humilia etiā penetrare pectora possit nemo ferme ē tam humilis qui non huius dulcedine capiatur. In Scipionis exercitu miles bello Numantino opera sua reipublicae fideliter strenueq; nauata maluit ab imperatore argenteis armillis q̄ aureis a legato donari q̄ hae utiles: illae uero gloriosae sibi forent: nō auaritia potuit puertere gloriā: ut cū Labienus legatus q̄ strenua huius militis opera fuerat uisus imperatori dixisset: aureis armillis militē ut donaret: idq; Scipio negasset: & indignatus Labienus e suis q̄ sibi ex gallica p̄da cōtigerant duas illi dedisset ubi primū audiuit imperatorē dicentē habes diuitis hoīs donū statim illas ante legati pedes proiecerit: tristisq; discesserit: acceptis deinde argenteis ab imperatore cum summa laetitia inde abiit quasi non armillas:

OLI

Glo-
ria
apud
militē
plu-
risq;
aurū

OLI

OLI
Iunius
Bubulcus

Am: Fabius pictor. Rebus gestis & gñe clar⁹: uir p̄cius cū i aede salutis q̄ Iunius bubulcus ex uoto de-
dicasset parietes suis māibus egregia pictura exornasset: nomē suū uoluit inscribere: ut quis clara eēt fa-
biog: dom⁹ multis illustribus uiris: q̄ cōsules: augures: p̄tores: i peratoresq; fuissent: hoc tamē ad glo-
riæ cōsumationē accedere uoluit: ut sui igēti oblitterari mēoria nō posset. Nomē suū. Vt. C. Fabius
hoc opus depinxit. Sacerdotis. Nā ex fabiis qdē fuere pōtifices augures flamines. Sordido studio. Iō suū nomē
inscripsit picturæ: ne illius artis q̄tulacunq; foret gloria ex hominū memoria laberet. sordido autē dixit quia stu-
dium omne quod quæstus gratiā suscipitur:
ut pictura sordidum dicitur & illiberale.

OLI

Idelicet secutus: Ita dōmesticis ex-
terna subiūgit ut trāsitu nullū face-
re uideat. iō inq̄t Fabi⁹ nomē suū
picturæ uoluit inscribere: ut phi-
diæ seq̄ret exēplū. q̄ cū nomē suū in Mineruæ
simulachro qd̄ finxerat Athēis inscribere nō li-
ceret imaginē suā finxit i clypeo: q̄ aliter educi
nō poterat nisi totū opus solueret. Cū Tuscū q̄
lii. Quid. n. Phidias sui simīlē spēm i clu-
sit in
Clypeo Mineruæ cū inscribere non liceret. de
hoc Phidia dixit i ca. de fiducia li. iiii. q̄q; mul-
to plura dici possent q̄ apud Pli. aliosq; aucto-
res legunt: ea tamē a nobis referunt q̄ p̄posi-
to nostro cōueniunt. Tota colligatio solue-
retur: Tota operis compositio destrueretur.

Miner-
uæ Po-
liadis
signū

OLI

Ed melius aliquāto. Aemulus The-
mistocles alienæ gloriæ stimulis
q̄busdā ueluti furoribus agitabat:
eius aliq̄ rōne cōsequēda. ut ea ni-
si parta: dies atq; noctes cōquiescere nō posset.
cū igit nocte in publicū sapius p̄diret: cogi-
tabūduq; uersaret in foro deambulās iterro-
gatus qd̄ itā faceret: q̄ me inq̄t Milciadis tro-
phæa de somno excitat. Cū Tuscū q̄nū li. iiii.
siue q̄nē. iiii. Noctu inq̄t ambulabat in publi-
co Themistocles: q̄ somnū capere non posset.
quærentibusq; r̄ndebat milciadis trophæis se a
sōno suscitari. cogitabat. n. quō Milciadis glo-
riā posset adēq̄re uel ēt supare: q̄ ut dixit su-
pra in ca. de ingratis & de pietate. Artaphernē
& Dathim Darii p̄sare regis p̄fectos q̄ cū cētū
milibus peditū & decē milibus eq̄tū in græciā
uenerāt aduersus athēiēses: ipse cū decē milib⁹
armatis cōsilio & uirtute sua supauit in cāpis
Marathonis: q̄ uictoria excitatus ad uirtutē
Themistocles: paulo post Arthemisiū & Sala-
minā: gloriosissima uictoria nobilitauit: ut supra dixit i ca. de ingratis: nā cū cæteri existimarēt a barbaris i Mara-
thōe re male gesta bellū se i posteq; sustulisse Themistocles eā rē maiore certaminū initiū ducebat eē ad ea q̄ obeū
da p̄ græcia uniuersa se tāq; i palestrā unxit: assidueq; ciuitatē exercuit q̄ lōgissime futura p̄spiciēs. Aemulatus.
Imitatio. ē at aemulatio duplex teste Cū. Tuscū. q̄nē. iiii. Dicit. n. aemulatio at dupliciter illa qdē d̄r ut ē i laude & i
uicio nom̄ hoc sit: nā & imitatio uirtutis aemulatio d̄r: sed ea nihil hoc loco utimur: ē. n. laudis & ē aemulatio egrī-
tudo: si eo qd̄ p̄cupierit ali⁹ potias ip̄e careat. Stimulis. irritamētis. Marathō: Marathōia pugna q̄ magna fuit
Milciadis gloria. Artemisiū & Salamia. Duo græciā loca a Themistocle nobilitata illa gloriosa & p̄pe incredibi-
li pugna nauali. q̄ Xersem q̄ totā ferme asiā i græcia deportauerat eo cōsilio supauit & i priā turpiter refugere coe-
git: ut nō se uictū: sed a Themistocle cōseruatū fuisse existaret. De Salamia dixit alio loco. Arthemisi⁹ uero ut qdā
dicūt mōs ē Archadiæ ab herba illic abūdāte q̄ sic denominat̄ dictus. Tacitis fa. Secretis. stimulis & ardoribus:
incitabat. n. aemulatione Milciadis ad ea loca aliquo mō illustrāda: quæ demū copiosa facta sunt naualis pugnae
Dem Theatrum. Non dissimulauit hoc loco Themistocles se nimium gloriæ cupidum esse cum in-
terrogantibus q̄ illi uox gratissima foret respondit eius a quo suæ laudes exponerent: Cice. in oratio-
ne pro Arthia poeta. Themistoclem illum summum athenis uirum dixisse aiunt: cū ex eo quæreret
quod ακροατῆρα aut cuius uocem libentissime audiret. eius a quo sua uirtus optime prædicaretur.

Aemu-
latio
du-
plex

OLI

Am Alexandri. Dicit nō pōt q̄ta gloriæ cupiditate flagraret Alexander. q̄ p̄ris Philippi gesta se p̄sente ut
laudarent a quo aīo pati nō poterat: q̄ nihil audire cupiebat p̄ter id qd̄ suas laudes cōtineret & dicē-
te Anaxarcho comite suo: id qd̄ acceperat a p̄ceptore Democrito plures esse mundos uehementer i

OLI

De. C. Fabio.

Am qd̄ sibi uoluit. C. Fabius nobilissimus ci-
uis: qui cum in aede salutis quam. C. Iunius
bubulcus dedicauerat parietes pinxisset. no-
mē his suū inscripsit. Id enim demū ornāmēti familiae
cōsulatibus & sacerdotiis & triūphis celeberrimū de-
erat: cæterum sordido studio deditum ingenium qua-
lemcūq; illum laborem suū silentio oblitterari noluit.

Idelicet Phidias secutus exemplum qui cly-
peo Mineruæ effigiem suā inclusit: qua cō-
uulsa tota operis colligatio solueretur.

Externalia de Themistocle.

Ed melius aliquāto si imitatione aliena ca-
piebatur: Themistoclis ardorē esset aemula-
tus quē ferūt stimulis uirtutū agitātū & ob
id noctes inquietās exigentē: quærentibus qd̄ ita eo tē-
pore in publico uersaret: respondisse: q̄ me trophæa
Milciadis de somno excitant: Marathon nimirū ani-
mum eius & Arthemisiū & Salamina naualis gloriæ
fertilia nomina illustranda tacitis facibus incitabant.

Dē theatrū petēs: cū interrogaret cuius uox
auditu illi futura eēt gratissima. dixit eius a
quo artes meæ optiæ cærent: dulcedinē glo-
riæ penæ adiecit gloriosā. De Alexandro Rege.

Am Alexandri pectus insatiabile laudis: q̄
Anaxarcho comiti suo ex auctoritate Demo-
criti p̄ceptoris innumerabiles mūdōs esse

gemit dicens: heu me miserum: q̄ ne uno quidem adhuc sum potitus de quo Iuuen. in satyra, Omnibus in terris unus pelleo iuueni non sufficit orbis. i. Alexandro: a pella colonia macedoniae edicto ubi recensebant equi a Philippo patre Anaxarcho. De Anaxarcho dictum est in ca. de patientia, ¶ Mundos innumerabiles. Democrati sententia iam exemplosa: ut inquit ille: quicquid in esse deductum est: locum habeat necesse est: quia sine loco esse non potest, quod si locum habent innumerabiles mundi: aut eum locum ostendat: aut illi non credam. ¶ Angusta homini: Vere inquam insatiabile fuit pectus Alexandri: non enim illi sufficiebat quod omnibus diis sufficere potest.

referenti: Heu me inquit miserum: q̄ ne uno quidem adhuc sum potitus: angusta homini possessio gloriae fuit: quae deorum omnium domicilio sufficit.

De Aristotele philosopho.

REgis & iuuenis flagrantissimae cupiditati similem Aristotelis in capessanda laude sibi subnectam. Is namque Theodecti discipulo oratoriae artis libros quos ederet donauerat: molestusque postea se res titulum eorum sic alii cessisse proprio uolumine quibusdam rebus insistens: Planius sibi de his in Theodecti libris edictum esse adiecit. Nisi me tanta & tam lata patetis scientiae uerecundia teneret: dicerem dignum philosophum: cuius stabilendi mores altioris animi philosopho traderent.

CAetera gloria ne ab his quidem quae contemptum eius introducere conantur negligit: quoniam quidem ipsius uoluminibus nomina sua diligenter adiciunt: ut quae professione eleuant usurpatione memoriae consequantur. Sed qualiscumque horum dissimulatio proposito illorum longe tolerabilior est: quae dum aeternam memoriam assequerentur: etiam sceleribus innotescere non dubitauerunt.

De Pausania.

QUOQUE numero nescio an in primis Pausanias debet referri: Nam cum Hermocle percontatus esset quoniam modo subito clarus posset

nomina sua inscribunt: ergo philosophi gloriam uerbis continent, re autem concupiscunt. ¶ Negligit: Verbis gloriam deprimunt: & insectant: eius tamen studiosi sunt. ¶ Usurpatione me, com. lo. sua nomina libris inscribunt quae posterorum memoriae se datum iri uolunt: & haec usurpatione memoriae sibi laudem pariat. ¶ Sed qualiscumque. Ac si diceret: et si uituperanda sit tolerabilior tamen est: quae eorum quae pessimo facinore illam sibi usurpare uoluerunt: quibus Pausanias adolescens: quae Philippum Macedoniae regem occidit: quibus ille qui ephesiae Dianae templum incendit, cuius nomen non ponitur, hi, etiam sceleribus innotescere uoluerunt.

QUOQUE numero Pausanias. Valerius a Iustino & Plutarcho dissentit, non, gloriae sed ultionis cupiditate ad Philippi caedem Pausaniam impulsam esse dicit, adhortante: ut uult Plutarchus, Alexandro: & Olympiade multo magis incitate: quam periniquo animo ferret se spreto a Philippo, & aliam sibi superinduci Attali regis filiam Cleopatram. Cum igitur dies nuptiarum esset: ut tradit Iustinus, pro magnitudine duorum regum & collocatis filiis: & uxorem ducendis apparatus insignis nec ludorum magnificentia deesset, & ad eorum spectaculum Philippus sine custodibus medius iter duos Alexandros filium generumque constaret, Pausanias nobilis adolescens nemini suspectus occupatum angustiis Philippum in transitu obruit: dieque laetitia destinatum foedum luctu funeris facit. Hic Pausanias primis pubertatis annis stuprum pro iniuria passus ab Attalo fuerat: cuius indignitati haec est foeditas accesserat: quae productum in conuiuio solutum pro mero Attalus non suae uerget et conuiuiae libidini uelut scortum uile subiecerat: ludibriumque omnium inter coequales reddiderat, haec re aegre ferens Pausanias: quae relata Philippo saepe derulerat: cum uariis frustrationibus non sine risu differet: & honoratum insuper ducatu aduersarium cerneret: iram in ipsum Philippum uertit: ultionemque quam ab aduersario non poterat: ab iniquo iudice exegit. Creditum est igitur imissum ab Olympiade matre Alexandri fuisse: nec ipsum Alexandrum ignaue paternae caedis extitisse: quippe non minus Olympiadem repudium & praelatam sibi Cleopatram: quam stuprum Pausaniam doluisse, Alexandrum quoque regni aemulum fratrem ex nouerca susceptum tenuisse: eorum actum ut in conuiuio antea primum cum Attalo mox cum ipso pro iurgaret, adeo ut et stricto gladio eum Philippus consecratus sit: aegreque a filii caede amicorum precibus exortatus: quam obrere Alexander ad auunculum se in epirum cum matre: inde ad reges illyricorum contulerat: uixque reuocati mitigatus pro precibusque cognatorum aegre redire compulsus: Olympias quoque fratrem suum Alexan-

& ii

REgis & iuuenis. Probat exemplo Aristotelis quod ab initio huius tractatus diximus & ipse paulo infra dicturus neminem esse quod non laudis & gloriae cupiditate tangat: nam Aristoteles: quae princeps philosophorum creditur & eorum quae de continentenda gloria precepta tradiderunt: ipsam gloriam uehementer appetisse uisum. Cum namque artis oratoriae libros edidisset eosque Theodecti discipulo sibi gratissimo dono dedisset: paulo post poenituit eius laboris titulum in alterius laudem & gloriam esse conuersum. Itaque ut illum sibi alia ratione uedicaret: in alio opere ubi de arte oratoria sibi dicendum erat: nolle se dicebat diutius illis rebus immemorari: eo quod in libris Theodectis de his plane satis disputasset: non potuisset aptius animi affectum indicare. ¶ Et regis & iuuenis: tolerabilior in Alexandro tanta gloriae sitis quam in Aristotele fuisse uisum, Alexandrum & rex & iuuenis erat quorum utrumque uix sine cupiditate esse potest. ¶ Nisi me tanta & tam lata: Nisi me inquit tanti philosophi auctoritas deterreret dicerem constanter philosopho Aristotelem fuisse tradendum, a quo eius mores inconstantes corrigerent confirmarenturque: & occupatio color rhetoricus cum id maxime dicimus quod nos praeterire aut nescire aut dicere nolle profiteamur.

OLI

Theo/
doctae
rhetorica

CAetera gloria. Hoc idem Cicero oratione pro Archia poeta ut supra diximus: & ipsi illi philosophi & illis libellis quos de continentenda gloria scribunt: suum nomen inscribunt, in eo ipso in quo praedicationem nobilitatemque despiciunt: praedicari de se nominiari uolunt: rursus in Tusculanis quaestione, quod nostri philosophi: nonne in libris quos scribunt de continentenda gloria

OLI

OLI.
Pausa/
nias
Philippum
in/
tere/
mit

drū epiri regē i bellū subornabat: peruiciffetq; in filia nuptiis p̄ generū occupasset: his stimulis iraz utriq; pau/ sania de impunitate stupri sui q̄rentē ad tātū facinus impulisse credunt. nā legit apud herodotū: q̄renti paufania apud Alexadrū: nihil aliud respōdiffe: nisi Medea iābicū metrū p̄nūciaffe: eū q; dedit: eū q; accepit. si interfice & so/ cerū & genez: Olympias ēt dī fugiēti p̄cuffori equos p̄paratos habuisse ip̄a deide audita regis nece cū titulo offi/ cii ad exegas eadē nocte cucurriffe: in cruce p̄dētis paufania capiti coronā ip̄osuit: qd̄ nemo alius audere nisi hęc superffite Philippi filio potuiffet: paucos deide post dies refixū corpus iterfectoris sup̄ reliq;as cremauit & tumu/

lū ei eodē fecit in loco, parētariq; eidē quotan/ nis incuffa populo superstitione curauit: Ap/ paret igit̄ paufania ad regis cādē impulsū, non consequendā gloriā ut Vale, tradit: sed ultionis sumendā gratia. Paufanias Macedo/ nicus nobilis adolescēs cereffis filius & ab Ore ste inclytum genus trahens fuit: & alter Paufa nias Lacedaemonius uir magnus, qui cum pa/ triā ab impetu persaz liberasset eo postmodū infania puenit: ut ipsam patriā cum tota græ/ cia hostibus p̄dere uoluerit. Equidē qd̄ pe/ tierat affecutus. Egregium & immortale no/ men sibi cōparauit cādē Philippi. Tam, nise parricidio. Quātū Alexander sua uirtute tan/ tum hic suo parricidio claritatis comparauit, nam quanto maior, occisi gloriā: tāto fuit oc/ cidentis nomen illustrius.

Lla uero gloriā. Hęc uere scelera/ ta fuit cupiditas q̄ etiā in deos cras/ sari non dubitauerit, ut gloriosum sibi nomē sacrilegio cōpararet, hic quicūq; ille fuerit cum nō aliter gloriā conseq; posse uideret: celeberrimū totius asiae Dianæ tēplū incendit, cōstat ea nocte natū Alexadrū: unde Cice, Timæū quendā refert q; cum in hi/ storia dixisset, q̄ nocte natus Alexader esset ea/ dē Ephesia Dianæ tēplū deflagrauisse adiu/ xit id minime eē mirādum: qd̄ Dianā cum in partu Olympiadis adesse uoluiffet abfuffet domo: Ephesii post hoc factū decreto statue/ rūt: ne qs sacrilegi hominis memoriā unq; re/ ferret: nec unq; nominaret: ut eius nomē obli/ teraref qd̄ ille immortale facere cupiebat: & nisi Theopompus rē istā suis historiis i/seruiff/ set: eius nomen perpetuo fuiffet extinctū nec q̄ q̄sierat gloriā cōparasset: sunt q; dicāt hunc Phlegiā fuiffe nomina/ tum Stralib. xiiii. dicit Herostratū fuiffe dictum: nā Dianæ inqt tēplū primus Archiphid mire fabricatus est, po/ stea aliud fecit maius illo: sed cū Herostratus qdā id incendio consumpiffet, aliud p̄stantius construxerunt mu/ lierū ornamentis & multis opibus ad id collatis: refectisq; prioribus columnis & cætera: nā de restituto templo multa cōmemorat: q̄ longū nimis esset hic referre. Incendere uellet, innuere uidef Valerius non incendiisse: sed incendere uoluiffet: constat tamen incensum fuiffe & totum conflagraffe: Gelius lib. ii. ca. vi. sicuti quondā a cōi/ consilio Asiae decretū est uti nomen eius qui tēplū Dianæ Ephesia incenderat: ne quis ullo tēpore nomina/ ret incenderat, dixit nō incendere uoluerat: & supra Cice, testatus est. Per totū orbem terraz, Toto orbe terrarum, celebraretur. Eculeo impositus, Eculeum genus tormenti est ut sape diximus: cui sacrilegus iste impositus cū interrogaref: cur tēplū incendiiffet: respondit ut pararem mihi nomen sempiternum. Ephesii decreto factū esse dixit ut supra. Eodem modo Plil. lib. xxxv. Græce inquit magnificentia uera admiratio extat tēplū Ephe/ siae Diæ ducētis uiginti annis factū a tota asia. Nisi theopopi. Hic fuit Isocratis discipulus tragicus poeta & ora/ tor eximius: teste Gelio: fuit alter Theopompus lacedaemonioz rex de quo diximus in capitulo de moderatiōe

Quæ cuiq; magna cōtiggerūt. Cap. XVI. Andidis autē animis uoluptatem præ/ buerint in conspicuo posita q; cuiq; ma/ gnifica merito cōtiggerūt: quia æq; præ/ miorū uirtutis atq; honoz contēplatio iudicāda est: ipsa natura nobis alacritatē subministrante: cū honorē industriae appeti & exolui grate uidemus: Verū & si mens hoc loco protinus ad augustā domū beneficentissimū & honoratissimū tē/

Andidis autē aīs. Operæp̄cium oibus est: sua cuiusq; uirtuti p̄mia referri: nā duce natura lætamur oēs & iucunditate replemur cū debitū honorē exolui uirtuti nræ uidemus, dicendū igit̄ de his quæ cuiq; magna merito contiggerunt, Candidis animis, Claris & uirtute p̄stantibus, Præmiog; uirtutis atq; honoz. Cū reddita uirtuti p̄mia honoresq; uidemus id recte factū esse iudicamus & ex ea re uoluptatē capere solemus: uirtus, n. præter honorē: p̄mium quoq; meret, Grate iuste, & quasi debite, Verū & si mens hoc loco, Occupatio sine dubio est cū dicat se impetu quodā trahi, Ad augustā domum, Ut ostendat q̄ illi magna in terris cōtiggerunt: tēplū flamen honoresq; diuini: sed melius cohiberi: quia si ascensus illi patuit in cœlum hęc q̄ ab hominibus tradita sunt suis meritis longe sunt inferiora q̄ se omittere uelle ostēdit, Honoratissimum tēplum, Nihil magnificentius contingere potuiffet: q̄ ut præfenti sibi tēplum & ara constitueref illig

cuadere atq; is respondiiffet: si illustrē uirum aliquem occidiiffet futurum ut gloria eius ad ipsum redunda/ ret: continuo Philippum interemit: & quidem quod petierat affecutus ē: tam enim se parricidio q̄ Philip/ pus se uirtute notum posteris reddidit.

De quodam qui propter gloriam incendere uoluit tēplum dianæ.

Lla uero gloriæ cupiditas sacrilega: inuētus est, n. qui Dianæ Ephesia tēplū incendere uellet ut opere pulcherrimo consumpto no/ men eius per totū terrarū orbē diffunderet: quē qui/ dem mentis furorem eculeo impositus detexit: ac be/ ne consulerant ephesii decreto memoriā teterrimi hominis abolendo nisi Theopompi magna facūdiæ ingenium in historiis eum suis comprehendiffet.

Quæ cuiq; magna cōtiggerūt. Cap. XVI.

Andidis autē animis uoluptatem præ/ buerint in conspicuo posita q; cuiq; ma/ gnifica merito cōtiggerūt: quia æq; præ/ miorū uirtutis atq; honoz contēplatio iudicāda est: ipsa natura nobis alacritatē subministrante: cū honorē industriae appeti & exolui grate uidemus: Verū & si mens hoc loco protinus ad augustā domū beneficentissimū & honoratissimū tē/

Paufa/ nias alter

OLI

Theo/ p̄opi duo OLI

redderentur honores diuini: quod factum esse omnes testantur auctores. Horatius, Praesenti tibi diuinos largimur honores: lurandaque tuum per nomen ponimus aras. Cohibebitur, Refrenabitur: reprimetur: retrahetur,

Vperiore Africano, Scipioni Africano superiori magna contigerunt: quorum alia contempserunt: alia suscepit. Natus annos quattuor & uiginti patri patruoque caesis in Hispania cum imperio successit: ut in capite de fiducia diximus, consul deinde citra legitimum tempus declaratus est: suadente exercitu: & senatum admonente per litteras ita rei publicae tempus exigere: sic dixit fieri oportere: quia nemo

plum omni impetu feratur: melius cohibebitur quoniam cui ascensus in caelum patet quamuis maxima debito tamen minora sunt quae in terris tribuuntur.

De Superiore Africano.

Vperiore Africano consulatus ceterior legitimo tempore datus est, quod fieri oportere exercitus senatum litteris admonuit: Ita nescias utrum illi plus decoris patrum conscriptorum auctoritas: an militum consilium adiecerit, toga enim, Scipione ducem aduersus poenos creauit: arma poposcerunt: cui quae in uita praecipua assignata sunt: & longum est referre: quia multa: & non necessarium quia maiore ex parte iam relata sunt: Itaque quod hodie eximium eius memoria capit eius adiiciam.

De Imagine Iouis.

Maginem in cella Iouis optimi maximi positam habet: quae quotiescunque munus aliquod Corneliae gentis celebrandum est inde petitur unquam illi instar atrii capitolium est.

in curia: in ipsa denique Iouis optimi maximi cella ponere: uoluerunt imaginem triumphali indutam ornatu: capitolinis puluinaribus applicare uoluerunt illi continuum per omnes uitae annos consulatum perpetuamque dictaturam tribuere: quorum ille nihil suscipere uoluit, Eximium, Excellens & ab aliis praecipuum.

Maginem, Hoc illi praecipuum obtigit, quod eius imago in templo Iouis optimi maximi tanquam diuini cuiusdam hominis simulacrum reposita fuerat: quae quotiens publice aliquid a Corneliae gentis fieret: aut munus aliquod celebraretur inde semper petebatur: quasi uellent suis omnibus dignitatibus & muneribus interesse Scipionem. Ideo autem in cella Iouis collocatam eius imaginem fuisse arbitror: quia Iouis filius fuisse credebatur quibus falso teste L. Iulius: qui dicit: Ad haec iam inde ab initio praeparans animos ex quo togam uilem sumpsit nullo die prius ullam publicam priuatamque rem egit quam in Capitolium iret ingressusque ad eum confederet: & plerumque tempus solus in secretum ibi tereret, hic mos per omnem uitam seruabatur: seu consulto seu temere uulgatae opinioni: fide apud quosdam fecit: stirpis eius diuinae uirum esse, retulitque famam in Alexandro magno prius uulgatae: & uanitate: & fabula parem: Anguis immanis concubitu conceptum & in cubiculo matris eius per sepe uisam prodigii eius speciem, interuentumque nominum euolutam repente atque ex oculis elapsam, his miraculis nunquam ab ipso illusa fides est: quin potius aucta arte quadam nec abnuendi tale quicquam nec palam affirmandi, Gellius addit illud admiratos uehementer esse adituros templi, quod ante diluculum in Capitolium ingrediens Scipionem canes semper in alios sceuentes neque allatrarent eum neque incurrerent, unde L. Iulius subiungit dicens multa alia eiusdem generis: alia uera: alia assimulata admirationis humanae in eo iuuenes excesserant modum quibus freta ciuitas aetati haudquam matura tantam molem regere: tantumque imperium permisit. Non illud praetermittendum censeo: quod Scipioni magnificum obtigisse uidetur: cum legatus esset missus ad Antiochum Ephesum cum Hannibale qui se Antiocho iunxerat collucutus est: ut si fieri posset metum uitae quem ex Poeno, Romano conceperat eximeret, inter alia cum quaereret ab Hannibale, quem fuisse maximum imperatorem Hannibal crederet: respondit Alexandrum macedonum regem, quod parua manu innumerabiles exercitus fudisset: quodque ultimas oras quas uisere supra fidem humanam esset peragrasset: quarenti deinde quem secundum poneret inquit Pyrrhum eo quod castrametari docuisset adhuc neminem elegantius loca coepisse: praesidia disposuisse: exequenti quem tertium diceret: semet dixit: Ridens Scipio quid nam tu diceres si me inquit uicisses: tum uero inquit me & ante Alexandrum: & ante Pyrrhum: & ante alios posuissem: ex quo relinquitur Scipionem omnium maximum imperatorem ab Hannibale fuisse iudicatum, Munus aliquod, officium ut si magistratus aut aliqua dignitas Corneliae gentis celebraretur, Scipionis imago ad eam celebritatem deferretur, Instar atrii, Cum principum imagines in atriiis collocati consueuerint, Scipionis in capitolio pro atrio posita fuit: capitolium igitur instar atrii fuit Scipionis imagini quod locaretur in atriiis Iuuenalis testis est, Tota licet ueteres exornent undique ceram Atria: nobilitas sola est: atque unica uirtus.

OLL

Scipionis honores

OLL

Scipio Iouis filius creditus

OLI

Am Hercule: Quemadmodū capitoliū fuit instar atrii Scipioi: sic & curia Catoni, senatus Catoni cō-
forio uiro in omni uirtutis genere pstanti magnificū illud retribuit: ut eius imaginē in curia colloca-
ret ut apud se tanti uiri memoria iugiter seruaret: q̄ sua uirtute nō fortunæ beneficio ad dignitatē &
amplitudinem prouenisset, cuius consilio capta & euersa fuisset Carthago. Tā me Hercule, Supple

Catōis q̄ curia est atriu magni Catonis superioris. Effigies illius, Sic Catonis effigiē ad omniū officioꝝ celebritatē sena-
tus conferebat: ut Scipionis cornelia gens referre consueuerat, Plin. Imago huius inq̄t funeris gratia produci solet,
in sena
tu po-
lita

Gratū ordinē. Laudat patrū conscriptorum
gratitudinē q̄ de patria bene meritū & rei pu-
blicæ quondā amantissimum senatorē uirtu-
tum omniū copiosissimum cuius consilio &
auctū & cōfirmatū esset Imperiū Romanum
secū semper habitare uoluerint. Cuius prius
cōsilio, Quia ut supra dixi duo pstantissimi
senatores inter se magnopere dissentiebant de
euertenda Carthagine Cato & Scipio Nasica,
Cato suadebat euertendā esse carthaginē quæ
fœdera sæpius frangeret sæpiusq̄ rebellaret: at
Scipio contra relinquendam esse censebat ut
esset exercitatio q̄dā iuuentuti Romæ q̄ bel-
lis assueta ociosa esse nō posset, uerebatur Sci-
pio id futurum q̄ euenit ne subacta Carthagi-
ne debellatisq̄ exteris gētibus cum hostes de-
essent in seiplos arma conuerterent, tamen se-
cundum Marci Catonis sententiā factum est
senatusconsultum: ut bellum carthaginēsis
inferretur & subacta carthago euertetur.

OLI
Nasi-
ca uir
opt.

Erum specimen, Omniū maximū
maxiæq̄ gloriosum fuisse q̄ nasi-
cæ cōtigit pace alioꝝ dicere ausim
q̄ tantū tā grauiissimi senatus iudi-
ciū inter tot milia oīs ætatis atq̄ in oī uirtutis
genere pstantissimoꝝ hominū ipse sit in ado-
lescentia cōsecutus ut omniū optimus iudica-
ret de quo Solinus Vir optimus inquit Scipio
nasica iudicatus est nō priuato tantū testimo-
nio sed totius senatus sacramēto q̄ppe quo in-
uentus dignior nō fuerit cū præcipuæ religionis credere ministeriū cum oraculū moneret accersiti a pessimōte
sacra matris deū Berecynthiæ, Plin. de uiris illustribus, P. Scipio nasica a senatu uir optimus iudicatus matrē deū
hospitio recepit & alio loco de claudia in fine dicit templū ædificauit nasica q̄ uir optimus iudicabat, Liius, secūdi
punici belli lib. ix, causam huius aduectionis affert simul Romanos ab oraculo dicit admonitos: ut ab omnium
optimo susceperet hospitio: deinde subiūgit, Accessit cōsultatio de matre Ideā accipiendā præterq̄ q̄, M. Valerius
ex legatis prægressus acturū in Italiā fore nunciauerant regis nuncius aderat Taracōne eā esse haud paruæ rei iu-
diciū senatū tenebat q̄ uir optimus in ciuitate esset uerā certe uictoriā eius rei sibi quisq̄ mallet: q̄ ulla imperia ho-
nore sue suffragio patrū seu plebis delatos, P. Scipionē filiū eius q̄ in hispania ceciderat adolescentē nōdū quæsto-
rium iudicauerunt in tota ciuitate uirū optimū esse, Plinius hunc unū esse dicit q̄ a condito æuo uir optimus sit
iudicatus & dignus q̄ matrem deū domi usq̄ ad cōditū templū exciperet, Eius nāq̄ manibus, Nā cū omnibus
matronis hostiā ire iussus obuiā deæ deamq̄ ipsam de naue accipere: & in terrā elatam tradere ferendā cū ma-
tronis, Ouidius fastoꝝ: Nasica excepit templi non perstitit auctor, Augustus nunc ante Metellus erat, Nondū
quæstoris, Adolescentē fuisse ostendit q̄ nondum quæstor factus fuit, sic & Liius dixit adolescentē nōdū quæ-
storium, Phytii apollinis: q̄ diximus: apollinē consulere Romāi per legatos quæ rō foret transportandæ Ro-
mam deæ Respondit apollo per attalū id facere posse Romanos: iussit insuper ut cū aduecta foret eam exciperet
qui omniū uir optimus esset, Explica totos fastos: Exaggerat remissam Valerius si omnium Romanorū gesta
honoresq̄ percurrens: si oēs omniū imperatorū triumphos in unū constitueris, nihil erit quod huic unī de Sci-
pione iudicio conferri posse uideatur, nihil enim maius esse potest q̄ omnium morum omnisq̄ sanctitatis prin-
cipatum obrinere, Explica: euolue & percurre, Fastos: libros in quibus fasti dies continebantur & in quibus
reges consules cæteriꝝ magistratus describebantur a fascibus dicti, Nihil morum principatu, quod ipse prin-
ceps morum iudicatus fuit, nam eius mores cæteris omnibus præpositi sunt totius senatus iudicio.

OLI,
Scipio
nis ho
nores

Radūt: Scipionū familia cuius uis generis ornāmētis omniū clarissima semp in oī laudis genere p̄di-
canda se offert: ita ut nulla sit q̄ cū illa possit nec audeat gloria & ornāmēto certare Superiori Aphri-
cano & nasicæ mirifica cōtigerūt ornāmēta: sed nō minora reddita sunt inferiori, cū, n. cādū datus ædi-
litate peteret cōsul creatus rursus cū die comicioꝝ in capū descēdisset, ut Qu. Fabio nepoti suo suffra-
garet cōsul p̄ter opinionē domū deductus est, qd̄ qd̄ duæ puinciæ Aphrica & Hispania fuerūt illi extra ordinē

Am Hercule quā curia: superioris Catonis
etfigies illius ad eius generis officina expri-
mitur: gratum ordinem qui utilissimum rei
publicæ senatorem tantum non semper secum habi-
tare uoluit omnibus numeris uirtutis diuitē: magisq̄
suo merito q̄ fortunæ beneficio magnum: cuius prius
consilio q̄ Scipionis imperio est deleta Carthago.

De Scipione Nasica.

Erum specimen honoris a Scipione quoq̄
Nasica oboritur: eius namq̄ māibus & pe-
natibus nondum quæstoris senatus Pythii
Apollinis monitu Pefinunte accersitam deam excipi
uoluit: quia eodem oraculo præceptū erat ut hæc mi-
nisteria matris deū a sanctissimo uiro præstarent: ex-
plica totos fastos constitue omnes currus triūphales:
nihil tamen in eorum principatu speciosius reperiēs.

De Scipione æmiliano.

Radunt subinde nobis ornamenta sua Sci-
piones commemoranda: æmilianum, n. po-
pulus ex candidato ædilitatis consulē fecit:
eundemq̄ cū quæstoris comitiis suffragator. Q. Fa-

demādatae hic pfecto gloriā quāto minus appetebat eo maiore assequeretur: q̄ at ambitiosus nō fuerit & rigidissi-
mus suae uitae cursus & mors p̄ insidias suis in penetibus illata facile declarat. Ex cādido, ex petitore aedilita-
tis, & Suffragator. Nā candidatus descenderat ut magistratū peteret, sed ut nepoti suffragaret uel ut alii dicit fra-
tri, ut fauore & auctoritate sua. Qu. Fabius q̄sturam assequeret. Qu. Fabii, Saeptus dictū est Paulū aemilium ex
q̄ttuor liberis duos: duabus familiis in adoptionē tradidisse: altere gēti fabiae q̄ Fabius Maximus dictus est, altere
Scipionū q̄ Aphricanus inferior ē appellatus. Sine sorte, extra ordinē nulla collegae cū quo sortiret habita mē-

bii. Maxi. fratris filii in campū descendisset: consulem
iteq̄ reduxit. Eidem senatus bis sine sorte prouinciam
prius Aphricam: deinde Hispaniam dedit. Atq̄ hae
neq̄ ciui cupido: neq̄ senatori ambitioso quemadmo-
dum non solum uitae eius seuerissimus cursus: sed etiā
mors clandestinis illata insidiis declarauit.

De. M. Valerio.

M Arcū quoq̄ Valeriū duabus rebus insigni-
bus dii pariter atq̄ ciues speciosum reddide-
rūt: illi cū quodam gallo cominus pugnant
coruū pugnatorē subiicientes: hi tertiū & uigesimum
annū ingresso consulatū largiti: quorū alterum decus
uetustae originis optimi hominis gēs coruina ample-
xa cognomen usurpat: altere summo subiūgitur orna-
mento tam celeritate q̄ principio cōsulatus gloriādo.

De. Q. uinto Scauola.

A Cne. Q. qdē Scauolae quē Lutius Crassus
in cōsulatū collegā habuit gloria parū illu-
stris: q̄ Asiā tā sancte & tā fortiter obtinuit:
ut senatus deinceps i eā puincia ituris magistratibus
exēplū: atq̄ formā officii Scauolā decreto suo ppo-
neret.

De. C. Mario.

M Nharēt illi uoci posterioris Aphricāi septē
.C. Marii cōsulatus: ac duo amplissimi triū-
phi. ad rogū. n. usq̄ gaudio exultauit: q̄ cum

tio suae aetatis anno. Et principio. Quia primus e familia sua consul factus fuerit.

A Cne quinti qdē Scauolae. Hoc Scauolae clarissimū cōtigit q̄ cū Asia puincia sibi forte obuenisset in
ea administrāda ita se gessit ut senatus: deinde omnibus in eā prouinciā ituris magistratibus Scauolā
administrandae puincia normā exēplūq̄ proponerent, ex quo facile intelligi potest quāta innocētia
& integritate: q̄ta rursus prudentia: & magnanimitate puinciam illā administrauerit: cū senatus de-
creuerit, ut eius normā exemplūq̄ seruarēt pfecti & magistratus nihil in eo qd̄ ad iustissimi uiri: sapiētissimi ho-
minis: & integerrimi pfecti gloriā p̄tineret defuisse uir. hic est ille Scauola: quē Carbo in ea puincia diligentissime
seruauerat accusaturus si qd̄ peccasset: ulciscendi patris gratia: q̄ ab hoc Scauola fuerat aliquando dānatus sed tā-
ta fuit Scauolae integritas ut nullum illi criminandi locum reliquerit. Quē. L. Crassus. Hoc dicit ad discre-
tionem aliorum qui multi Scauolae dicti sunt ut augur: ut pontifex: ut iurisperitus ut alii. Scauolam. Voluit
senatus ut prouinciam illam administraturis omnibus Scauola foret exemplum: ut ea fide & integritate, eo con-
silio equitate rempublicam administrarent quibus Scauola gubernasset.

M Nharēt illi uoci. Nec Marius qdē hoc ornamenti genere caruit: nō. n. minus illi gloriosum Scipionis
iudiciū fuisse uidet q̄ septē cōsulatus. nā ut in eius uita legis: cū in hispania sub aphricāo posteriore sti-
pendia faceret: & forte in coena iuxta imperatorē discūberet: q̄a plurimi faceret illū imperator. qd̄a ex
astantibus siue serio siue loco Scipionē interrogauit: si qd̄ illi forte accidisset, quē imperatorē sibi parē
res publica esset habitura: cōuersus in mariū & p̄cussio eius humero Scipio: illū futurū sine ulla cunctatiōe respō-
dit: qd̄ eius q̄ postmodū euenit futurae magnitudinis uerissimū uaticiniū fuit: sed tūc oēs q̄ aderāt facile cognoue-
runt quanti Mariū faceret Scipio. nā re uera nihil ad omnē dignitatē & amplitudinē consequendā Mario deerat
præter generis dignitatē teste Salustio. Inharēt. Innitunt & infixi: quasi dependēt a uoce Scipionis septē Mariū
& iiii

Arcū quoq̄ Valeriū. Cū duo p̄cla-
ra ornamenta. M. Valerio merito
cōtigerint: altere a diis, alterum ab
hoibus illi tradita fuisse dicunt. nā

OLI.
Vale/
rii or/
namē
ra

diuinū sine dubio fuit q̄ aduersus puocatorē
Gallū fortiter dimicātū coruus illi semp affue-
rit & rostro ac unguibus hostē infestādo plu-
rimū iuuerit, ciues deinde hoīs uirtute cōmo-
ti ante legitimū tps ei cōsulatū demandarunt:
Pli. de uiris illustribus. Religas senonū Camil-
lus p̄sequebat aduersum ingentē gallū puo-
catorē solus Valerius Tribunus militū oibus
territis processit Coruus ab ortu solis galeam
eius insedit & inter pugnandum ora oculosq̄
uerberauit, hoste uictō Valerius Coruinus di-
ctus est. hic cū ingēs multitudo aere alieno op-
pressa capuā occupare temptasset: & ducē sibi
Quintū necessitate cōpulsū fecisset sublato
aere alieno seditionē compressit Liuius dicta-
tor inquit magistro equitū. A. Cornelio Cos-
so dicto consularia comitia habuit aemulūq̄
decoris sui absentē. M. Valerium coruinū id. n.
illi deinde cognominis fuit summo fauore po-
puli tres. & uiginti natū annos consulē renun-
ciauit. Cominus pugnantī. Singulari certa-
mine dimicanti. Propugnatorē. Defensorē q̄
per Valeriū contra gallū pugnaret. Vetus-
tae originis. Valeriorum familia uetustissima fuit
in urbe Romana quae ab hoc Valerio Corui-
ni nomen accepit. Summo ornamento: cō-
sulatui. Tam celeritate: Quia longe citra le-
gitimum tempus cōsul creatus uigesimoter-

OLI.
Sca/
uola
Asiam
sanctis-
sime
rexit

OLI.
Mario
q̄ ma/
gnifice
cōtige-
runt